

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EKONOMICKÉ ŽURNALISTIKY

Mediální obraz Španělska v době současné ekonomické krize

The Media Image of Spain during the Contemporary Crisis of Economy

Student:

Julie Papiková

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jana Gibarti, Ph.D.

Ostrava 2013

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomické žurnalistiky

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Julie Papíková**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6202T095 Ekonomika a právo v žurnalistice**
Téma: **Mediální obraz Španělska v době současné ekonomické krize**
The Media Image of Spain during the Contemporary Crisis of Economy

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Příčiny a důsledky ekonomické krize
 3. Ekonomická krize ve Španělsku
 4. Obsahová analýza španělské ekonomické krize ve vybraných médiích
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratek
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

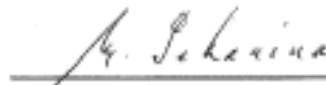
KOHOÚT, Pavel. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. Praha: Grada Publishing, 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-4019-5.
OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: KAROLINUM, 2005. 156 s. ISBN 80-246-0248-2.
SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Přeložila Barbara Köpplová. Praha: KAROLINUM, 2005. 149 s. ISBN 978-80-246-1980-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jana Gibartí, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

Doc./PhDr./PaedDr. Milan Sekanina, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohy č. 1 a 2 jsem samostatně doplnila.

.....

Julie Papiková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Janě Gibarti Ph.D. za její odborné vedení a cenné připomínky.

Obsah

1. Úvod.....	4
2. Příčiny a důsledky ekonomické krize	6
2.1. Teorie ekonomického cyklu.....	6
2.2. Finanční krize	10
2.3. Velká hospodářská krize	12
2.4. Keynes, Friedman a jejich názory na hospodářské cykly	16
3. Ekonomická krize ve Španělsku	18
3.1. Konkurenceschopnost španělské ekonomiky.....	18
3.2. Vývoj ekonomických ukazatelů.....	20
3.3. Vývoj španělského hospodářství před krizí	26
3.4. Dva klíčové sektory: stavebnictví a bankovníctví	29
3.4.1. Stavebnictví.....	29
3.4.2. Přizpůsobení trhu	36
3.4.3. Bankovníctví	38
3.5. Nezaměstnanost	43
3.6. Dotazníkové šetření	45
4. Obsahová analýza španělské ekonomické krize	57
4.1. Vliv médií, agenda setting a zpravodajské hodnoty.....	57
4.2. Metodologie	60
4.2.1. Definování základního souboru jednotek	61
4.2.2. Informace o zkoumaných denících Ihned.cz a El País.es	62
4.2.3. Formulace výzkumných otázek	63
4.3. Výzkumná část	65
5. Závěr.....	87
Seznam použité literatury	89
Seznam obrázků, grafů a tabulek.....	93
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	95
Seznam příloh	96
Jednotlivé přílohy.....	96

1. Úvod

Španělská ekonomika prožívala od vstupu do Evropské unie období obrovského hospodářského růstu. Nastartování ekonomiky, které bylo způsobeno přijetím společné měny eura, mělo za následek snížení úrokové míry, což se následně projevilo ve zvýšené poptávce spotřebitelů. Tuto zvýšenou poptávku pocítil zejména sektor stavebnictví a nemovitostí, který vytvořil obrovské množství pracovních míst. Důležitou roli sehrál bankovní sektor, který byl schopen financovat nákupy nových nemovitostí a poskytovat finanční prostředky ve formě hypoték a úvěrů za velmi dostupných podmínek. Se zvýšenou poptávkou rosly ceny nemovitostí, které byly, nutno říci, velmi nadhodnoceny. Realitní bublina se okolo sektoru stále nafukovala, až v roce 2008 praskla a ceny začaly prudce klesat. Jelikož začala růst nezaměstnanost, lidé, kteří si nakoupili za velmi výhodných podmínek nemovitosti na hypotéky se dostávali do platební neschopnosti a v extrémních případech došlo k soudnímu vystěhování a tisíce lidí se takto ve Španělsku ocitlo na ulici. V roce 2013 se ekonomika stále nachází ve fázi krize, přestože však hospodářství vykazuje známky zotavení ve srovnání s rokem 2008. Nejzávažnějším problémem, kterému Španělsko v současnosti čelí, je obrovská nezaměstnanost – nevyšší v Evropě (mezi mladými nezaměstnanost dosahuje 53%) a vysoký státní deficit a vládní dluh, na jehož splacení musela země požádat EU o finanční pomoc.

Cílem předkládané práce je teoretické zakotvení této problematiky a následné zhodnocení mediálního obrazu, který je podávám o španělské krizi ve dvou vybraných médiích. Získaný mediální obraz jednotlivých médií bude porovnán s cílem najít shody či rozdílnosti v informování o španělské ekonomické krizi. Média byla vybrána s ohledem na teritorium – bude zkoumán jeden z nejvýznamnější španělských deníků El País a zpravodajský internetový portál Ihned.cz, který kolaboruje s českým deníkem Hospodářské noviny.

Mediální výzkum bude prováděn pomocí kvantitativní obsahové analýzy, která je jednou z nejstarších metod výzkumu mediálních obsahů. Příspěvky dvou vybraných médií budou zkoumány v období od 1. 1. 2012 do 31.12. 2012, přičemž největší důraz bude kladen na ty analytické jednotky, které úzce souvisí se španělskou ekonomickou krizí.

Druhá kapitola předkládá teoretické vymezení problematiky krize obecně, která velmi úzce souvisí s teorií hospodářských cyklů. Na příkladu velké hospodářské krize z let 1929 až 1933

bude demonstrován průběh krize, jelikož mnoho ekonomů označuje Velkou hospodářskou krizi jako jednu z nejhorších v moderních dějinách.

Třetí kapitola hovoří konkrétně o španělské ekonomické krizi, přičemž se zabývá podrobněji stavebnictvím a bankovním sektorem. Kapitola bude doprovázena grafickým a tabulkových zpracováním dat, která jsou důležitá pro ilustraci problémů španělského hospodářství. Tato data budou čerpána zejména z webových stránek Banco de España, španělského statistického úřadu a z Eurostatu. Kapitola je zakončena dotazníkovým šetřením, které si dává za cíl potvrdit teoretické základy na vybraném vzorku korespondentů.

Čtvrtá kapitola obsahuje samotný mediální výzkum, který bude prováděn ve dvou médiích – El País a Ihned.cz ve sledovaném období, které bylo vymezeno rokem 2012. Deník El País byl vybrán z toho důvodu, že výsledky dotazníkového šetření jej označují jako nejčastěji čtené médium. Výsledky výzkumu budou předloženy ve formě přehledných grafů doplněné komentáři a ukázkami z textu. Výzkum se bude zabývat nejčastějšími tématy objevující se ve sledovaných příspěvcích, zobrazovanými důsledky krize, afektovanými skupinami či celkovým vyzněním příspěvků.

Hypotézy, které se budeme snažit ověřit či vyvrátit na základě provedeného mediálního výzkumu, zní:

H1: Zpravodajský portál Ihned.cz věnuje největší prostor příspěvkům, které se zabývají španělskou krizí ve spojitosti s problémy bank a následným požádáním EU o finanční pomoc.

H2: Deník El País bude věnovat největší prostor tématům, která se věnují přímému ovlivnění obyvatel, např. škrtů a reformy.

2. Příčiny a důsledky ekonomické krize

Období krize a deprese je nedílnou součástí nejen každé ekonomiky, ale je také součástí našeho každodenního života. Nejsme schopni nepřetržitě stoupat vzhůru. Lidé, přestože jsou zpravidla po krizi velmi pesimističtí, bývají obvykle silnější a odhodlanější.

“Krize, ať už hospodářské či osobní, s námi budou stále. Neumíme hladce a bez problému přecházet z jednoho stupně na stupeň vyšší, potřebujeme krizovou mezihru. Nevíme přesně, proč tomu tak je, ale vztah mezi vzestupem a propadem je takový, že se vzájemně doplňují a snad i potřebují.” (Sedláček, 2009: str. 227). Kdybychom se na hospodářskou krizi dívali očima Schumpetera, budeme ji vnímat optimisticky, jelikož každá krize je součástí vývoje, který posune jak ekonomiku, tak společnost dále.

Pro celkové pochopení pojmu hospodářská krize bude vhodné začít teorií ekonomických cyklů, která úzce souvisí s touto problematikou. Teorie ekonomických cyklů nahlíží na ekonomickou krizi jako na fázi, kdy se ekonomika nachází v recesi.

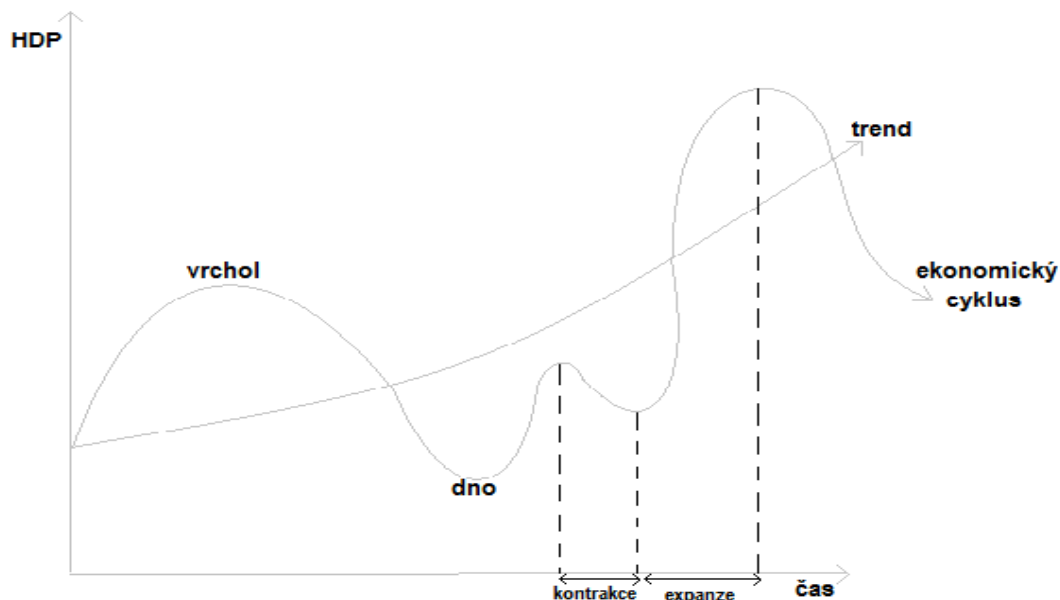
2.1. Teorie ekonomického cyklu

Ekonomický cyklus je posloupností pravidelně se opakujících fází vzestupu, poklesu a stagnace makroekonomické aktivity, jmenovitě pak reálného HDP, zaměstnanosti, soukromé a veřejné spotřeby a investiční činnosti (Jurečka, 2009).

Czesaný charakterizuje ekonomický cyklus jako soubor výkyvů agregátní ekonomické aktivity. Pojem cyklus zahrnuje existenci vzestupné a sestupné fáze ekonomické aktivity a vyjadřuje také opakovatelnost sekvencí jeho fází, které však nemají periodickou povahu (Czesaný, 2006).

Každý ekonomický cyklus prochází čtyřmi fázemi. Jedná se o tzv. *expanze* (neboli oživení, obnova), *vrchol* (boom, prosperita), *kontrakce* (recese, krize) a *dno* (deprese). [Viz obr. č. 1.1] Průběh těchto čtyř fází zachycuje vývoj reálného produktu v čase, který kolísá okolo růstové dráhy potenciálního produktu (Czesaný, 2006).

Obrázek 1.1: Ekonomický cyklus

Zdroj: Vlastní zpracování dle (Jurečka, 2009)

Dostane-li se ekonomika do fáze **expanze** makroekonomické veličiny, zejména HDP, se zvyšují. Konjunktura bývá zpravidla charakterizována poklesem míry nezaměstnanosti, nahrazováním opotřebovaného kapitálu, růstem spotřebitelské poptávky a optimističtějšími očekáváními ohledně budoucího vývoje ekonomiky (Czesaný, 2006). Domácnosti a vláda mají potřebu více spotřebovávat a zvyšují svou poptávku po statcích. Firmy, které na tuto zvýšenou poptávku reagují zvýšením své produkce, spotřebovávají větší množství výrobních faktorů – budou najímat více pracovníků a rozšiřovat své výrobní kapacity. Lidé mají vyšší příjmy, jelikož se zvýšila díky dodatečné poptávce zaměstnanost. Zvýšené příjmy vedou k vyšší spotřebě statků a služeb. Zvýšené zisky firem lákají nové firmy, které vstupují na trh. Aby firmy mohly zvýšit své výrobní kapacity, často si půjčují peníze a žádají o úvěry v bankách. Zvýšený počet zájemců o půjčky zvyšuje bankám příjmy. V expandující ekonomice se více spotřebovává, více vyrábí a více investuje (Jurečka, 2009).

Ve fázi **konjunktury**, kdy je ekonomika na vrcholu své aktivity, se stále rychlejším tempem začínají projevovat nákladové tlaky nutící výrobce zvyšovat ceny produkovaných statků (Jurečka, 2009). Výrobní faktory se rychle vyčerpávají a pro firmy je stále obtížnější najít

pracovníky. Domácnosti stále zvyšují svou spotřebu a žádají o půjčky v bankách. Ekonomika se nachází na vrcholu svých produkčních možností. Tento rostoucí trend však nemůže trvat věčně. Zvyšující se spotřební chování snižuje míru úspor v ekonomice a tím pádem se zvyšuje cena peněz a půjčit si peníze od banky již není tak dostupné. Zdražením úvěrů se snižuje jejich ziskovost a ceny jednotlivých statků se zvyšují. Spotřeba domácností začíná stagnovat. „Ekonomika v konjunkturu jeví na povrchu znaky všeobecného bohatství, avšak intenzivní aktivita trhů a vysoká úroveň zaměstnanosti, mezd a cen zastírá prohlubující se ekonomické problémy.” (Jurečka, 2009: str. 223).

V momentě, kdy začnou makroekonomické veličiny (zejména HDP) oslabovat, ekonomický cyklus se přesouvá do fáze **kontrakce (krize)**. Ceny statků rostou a domácnosti začínají zjišťovat, že nemají dostatek finančních prostředků na splacení úvěrů a ostatních statků, které si pořídily. Ruší své objednávky a snižují svou spotřebu. Firmám tím pádem klesá poptávka po zboží a hromadí se neprodané statky na skladě. Firmy se snaží racionalizovat svou výrobu a snižovat její náklady a na sníženou poptávku reagují snížením cen výrobků. Jsou nuceny propouštět pracovníky. Zvyšuje se nezaměstnanost stejně jako se snižují ceny mezd, které jsou tlačeny dolů nízkými firemními zisky. Značný pokles míry zisku firmy nutí k omezování výroby či v horších případech vyhlášení bankrotu.

Jako výsledek stále klesajících cen výrobních faktorů a statků se ekonomický cyklus postupně ocitne ve fázi **deprese**, na dně hospodářské aktivity. V této fázi se hospodářská aktivita a reálný produkt zpomalí či poklesne na svou nejnižší úroveň. Dno je charakterizováno nevyužitými kapacitami, zvýšenou mírou nezaměstnanosti a nízkou úrovní spotřebitelské i investiční poptávky. Zisky firem jsou velmi nízké nebo záporné. Očekávání ohledně budoucího ekonomického vývoje jsou pesimistická a firmy nejsou ochotny přijímat rizika spojená s realizací nových investičních projektů (Czesaný, 2006). Nezaměstnanost je příliš vysoká a v celé ekonomice vládne pesimismus. Žádný z ekonomických subjektů nemá odvahu riskovat. Krugman popsal hospodářský propad následovně: „Zdá se, jako by nabídka byla všude a poptávka nikde. Máme ochotné dělníky, ne však dostatek pracovních míst; máme skvěle vybavené továrny, ale nedostatek objednávek; obchody jsou otevřené, ale zákazníci nikde.“ (Krugman, 2009: str. 20).

„Zchudlé domácnosti vyčkávají zda ceny zboží ještě neklesnou a odkládají dále své nákupy, firmy jsou pesimistické a nevěří v brzký vzestup poptávky po své produkci, banky nevidí téměř žádné perspektivní zákazníky.“ (Jurečka, 2009: str. 223). Trh je vyčištěn a přežily pouze ty nejsilnější podniky, kteří nejvíce zefektivnily své aktivity. Přestože je vysoká nezaměstnanost, cenová hladina je velmi nízká. Ekonomika se odrazí ode dna v momentě, kdy ceny budou dostatečně nízké a domácnosti se rozhodnou, že nastal čas opět spotřebovávat. Firmy začnou pozvolna zvyšovat svou produkci se zvyšující se poptávkou, začnou najímat pracovníky a zvyšovat své zisky, stejně jako domácnosti, kterým se začnou zvyšovat příjmy. Ekonomický cyklus opět přejde do fáze expanze.

Vysvětlení hospodářských cyklů bylo vždy jedním z nejdůležitějších úkolů makroekonomie, a proto analýza příčin cyklického kolísání a vzestupů není jednotná a autoři se v jeho podání různí. V okamžiku, kdy se banky uchýlí k politice úvěrové expanze nebo jakmile dojde k nárůstu nabídky peněz v důsledku nově poskytnutých úvěrů, spustí se spontánně procesy, které nakonec vyvolají krizi a recesi. Soto říká, že jakmile dojde k úvěrové expanzi, ekonomickým krizím a depresím se již vyhnout nelze. Jediným způsobem, jak zabránit tomuto procesu, je zamezit přijetí politik úvěrové expanze nebo růstu nabídky peněz v podobě nových bankovních úvěrů (Soto, 2009).

Holman vidí příčiny hospodářských cyklů ve dvou faktorech. Prvním jsou změny peněžní zásoby, které přinášejí ekonomice poptávkové šoky (představitel: F.A.Hayek). Druhým jsou pohyby v reálných silách jako jsou investiční nebo inovační vlny (představitel: J.M.Keynes) (Holman, 2011).

Blažek vidí příčiny kolísání mimo národní hospodářství, například v politických událostech (války, revoluce, pravidelné opakování voleb), v psychologických příčinách (teorie střídání optimistických a pesimistických očekávání) či nedostatečných informacích podnikatelské sféry (Blažek, 1996).

Kohout podal zajímavé vysvětlení příčin krize. Říká, že viníkem krize je lidská povaha a přirozenost a touha po zisku (Kohout, 2011).

Sedláček říká, že jako impuls ke vzdání se starých myšlenkových rámců nestačí jen normální recese – je třeba, aby se myšlení otřásl v základech. Takovou situaci zažila ekonomika naposledy ve třicátých letech dvacátého století (Sedláček, 2009).

V ekonomice se uplatňují jak vlivy poptávkové, tak nabídkové. Je však zřejmé, že ekonomický cyklus je sám o sobě komplexním jevem, neboť je výsledkem působení množství nejrůznějších faktorů, z nichž některé ani nemusejí být ekonomům známy (Jurečka, 2009).

2.2. Finanční krize

Mezinárodní měnový fond definuje finanční krizi jako přerůstání důsledků měnové nebo bankovní krize do nepříznivých efektů v reálné ekonomice. Je důležité si uvědomit, že příčiny ekonomických problémů se nenacházejí v reálné ekonomice, ale vznikají ve finančním systému. Lze rozlišit několik typů finančních krizí: měnovou, bankovní, dluhovou či úvěrovou (Czesaný, 2006).

Měnová krize je označována jako situace, kdy dochází k prudkému a neočekávanému oslabení kurzu domácí měny. Měnová krize má podobu extrémních deficitů obchodu a běžného účtu platební bilance, kde nárůst objemu peněz v ekonomice způsobí zvýšení mezd a výrobních nákladů nad únosné meze (Kohout, 2011). Měnová krize se samostatně vyskytuje poměrně vzácně. Důsledky pro veřejné finance nejsou tak vážné jako u bankovních krizí (Dvořák, 2008).

Bankovní krize bývá způsobena příliš volnou měnovou politikou nevhodnou pro podmínky některých ekonomik. Neomezený objem velmi levných peněz nafoukne úvěrovou bublinu (Kohout, 2011). Jako bankovní krize jsou označovány problémy, které souvisí s nedostatečnou likviditou, především s insolvencí některých komerčních bank. Nejedná se pouze o situace, ve kterých dochází k bankovním úpadkům, ale také situace, kdy postižené banky zachránila vládní intervence. Jednou z hlavních příčin bankovních krizí je náhlá ztráta důvěry vkladatelů či neschopnost dlužníků splácet poskytnuté úvěry. Bankovní krize vedou k vysokému zvýšení úrovně veřejného dluhu. (Dvořák, 2008).

Dluhová krize se projevuje neschopností země (vlády) splácet zahraniční dluh. Jako vnější dluhovou krizi označujeme případy, kdy firmy a banky nejsou schopny splácet své zahraniční dluhy a závazky. Interní dluhová krize je situace, ve které se projevuje chronická předluženost ekonomik a platební neschopnost podniků. Tato situace může vyústit zamrznutím úvěrového trhu (credit crunch), který má negativní důsledky pro reálnou ekonomiku. (Dvořák, 2008).

Jednotlivé typy finančních krizí se vyskytují izolovaně nebo souběžně. Příčiny se v jednotlivých případech odlišují, ve většině případů jde však o kombinaci příčin, které mají za následek nadměrný příliv zahraničního kapitálu a existence vnitřní či vnější nerovnováhy (Czesaný, 2006).

Globalizace trhů má za následek vznik nového typu finanční krize, tzv. systematická finanční krize, která zahrnuje projevy většiny typů krize s různou intenzitou. Finanční krize může jako následek spekulace či prostřednictvím různých kanálů nákazy postihnout i fundamentálně zdravé ekonomiky (Dvořák, 2008).

Hospodářská expanze může někdy vést ke vzniku ‘spekulační bubliny’ na trzích aktiv. Holman tuto situaci považuje za velmi nebezpečný jev, protože taková ‘bublina’ nakonec nevyhnutelně praskne a ceny aktiv se zhroutí (Holman, 2011).

Finanční krize mají podobný negativní vliv na reálnou ekonomiku, ale nemusí mít shodný průběh a příčiny. Mezi jednu z nejčastějších příčin řadíme **bankovní paniku**, která může zapříčinit krachy i zdravých bank, jelikož jejich vkladatelé ji podlehnou a hromadně vybírají své vklady. Bankovníctví je křehké odvětví, protože stojí a padá s důvěrou vkladatelů. Dokud důvěra trvá, banky jsou pevné, když důvěra mizí, banky se hrouť. Holman říká, že podlehnou-li vkladatelé panice, že by mohli přijít o své vklady, začne “run” (útok) na banky – hromadné vybírání vkladů. Banky však nejsou schopny vyplácet v tak velkém množství, jelikož mají pouze částečné rezervy. Aby banka rychle shromáždila hotovost potřebnou k vyplácení vkladů, musí rozprodávat svá aktiva třeba i pod cenou, což vede k tomu, že nemá dost prostředků na splnění svých závazků vůči svým klientům (Krugman, 2009).

Centrální banka může plnit funkci ‘věřitele v poslední instanci’ poskytováním diskontních půjček, čímž je možné zachránit banky před krachem. Termín ‘too big to fail’ odkazuje na banky a společnosti, které jsou příliš velké na to, aby si daná ekonomika mohla

dovolit nechat takto velkou korporaci zbankrotovat. Tvůrci měnové politiky, kteří se bojí katastrofálních důsledků, které by nastaly po jejich bankrotu, raději poskytnou státní pomoc a dočasně vyřeší jejich situaci. Experti radí, aby se dosáhlo takového legislativního rámce, který nedovoluje bankám rozrůst se do tak velkých rozměrů, které by v případě jejich pádu ohrožily finanční stabilitu v zemi (Dash, 2009).

Mezi další příčiny finanční krize, o které se odborná literatura zmiňuje, patří **vytvoření spekulativní bubliny a její následné splasknutí**. Spekulativní bublina vzniká v případě, kdy spekulanti na trzích nakupují finanční aktiva za cenu vyšší než je jejich hodnota a očekávají, že dosáhnou dalších zisků. Splasknutí této bubliny je neočekávané, přesto však není úplně nepředvídané. Za určitých okolností se stává spekulativní bublina racionálním jevem (Czesaný, 2006).

Kohout vyvodil vývoj finančních krizí na základě porovnání jednotlivých krizí z předchozích let (1873, 1929, 2008) (Kohout, 2011). Hovoří o tzv. *vzorci chování trhu*.

V první fázi, krize předchází **úvěrová expanze**, která je v moderních ekonomikách zapříčiněna expanzivní politikou centrálních bank či nadměrným přílivem zahraničních investic. V případě, že expanduje objem úvěrů, expanduje také objem špatných úvěrů. Autor hovoří o tzv. *železném zákoně expanzivní měnové politiky*. Růst objemu úvěrů není dlouhodobě udržitelný. V určité fázi nastane situace, kdy úvěrové inflace vyústí v pokles kvality úvěrů. V momentě, kdy je dosažena určitá hladina špatných úvěrů, nastává bankovní krize. Jako reakci na nárůst špatných úvěrů, banky omezují nově poskytnuté úvěry, což vede ke zhoršení situace i zdravých podniků. Poté nastupuje fáze samotné hospodářské recese.

2.3. Velká hospodářská krize

Hospodářské krize se projevují ve všech světových ekonomikách již od počátku 19. století, kdy se agrární ekonomiky měnily v průmyslové. Na tomto místě se budeme zabývat Velkou hospodářskou krizí, jelikož svým rozsahem a důležitostí spadá mezi největší hospodářské krize světa. Na příkladu Velké hospodářské krize, která je považována za reprezentanta krizí obecně, můžeme sledovat všechny charakteristiky, o kterých se v souvislosti s krizí hovoří.

Podle Smileyho je Velká hospodářská krize jednou z nejdůležitějších událostí, která určila charakter Ameriky dvacátého století (Smiley, 2009).

Spojené státy zažívaly po 2. světové válce období ekonomického rozmachu. Největší podíl na hospodářském růstu mělo všeobecné rozšíření komerčně vyráběné elektřiny, která byla základem pro mnoho nových spotřebních výrobků.

Na americkém finančním trhu se vytvářela spekulativní bublina, která byla podporována neúměrným optimismem investorů věřících v nepřetržitý růst ekonomiky doprovázený soustavným a do velké míry spekulacním růstem cen akcií na burze. V letech 1924 a 1927 zavedla americká centrální banka nízké úrokové sazby, které napomohly vzestupu cen akcií, které se v letech 1928-1929 zdvojnásobily. Spekující investoři používali malé částky vlastních peněz a půjčovali si 70 až 80 procent kupní ceny (Smiley, 2009).

Hospodářský pokles, který byl odstartován krachem na newyorské burze, začal na počátku léta 1929 a postupně se šířil po celém světě. Na začátku září roku 1929 začaly ceny akcií poprvé klesat a finanční experti varovali, že ceny akcií jsou silně nadhodnoceny. Den, který se zapsal do historie této hospodářské krize, je 24. října 1929, kdy se zhroutily ceny akcií. Do té doby, si všichni mysleli, že hospodářská expanze dvacátých let nikdy neskončí (Holman, 2011).

Tento propad, neboli prasknutí finanční bubliny měl největší dopad na bankovní sektor. Banky se dostaly do špatného finančního stavu zejména díky neuváženým půjčkám a investice ve dvacátých letech. (Smiley, 2009). Bankovní domy poskytovaly levné úvěry a příliš se nezabývaly ručením dlužníků. V momentě, kdy se jejich dlužníci ocitli v platební neschopnosti, banky zkrachovaly. Lidé ztratili důvěru v banky a začal 'run' na banky. Banky nedisponovaly tolika rezervami, a proto došlo k první fázi bankrotů některých bank. V prosinci zkrachovala významná newyorská banka Bank of United States. Následovala nová bankovní panika. Americká ekonomika se dostala do bludné sestupné spirály bankrotů, poklesu výroby, růstu nezaměstnanosti, poklesu poptávky a dalších bankrotů (Holman, 2011).

Krachovaly podniky a prudce klesla průmyslová výroba, krize se zejména podepsala na automobilovém průmyslu. Nezaměstnanost dosáhla vysokých hodnot a nedůvěra v ekonomický systém stoupala. Pokles cen akcií pokračoval až do roku 1932. V roce 1933 dosáhla deprese svého dna.

Prezident Franklin D. Roosevelt ve svém projevu na počátku své vlády vyhlásil válku Velké hospodářské krizi (Smiley, 2009). Opatřením, které zavedla jeho vláda bylo zavedení hospodářského programu s názvem *New Deal* (Nový úděl), který představoval soubor opatření s cílem ozdravit ekonomiku USA. Jednalo se o politiku poptávky, podporu masové spotřeby zvyšováním kupní síly, infrastruktury budované státní pomocí, státem financované programy na podporu pracovních příležitostí. Někteří tuto politiku také nazývali „fordismus“ (Prokop, 2005). Prezident Roosevelt využil pro rozvoj hospodářského nárůstu státní intervence a regulace, které obhajoval Keynes.

Zotavování z Velké hospodářské krize bylo velmi pomalé. Často se za velkou hospodářskou krizi označuje celé desetiletí 1930 až 1939. Jedná se o jediné desetiletí v historii spojených států, ve kterém nedošlo k hospodářskému růstu (Smiley, 2009).

Podle Soto příčinou trvání a závažnosti krize, která trvala celé desetiletí, byly chyby v hospodářské a měnové politice, kterých se dopustila hlavně Hooverova administrativa, ale také intervencionistický demokrat Roosevelt (Soto, 2009).

Prokop se zmiňuje o mediálním mýtu. Při prezidentských volbách musel Roosevelt – demokratický představitel, bojovat proti moci tisku, který ovládali konzervativci. Roosevelt oslovil přímo publikum – prostřednictvím rozhlasu. A stal se prezidentem. Pochopitelně, nebyla to zásluha pouze rozhlasu, ale také dalších faktorů. „*Ale od té doby je rozhlas pokládán za mocný prostředek masového ovlivňování.*“ Vznikl tedy mýtus o mohutných účincích médií (Prokop, 2005).

Krize se postupně šířila do dalších zemí, přičemž nejvíce byly zasaženy ty, které byly ekonomicky propojené a závislé na Spojených státech. Svět již byl natolik hospodářsky spojen, že se deprese nemohla omezit jen na jednu zemi, ale stala se celosvětovým jevem (Holman, 2011). Jelikož se krize dotkla ve větším či menším měřítku většiny zemí s výjimkou Sovětského svazu, lidé si začali myslet, že hlavním důvodem této krize byl kapitalismus (Buřinská, 2008). Mnoho lidí ztratilo víru v demokratický systém a podleгло ideologiím komunismu a fašismu, které slibovaly nový pořádek (Holman, 2011).

Vztahem krize a kapitalismu se zabýval Kohout: „Kapitalismus je systém, který nejlépe odráží lidské vlastnosti. Lidské přednosti jsou v kapitalismu motorem pokroku, neřesti jako

chamtivost, krátkozrakost nebo sklony k davovému myšlení jsou naopak příčinou krizí.“ (Kohout, 2011:str 16).

Ostrým kritikem kapitalismu v návaznosti na cyklické výkyvy byl ekonom Minsky. Tvrdil, že kapitalismus je nedokonalý systém, který v případě, že není regulován vede k periodickému opakování hlubových depresí a k reprodukci chudoby (Minsky in (Foster & Magdoff, 2009).

Ekonomové podávají různé závěry týkající se **příčin** Velké hospodářské krize. Někteří vidí příčiny v již zmíněném kapitalistickém systému, jiní spatřují důsledek v závažných chybách ve finančním a měnovém sektoru.

Význačnou úlohu v hledání východisek z Velké hospodářské krize sehrál profesor Engliš. Jeho názory byly odbornou obcí přijaty s kritikou a odmítavými postoji. Tvrdil, že hospodářská krize vychází z porušení rovnáhy trhů statků, kapitálu a pracovních sil. K těmto nerovnováhám přispívají zejména státní zásahy do hospodářství. Engliš, odpůrce státních zásahů, viděl hlavní příčinu Velké hospodářské krize v nesprávné peněžní politice (Sedláček, 2009).

S přístupem Engliše by zajisté souhlasil Sedláček, který říká, že sebemenší regulace trhu je velký omyl. „Krise je náš lidský úděl a je jen na nás, kolik z ní načerpáme znamení, poučení a koneckonců nové energie.“ (Sedláček, 2009: str. 228).

„Hospodářské zotavení je opravdové, jen přijde-li samovolně, neboť jakékoli oživení, jež nastává v důsledku umělých stimulů, ponechá část úkolu deprese nedokončenou a k nevyřešeným disproporcím pouze přidává nové, své vlastní, které je třeba zase zažehnávat, a celé ekonomice tak hrozí další krize.“ (Joseph Schumpeter in (Krugman, 2009: str.25).

Svět ekonomie čekal na návod, recept, který by vedl k oživení utlumených ekonomik a nové prosperitě. Vše nasvědčovalo tomu, že neviditelná ruka volného trhu selhala. (Jurečka, 2009). Klasická teorie, která zastávala samoregulaci trhu se ocitla v rozporu.

Závěrem, ke kterému došla jak společnost, tak odborná obec, bylo, že žít v podmínkách tržní ekonomiky bude nyní jednodušší, protože nyní jsme se poučili z historických událostí, abychom dalším hospodářským krizí zabránili či je alespoň usměrnili (Krugman, 2009).

2.4. Keynes, Friedman a jejich názory na hospodářské cykly

Ekonomové se při hledání příčin hospodářských cyklů liší. Mezi nejvýznamnější ekonomické přístupy 20. století, které nejvíce ovlivnily hospodářskou politiku patří keynesiánství a monetarismus. Keynesovci zastávají politiku intervencionistickou, monetaristé jsou v tomto ohledu liberálnější a obhajují volnou ruku trhu.

Keynes přišel se svou teorií, ve které zdůrazňuje nutnost vládní intervence do hospodářství jako reakci na krizi. Stále více ekonomů přestávalo věřit tradičnímu kapitalistickému systému, který spoléhá na neviditelnou ruku trhu a soukromé podnikání.

Zastánci **keynesiánství** říkají, že veřejné investice a spotřeba by měly růst v době deprese a nezaměstnanosti a v době hospodářské prosperity by se tyto výdaje měly redukovat (Uusitalo, 1984).

Keynes publikoval v roce 1936 novou teorii, která se snažila vysvětlit, jak lze obnovit stabilitu a plnou zaměstnanost v ekonomice, která je zasažena krizí. Keynes tvrdil, že propad hospodářské aktivity je výsledkem poklesu investičních výdajů. Pro opětovné oživení a zvýšení agregátní poptávky musí existovat růst výdajů. Tato zvýšená agregátní poptávka by automaticky zvýšila hospodářskou aktivitu, která by vedla k vyšší spotřebě spotřebitelů a přiblížila by se plné zaměstnanosti. Keynes byl přesvědčen, že vláda může iniciovat potřebný nárůst poptávky (Smiley, 2009).

Keynes dokázal díky svému učení postavit hospodářskou politiku na nové základy. Podle Keynesa má stát hrát proti tendencím trhů. Když dochází k velké spotřebě, vláda má šetřit a vytvářet rozpočtové přebytky. Naopak, když spotřeba stagnuje, stát má spotřebovávat a vytvářet deficity (Sedláček, 2009). Sedláček popsal princip Keynesova učení takto: „V létě se dříví shromažďuje, v zimě se pálí. Kdo činí cokoli jiného, je nemoudrý.“ (Sedláček, 2009: str. 233).

Keynes tvrdil, že soukromý sektor není schopen vytvořit dostatečně velkou poptávku, která by zajistila zaměstnanost. Soukromá poptávka musí být tedy nahrazena veřejnou poptávkou za pomoci státních výdajů. Přestože Keynes hovořil o tzv. chronické onemocnění kapitalismu, neodsuzoval jej, ale tvrdil, že stačí jen omezený zásah – intervence, která nenaruší soukromé vlastnictví ani soukromé rozhodování – a systém bude opět fungovat (Krugman, 2009).

Jeho teorie však z počátku nebyla ve větší míře přijímána a neměla téměř žádný vliv na veřejnou politiku. Ale s růstem potřeby vládních výdajů, se v letech 1945 až 1965 keynesiánství stalo zcela dominantním proudem ekonomického myšlení (Smiley, 2009). Všichni se domnívali, že keynesiánská politika aplikovaná v době válečných výdajů vrátila na počátku čtyřicátých let ekonomiku zpět k plné zaměstnanosti.

Nástup keynesiánské ekonomie však způsobil, že se oslabil rozpočtová disciplína. Vláda soustavně udržovala rozpočtové deficity a ekonomové byli přesvědčeni, že rozpočtové deficity jsou nezbytné, aby byla v ekonomice udržena plná zaměstnanost.

Monetarismus, který je druhým dominantním směrem, je liberální hospodářská teorie, která odmítá státní zásahy a upřednostňuje volný trh. Hlavní představitel monetarismu, Milton Friedman, byl velkým odpůrcem Keynesovy ekonomické teorie.

Friedman viděl příčinu krizí jako vnější (na rozdíl od Keynesiánců)- chybná měnová politika centrální banky způsobuje, že normální cyklická recese se může proměnit ve hlubokou a dlouhotrvající krizi. Tvrdí, že vlády vytvářením regulací a legislativního rámce tvoří překážky vstupu na trhy a tím omezuje konkurenci. Friedman kritizoval velké rozpočtové výdaje a pokládal je za plýtvání ekonomickými zdroji (Holman, 2005).

Omyly, kterých se podle monetaristů dopustila centrální banka, může napravit pouze trh, který na tuto situaci reaguje recesí. Přičemž monetaristé na recesi pohlížejí jako na začátek obnovy, kdy dochází k odhalení vytvořených omylů. Jsou likvidovány investiční projekty realizované v důsledku omylu a práce a další výrobní zdroje se začínají přesouvat do sektorů a stádií, ve kterých je spotřebitelé ocení nejvíce. Výsledkem recese je větší shoda výrobní struktury se skutečnými přáními spotřebitelů (Soto, 2009).

3. Ekonomická krize ve Španělsku

Království si prošlo během posledních 20 let dvěma hospodářskými krizemi obrovských rozměrů. V obou případech došlo k podobnému ekonomickému chování, které vyústilo v hospodářskou krizi. Domácnosti, firmy a vládní představitelé přispěli svým ekonomickým chováním poháněným vidinou vysokého příjmu založeným na zadlužování k přehřátí ekonomiky.

Jak bylo demonstrováno v předchozí kapitole, ekonomika a její ukazatele se vyvíjí v tzv. hospodářských cyklech. Vývoj krize v první polovině 90. let má mnoho společných charakteristik s krizí, která ve Španělsku vypukla v roce 2008. Jednou z hlavních příčin byla příliš vysoká závislost stavebního sektoru s trhem nemovitostí. Velkou roli zde také sehrála bankovní politika, která umožňovala snadný přístup k peněžním úvěrům, půjčkám a hypotékám.

Španělská ekonomika byla závislá na klíčovém sektoru – stavebnictví – a také na domácí poptávce, což se nakonec stalo příčinou nestability, vysokého státního dluhu a deficitu. Spotřebitelé „žili nad poměry, které si mohli dovolit“ a sami se stali odpovědnými za „ekonomický nepořádek“. (Crisis económica Espanola: factores explicativos, 2010: str. 5).

V roce 2010 se začala používat nelichotivá zkratka PIGS, která značí iniciály čtyř zemí: Portugalsko, Irsko, Řecko a Španělsko – zemí, které byly uváděny jako příklad jiným ekonomikám, avšak nyní je jejich ekonomická nedisciplína přivedla do dluhových nesnází.

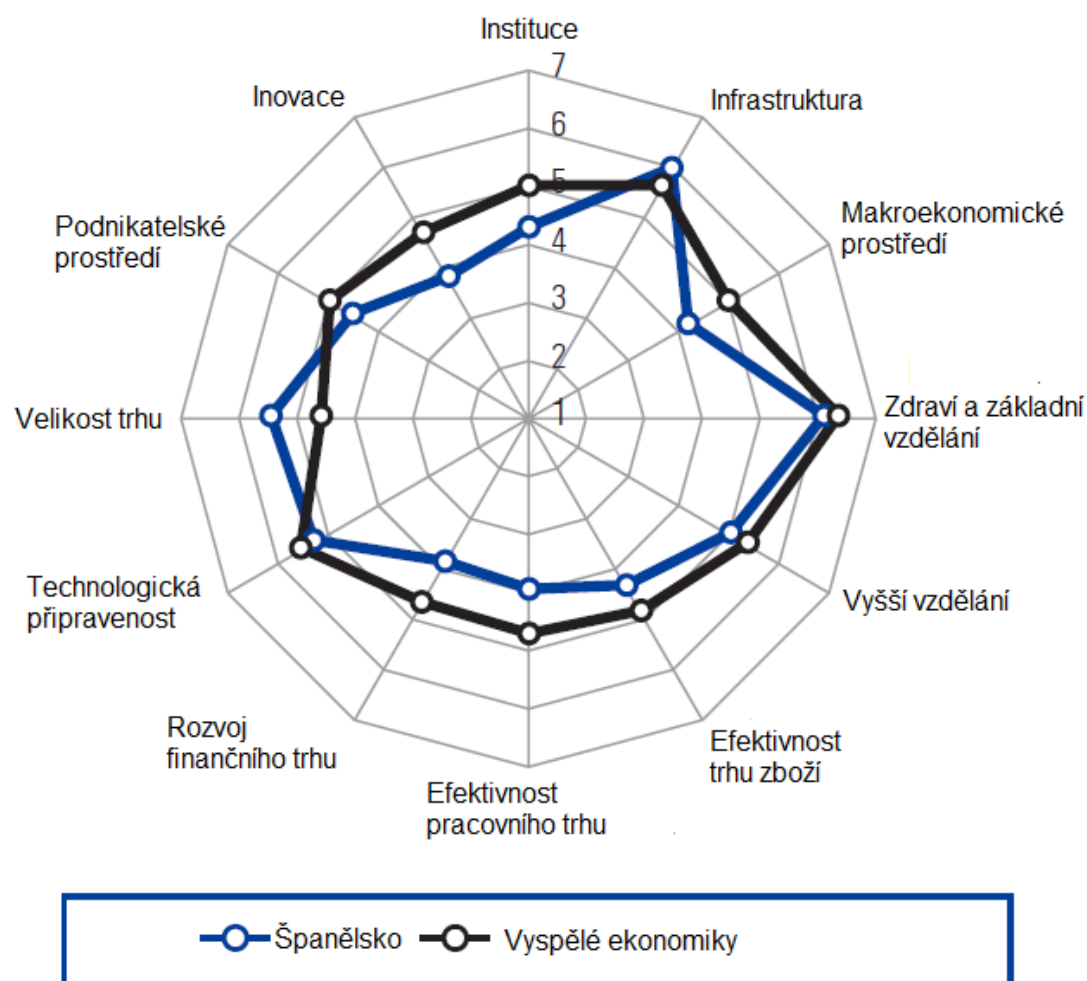
Někteří ekonomové vidí příčinu současné hospodářské krize ve Španělsku jako přímý důsledek velké finanční krize, která vypukla ve Spojených státech v roce 2007, která je dnes všeobecně pokládána za nejhorší hospodářský krach od Velké hospodářské krize. Paul Krugman dokonce hovoří o druhé Velké hospodářské krizi (Krugman in Foster & Magdoff, 2009).

3.1. Konkurenceschopnost španělské ekonomiky

Světové ekonomické fórum (World economic forum) vypracovalo v roce 2012 rozsáhlou studii o konkurenceschopnosti 144 světových ekonomik založenou na *Indexu globální*

konkurenceschopnosti (Global competitiveness index), který zohledňuje jak makroekonomické, tak mikroekonomické faktory¹ (Schwab, 2012).

Obrázek 3.2: 12 pilířů Indexu globální konkurenceschopnosti

Zdroj: (Schwab, 2012)

¹ WEF tuto studii vypracovává každoročně od roku 1979.

Španělská ekonomika se v této studii umístila na 36. místě. Index globální konkurenceschopnosti Španělska je 4.6.² Jednotlivé oblasti zkoumání jsou rozděleny do 12 pilířů [viz obr. č. 3.2]³. Následující obrázek zobrazuje situaci Španělska v jednotlivých oblastech ve srovnání s ekonomikami vyspělými. Nejlepších výsledků země dosáhla v oblasti infrastruktury, zdraví a vzdělání. Naopak nejhorších výsledků dosáhla v oblasti makroekonomické prostředí a efektivnost pracovního trhu. Vůbec nejhoršího výsledku země dosáhla při posuzování bilance vládního rozpočtu, kdy se umístila na 135. místě ze 144 zemí zahrnutých do studie. Dalšími problematickými oblastmi Španělska podle studie jsou: ne hospodárnost vládního hospodaření (106.), příliš vysoká regulace vládou (120.), vládní dluh (112.), stav bankovního systému (109.), přístup k úvěrům (122.) či praktiky na pracovním trhu (129.)

Faktory, které brání v podnikání ve Španělsku jsou následující: přístup k financování (27.8%), regulace pracovního trhu (16.1%) a neefektivní vládní byrokracie (13.5%).

Ve studii 'Cestovní a turistická konkurenceschopnost', která byla rovněž vypracována Světových ekonomickém fórem, se Španělsko umístilo na 4. místě z celkových 140 světových ekonomik (Blanke, 2012).

3.2. Vývoj ekonomických ukazatelů

Pro lepší uvedení do problematiky budou na začátek zhodnoceny makroekonomické ukazatele od roku 2005 do roku 2012. Za pomoci grafů a tabulek bude demonstrován vývoj HDP, nezaměstnanosti, vládní bilance a vládního dluhu [graf č. 3.1 a 3.2 tab. č. 3.1 a 3.2]. K detailnější demonstraci ukazatelů poslouží graf č. 3.3 a 3.4 a tab. č. 3.3. Data všech tabulek a grafů jsou získána z Eurostatu. Pokud není uvedeno jinak, všechny tabulky se týkají španělské ekonomiky.

V roce **2005** HDP vzrostlo o 3.6% oproti roku 2004. Tento růst byl podporován domácí spotřebou a investicemi. Růst zaznamenala také zaměstnanost. Míra nezaměstnanosti byla v roce 9.2%. Nabídka pracovní síly byla zajištěna neustále rostoucí imigrací. Bilance vládního rozpočtu vykazovala přebytek v hodnotě 1.3% z HDP. Vládní dluh představoval 43.2 % HDP, což byla

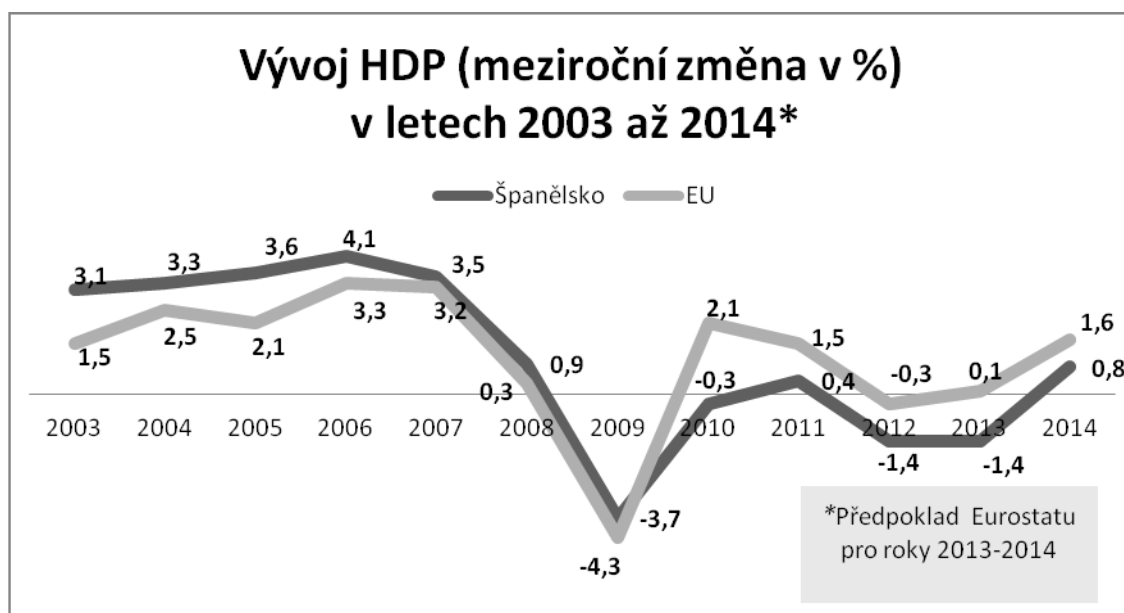
² Index nabývá hodnot od 1-7, přičemž nejlépe umístěná ekonomika (Švýcarsko) dosahuje hodnoty 5.72.

³ Do kategorie vyspělé ekonomiky je zařazeno 35 světových ekonomik, které jsou poháněny inovacemi (tzv. innovation-driven economies)

hodnota splňující Maastrichská kritéria.⁴ Ekonomický model, který byl založený na domácí spotřebě však nebyl dlouhodobě udržitelný. Vláda přistoupila ke změnám, které kladly důraz na výrobní investice a posílení zahraničního obchodu.

V roce **2006** se ekonomika dostala na svůj vrchol - HDP vzrostl o 4.1%. Nezaměstnanost mírně klesla na úroveň 8.5%. Investice domácností (9.8%) a firemní investice (17.1%) dosáhly svého maxima. Státní rozpočet vykazoval přebytek v hodnotě 2.4% HDP a celkový dluh vládních financí se dostal pod očekávaných 40% HDP, což byl nejlepší hospodářský výsledek za posledních 20 let.

Graf 3.1: Vývoj HDP v letech 2003 až 2014

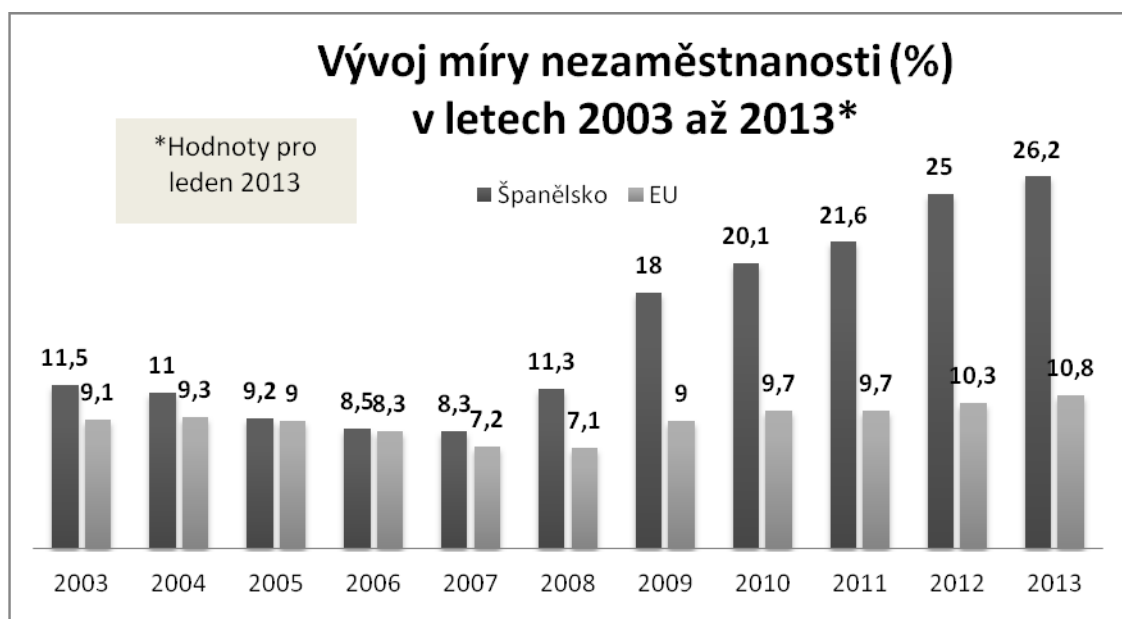
Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

Rok 2007 – přestože hodnoty HDP (růst o 3.5%) a nezaměstnanost (8.3%) byly velmi pozitivní, závěr roku již přinesl výrazné ochlazení hospodářského vývoje jako výsledek poklesu výstavby a investic do stavebního sektoru a vnějších faktorů (nepříznivý vývoj na finančních trzích a růst cen energetických surovin). Výrazně se také začala snižovat spotřeba domácností. Důsledkem hospodářského růstu bylo stále se prohlubující negativní saldo běžného účtu.

⁴ Maastrichská kritéria (neboli konvergenční kritéria) jsou kritéria pro členské státy EU pro vstup do Evropské hospodářské a měnové unie a zavedení společné měny. Tyto kritéria mimojiné říkají, že podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60% a podíl deficitu veřejného rozpočtu musí být menší než 3%.

Neúspěch na straně exportu byl přičítán poklesu konkurenceschopnosti španělských výrobců a také poklesem hospodářského růstu nejvýznamnějších obchodních partnerů. Zatímco investice prokazovaly rostoucí trend (oproti předchozímu roku se nepatrně snížily), domácí spotřeba již pomalu klesala. Investiční činnost začala klesat na konci roku, když začaly růst úrokové sazby, praskla cenová bublina a prodlužovala se návratnost investic. Inflace se vyšplhala na úroveň 4.2%. Vládní dluh se však stále udržel pod 40% HDP a také bilance vládního rozpočtu vykazovala přebytek v hodnotě 20,255 mil. euro.

Graf 3.2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 2003 až 2013

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

V roce 2008 HDP vzrostl o pouhých 0.9%, což překvapilo i nejpesimističtější ekonomické odhady předvídající mírný pokles okolo 1.6%. Vládní dluh rostl a na konci roku představoval více než 40% HDP a bilance vládního rozpočtu se po delší době dostala do červených čísel. Počet nezaměstnaných se zvýšil na 3.13 milionů (míra nezaměstnanosti 11.3%).

V roce 2009 se již zpomalení a pokles hospodářského růstu projevil na všech makroekonomických ukazatelích. HDP poklesl o 3.7%. Nezaměstnanost se prohloubila na 18%. Výrazně se snížily investice veškerých sektorů (domácnosti, firmy a vlády). Snaha o oživení ekonomiky měla velký vliv na prohlubování vládního deficitu, který se od roku 2008 téměř zdvojnásobil (-11.2% HDP). Státní dluh tvořil 53.9% HDP.

Tabulka 3.1: Veřejný dluh v letech 2004 až 2012

Vládní dluh v letech 2004 až 2012	
rok	% z HDP
2004	46.3
2005	43.2
2006	39.7
2007	36.3
2008	40.2
2009	53.9
2010	61.5
2011	69.3
2012	79.7

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

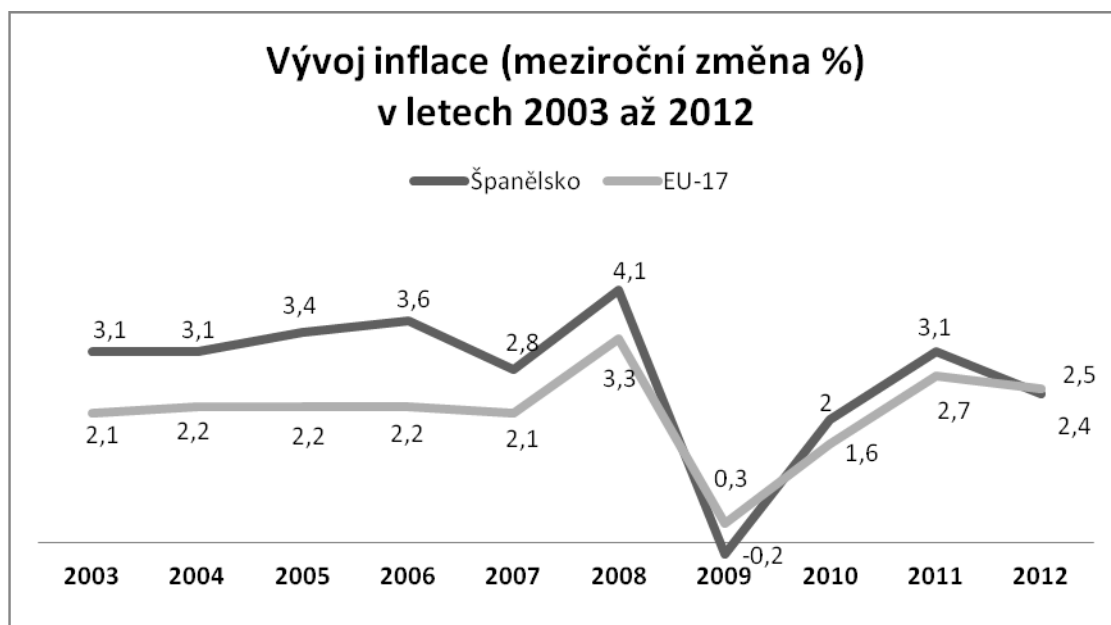
Tabulka 3.2: Deficit veřejného rozpočtu v letech 2004 až 2012

Vládní deficit/přebytek v letech 2004 až 2012	
rok	% z HDP
2004	-0.1
2005	1.3
2006	2.4
2007	1.9
2008	-4.5
2009	-11.2
2010	-9.7
2011	-9.4
2012	-9.9

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

V roce 2010 HDP poklesl o 0.3%. Nezaměstnanost však rostla rychlým tempem až na hodnotu 21.1%. Výdaje státu klesaly, a proto se podařilo snížit schodek vládních financí na 9.7% HDP. Deficit se podařilo snížit také díky zvýšeným příjmům. Dluh vlády však představoval 61,5% HDP.

Graf 3.3: Vývoj inflace v letech 2003 až 2012

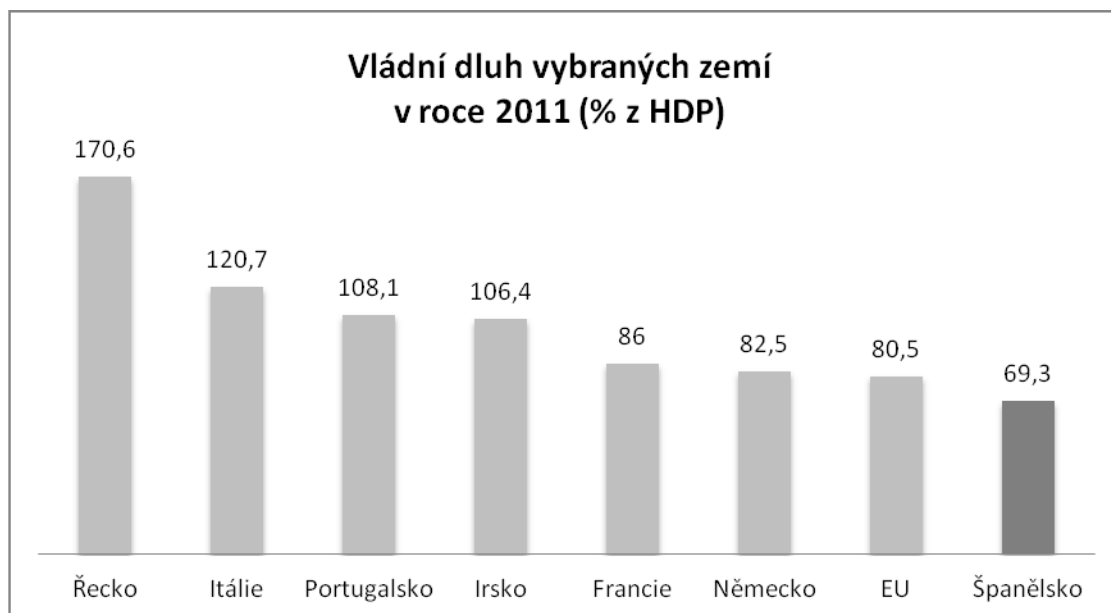

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

V roce 2011 španělská ekonomika zažila mírný růst HDP (0.7%), ale nezaměstnanost se stále zvyšovala (21.6%). K největším problémům patřila nízká konkurenceschopnost podnikové sféry, hluboký pokles stavebnictví, velký schodek veřejných financí (9.4% HDP) a již zmíněná stále rostoucí nezaměstnanost. Vládní dluh se dostal na rekordní hodnotu 69.3% HDP. Přestože je tato hodnota alarmující, Španělsko zdaleka nevykazuje nejhorší výsledky. Z grafu č. 3.4 je patrné, že hodnota vládního dluhu Řecka převyšuje španělský vládní dluh více než dvojnásobně.

Na vládním dluhu, který tvořil 9.4% HDP se mimojiné centrální vláda podílela 5.13% HDP a regionální vlády 3.31% HDP. Tabulka č. 3.3 zobrazuje podíl jednotlivých regionů na vládním dluhu. Největší podíl na dluhu způsobeným jednotlivými regiony má region Castilla-La Mancha, Valencia a Extremadura.

Graf 3.4: Vládní dluh vybraných zemí v roce 2011

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

Rok 2012 přinesl opět pokles v hodnotě HDP o 1.4% HDP. Nezaměstnanost rostla rekordním tempem (25%). Vládní dluh se dostal na svou nejvyšší hodnotu a tvořil více než 79% HDP. Vládní deficit dosáhl v roce 2012 téměř 10% HDP. Regiony svůj podíl na tomto dluhu snížily na 1.73% HDP. Region Castilla-La Mancha dokázala svůj podíl (7.87%) z roku 2011 snížit na pouhých 1.53% z regionálního dluhu. Největšími hříšníky v roce 2012 byl region Valencia a Murcia [viz tab. č.3.3].

Tabulka 3.3: Vývoj regionálního dluhu v letech 2010 až 2012 (% z regionálního deficitu)

	2010	2011 (P)	2012 (A)
País Vasco	-2,49	-2,56	-1,39
Cataluña	-4,57	-4,02	-1,96
Galicia	-2,33	-1,63	-1,19
Andalucía	-3,21	-3,46	-2,02
Asturias	-2,75	-3,62	-1,04
Cantabria	-3,90	-3,46	-1,13
La Rioja	-3,86	-1,45	-1,04
Murcia	-4,91	-4,53	-3,02
C. Valenciana	-4,78	-5,00	-3,45
Aragón	-2,99	-2,64	-1,47
Castilla-La Mancha	-6,67	-7,87	-1,53
Canarias	-2,31	-1,50	-1,23
Navarra	-3,25	-1,99	-1,34
Extremadura	-2,54	-4,73	-0,69
Baleares	-4,11	-4,19	-1,83
Madrid	-1,04	-1,96	-1,07
Castilla y León	-2,43	-2,59	-1,40
TOTAL REGIONS	-3,22	-3,31	-1,73

Zdroj: MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS. General Government Deficit 2012. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.thespanisheconomy.com/SiteCollectionDocuments/english/Public%20Finances%20and%20Public%20Debt/Public%20Finances/130228%20General%20Government%20Deficit%202012.pdf>.

3.3. Vývoj španělského hospodářství před krizí

Pro pochopení současné španělské krize přistoupíme k analýze faktorů a hlavních příčin, které podpořily hospodářský vývoj a spustily výrazný vývoj makroekonomických ukazatelů. Mezi tyto faktory můžeme zařadit integraci do EU, silný bankovní systém a dobrou infrastrukturu a vysokou imigraci.

Po dlouhé vládě diktátora Francisca Franca, který byl u moci do roku 1975, nastoupil na trůn král Juan Carlos I. reprezentující zemi do současnosti. Přestože se Španělsko potýkalo s vysokým státním dluhem, vysokou mírou inflace a vysokou nezaměstnaností, dohnala ostatní vyspělé ekonomiky EU. Zařazení mezi vysoce rozvinuté ekonomiky EU se jí podařilo zejména díky fázi hospodářského rozvoje, který zažívala v 90. letech. V historii Španělska existují tři

fundamentální milníky, které zemi pomohly dostat se mezi jednu z nejvyspělejších ekonomik. Patří mezi ně *Stabilizační plán* z roku 1959, *transformace na demokratické uspořádání* a *začlenění do Evropské unie* roku 1986 a následné členství v Evropské měnové unii (EMU) roku 1999 (Rojo, 2009).

Všechny výše zmíněné mezníky představovaly příležitosti pro zemi modernizovat ekonomiku, zefektivnit ekonomické instituce a rozšířit své možnosti růstu. V prvních dvou případech (1959 a 1986) Španělsko „nasedlo na jedoucí vlak“. V třetím případě (1999) se země již stala zakládajícím členem evropské měnové unie (Rojo, 2009). Španělsko dostalo příležitost sdílet měnovou politiku se státy, které byly pokládány za nejrozvinutější na světě. Přijetí eura zafungovalo jako mohutný zesilovač hospodářského cyklu (Kohout, 2011).

Přijetí společné měny bylo také vnímáno jako záruka stability ekonomiky. Euro fungovalo jako znak důvěryhodné měny. Členské státy se však musely zavázat k dodržování určité ekonomické disciplíny, která s přijetím eura souvisí (Manas, 2008).

Španělsko bylo jedním ze států, který měl ke splnění podmínek pro přijetí eura nejdelší cestu. Ostatní členové jej viděli jako stát s nevyrovnaným vývojem, a proto se právem obávali jeho účasti v EMU. Přes všechny překážky se však Španělsku podařilo euro přijmout díky stabilizačním opatřením ekonomiky a zejména úsilím španělské centrální banky.

Evropská centrální banka převzala kontrolu nad novou národní měnou- eurem, která nahradila dřívější španělskou pesetu. Pozitiva, která z členství plynula předčila však ztrátu španělské centrální banky nad kontrolou národní měny.

Dalším důsledkem, který přineslo přijetí eura, bylo usnadnění mezinárodního pohybu kapitálu. Exguvernér španělské centrální banky Rojo prohlásil na konferenci, která se uskutečnila v rámci desetiletého výročí přijetí eura: „Zkušenost Španělska může sloužit jako příklad země, kdy hospodářský vývoj může nastat pomocí odstranění protekcionářských praktik a otevření ekonomiky světovému hospodářství.“ (Rojo, 2009: str. 27).

Významnou roli hrála nízká reálná úroková míra, která byla další příčinou přijetí eura. Díky nízké úrokové míře se zvýšila dostupnost úvěrů, která se promítla ve zvýšené spotřebě domácností a firem, zejména v nákupu nemovitostí. HDP stále rostl a byl vyšší než průměrný

růst v EU. Velký podíl na tomto růstu měl trh s nemovitostmi a stavební průmysl, který v roce 2007 tvořil 16% z celkového HDP (Carballo-Cruz, 2011).

Španělský **bankovní sektor** sehrál v období realitního boomu také důležitou roli, jelikož poskytoval finanční prostředky, které trh poptával.

Španělská centrální banka striktně dohlížela na opatření držet mimořádné peněžní rezervy, které mohly v případě zvýšené poptávky poskytnout likvidní finanční prostředky. V případě, že by se ekonomika dostala do recese, centrální banka by na druhou stranu měla finanční prostředky k povzbuzení ekonomiky (Manas, 2008).

Období hospodářského růstu, který nastal po vstupu do Evropské unie, země využila k budování silné **sítě dopravních infrastruktur a energetických sítí**. Velkou mírou se na této modernizaci podílely finance a prostředky získané z fondů EU (Manas, 2008). Stavebnictví bylo podporováno veřejnými zakázkami, díky čemuž má Španělsko hustou dopravní síť. Díky své ideální poloze země také obchoduje se zámořím a se státy severní Afriky.

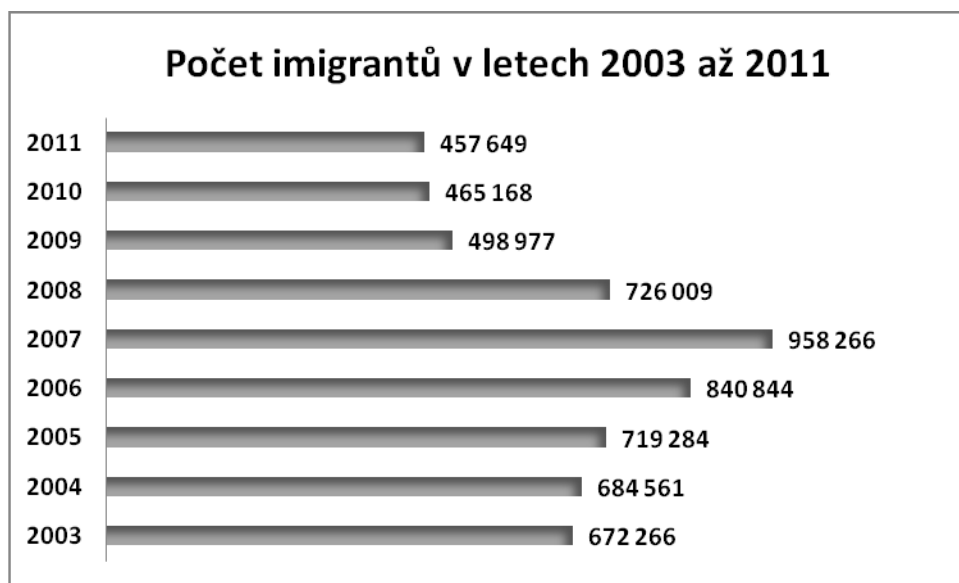
Dalším z projevů hospodářského růstu byl **příchod imigrantů**, kteří hledali uplatnění na trhu práce, zejména ve stavebním průmyslu a cestovním ruchu. Imigranti přicházeli z Latinské Ameriky (jazyková a kulturní blízkost), z Rumunska a severní Afriky⁵ a vykonávali práce, které Španělé odmítali. Imigranti poptávali bydlení a spotřebu, což se projevilo na zvýšeném hospodářském růstu.

K 1. lednu 2012 bylo ve Španělsku registrováno více než 5.7 milionů cizinců s legálním dlouhodobým pobytem.⁶ Mezi tři nejčastější skupiny imigrantů patří lidé z Rumunska, Maroka a Velké Británie. Velké množství imigrantů však také tvoří lidé z Latinské Ameriky. Graf č. 3.5 zobrazuje počty imigrantů přicházejících do Španělska v letech 2003 až 2011. Od roku 2003 počet imigrantů rostl až do roku 2007. V roce 2007 do Španělska přišlo téměř milion imigrantů. Od roku 2007 se počet neustále snižuje.

⁵ Spain: Immigrants Welcome. [online]. [Cit. 6. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.businessweek.com/magazine/content/07_21/b4035066.htm.

⁶ BUSINESSInfo.cz: Souhrnná teritoriální informace Španělsko. 31. 10. 2012. [online]. [cit. 13. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/spanelsko-zakladni-informace-o-teritoriu-18555.html>.

Graf 3.5: Počet imigrantů v letech 2003 až 2011

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

3.4. Dva klíčové sektory: stavebnictví a bankovníctví

Krize, která vypukla ve Španělsku byla úzce spojena se dvěma sektory. Jedná se o stavebnictví a bankovníctví. Stavebnictví nabídlo obrovský objem pracovních míst, které sektor vyžadoval při zvýšené poptávce po rostoucí výstavbě nemovitostí. Bankovníctví, která stálo na silných finančních základech, zase poskytlo dostatek finančních prostředků potřebných ke koupi a financování těchto nemovitostí. V konečném důsledku však byly oba sektory těžce zasaženy důsledky této krize.

3.4.1. Stavebnictví

“Sektor stavebnictví plní fundamentální funkci jak ekonomickou, tak sociální: rezidenční domy uspokojují základní potřeby lidí a budovy nerezidenční a infrastruktura jsou nezbytné pro rozvoj ekonomických aktivit a fungování společnosti.” (Salazar, 2009: str. 172).

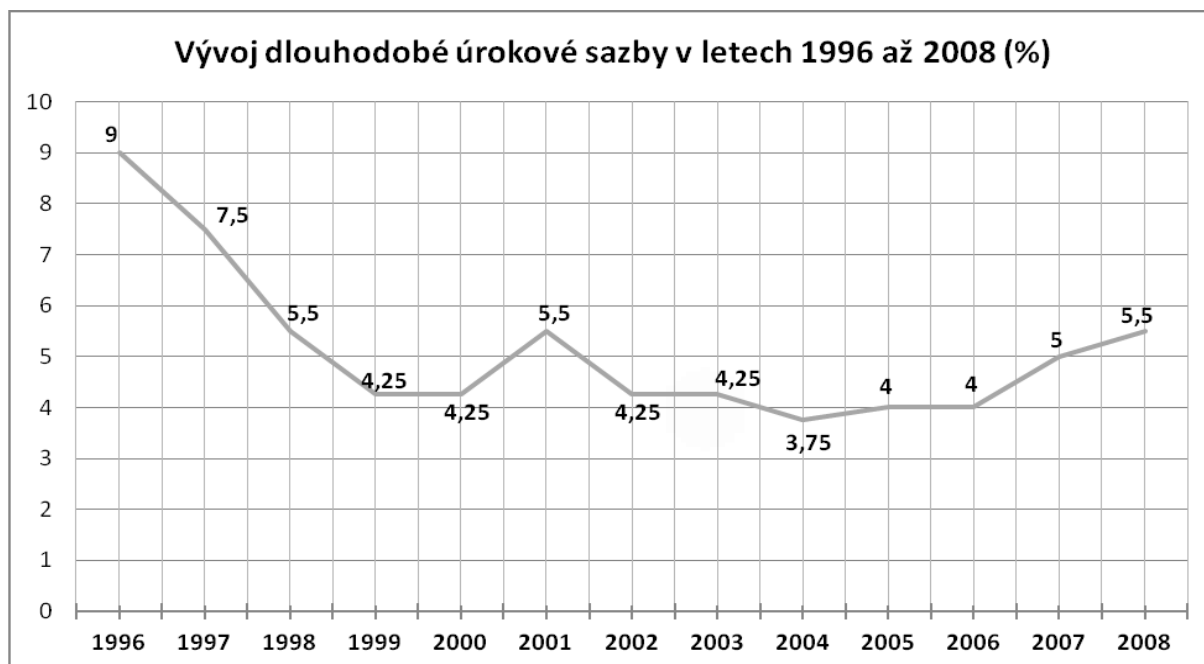
“Růst stavebnictví, které historicky procházelo určitými cykly vývoje, je spojen s důvěrou kupujících, dostupností peněz (převážně ve formě hypoték), politických událostí a všeobecným ekonomickým cyklem.” (Stawinska, 2010: str.1).

Hospodářský růst byl doprovázen masivním boomem na trhu nemovitostí, ke kterému došlo zejména díky politice snadno dosažitelných hypoték. Mezi lety 1997 a 2007 Španělsko prožívalo období stavební expanze. Jedná se o neobvyklý případ, jelikož tento intenzivní stavební trend trval téměř jedenáct let. Během této doby, průměrný roční růst ve stavebním sektoru byl vyšší než 5% (Carballo-Cruz, 2011).

Stavební sektor, který zahrnuje výstavbu rezidenčních i nerezidenčních domů (primární, sekundární a terciální sektor) a také další konstrukce jako infrastruktura, sociální a veřejné výstavby, v roce 1995 tvořil 7.5% HDP a 9.4% zaměstnanosti. V roce 2007 se stavebnictví podílelo 12.3% na HDP a 13.9% zaměstnanosti (Salazar, 2009). Když přičteme také ostatní sektory související se stavebním průmyslem, budeme hovořit téměř o 25% HDP a 23% zaměstnanost v sektoru (Ramón, 2009).

Poptávka po stavebnictví byla vyvolána několika faktory. Hlavní z nich byla výrazná *ekonomická expanze*, kterou Španělsko prožívalo. Dalším faktorem byla *nízká úroková sazba* na úvěry a hypotéky v době po přijetí eura. Hypoteční úrok klesl z 9.0% v roce 1996 na 3.75% v roce 2004. Graf č. 3.6 zobrazuje vývoj úrokové míry v letech 1996 až 2008.

Graf 3.6: Vývoj dlouhodobé úrokové sazby v letech 1996 až 2008

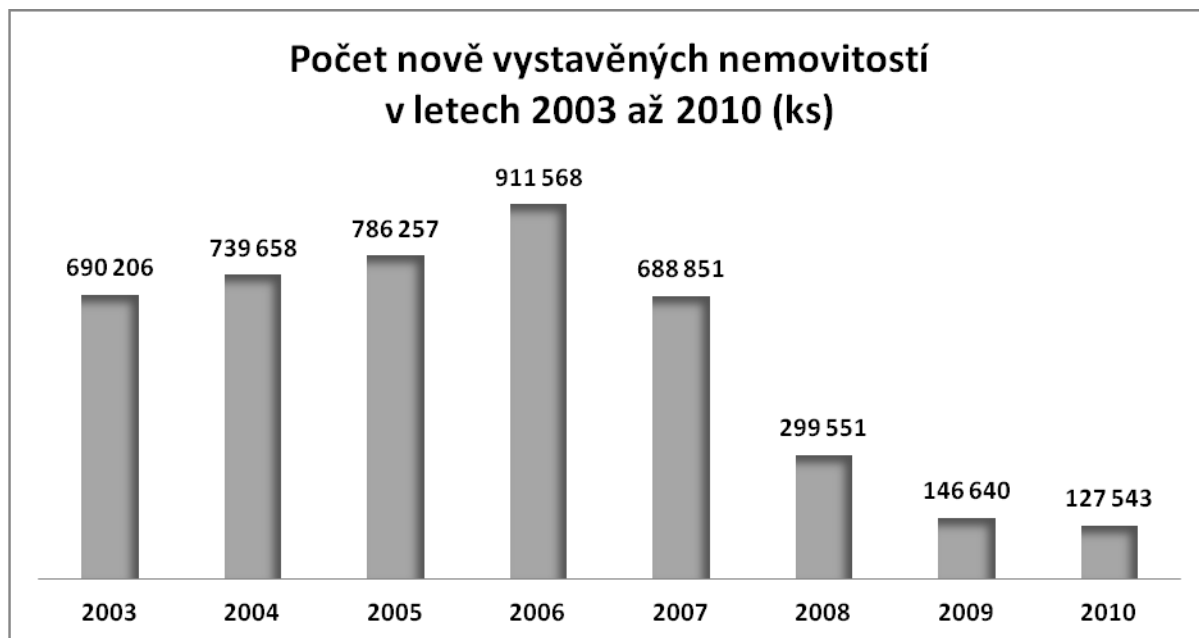

Zdroj: www.ine.es, vlastní zpracování

Vzrostl *počet domácností*, což bylo hlavně způsobeno masivním přílivem imigrantů a lidé nakupovali nemovitosti sloužící jako letní dům. Španělsko se stalo odpočinkovou zónou Evropy, výsledkem čehož jsou čtyři miliony bytových jednotek v zahraničním vlastnictví (Kohout, 2011). Podle ministerstva veřejných věcí bylo ve Španělsku nejvyšší míra vlastnictví nemovitostí v EU - 81%. Z toho 67% nemovitostí bylo využíváno permanentně a 33% jako letní dům.⁷

Přestože Španělsko má o pětinu méně obyvatel než Velká Británie, během let 2006 a 2007 převyšovala španělská výstavba úroveň britské výstavy téměř pětinasobně. Během roku 2006 bylo dokončeno 900 000 bytových jednotek, více než ve Francii a v Německu dohromady (Kohout, 2011). Graf č. 3.7 znázorňuje počet nově vystavěných nemovitostí v letech 2003 až 2010.⁸

Graf 3.7: Počet nově vystavěných nemovitostí v letech 2003 až 2010

Zdroj: www.ine.es, vlastní zpracování

⁷ MINISTERIO DE FOMENTO: *The adjustment of the Spanish Real Estate Sector*. 2012.[online].[cit. 14. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.fomento.gob.es/NR/rdonlyres/D02CD420-9CF2-4E91-AB0B-B37F66B94565/109402/adjspa_real_estate_JAN2012.pdf.

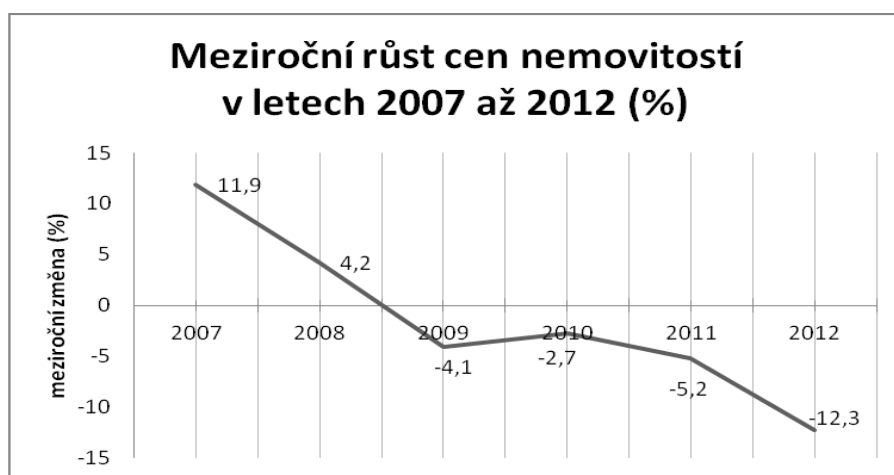
⁸ Zahrnuty nejen nově vystavěné nemovitosti, ale také rozšiřování stávajících nemovitostí.

Obrovská poptávka po domech našla svou nabídku. V období 1997 až 2007 bylo dokončeno téměř 5.3 milionů nemovitostí. Neobvykle rychlý růst v poptávce vyústil v růst investic do stavebnictví – z 4.7% v roce 1997 na 9.7% v roce 2007 (Conefrey & Gerald, 2009).

Masivní poptávka po domech stimulována výše uvedenými faktory by nebyla možná bez zvýšené poptávky po penězích. Rozšířené využívání půjček a úvěrů k zaplacení nákupu domů zvýšilo dluhy domácností. Zvýšená poptávka po stavebnictví se odrazila také v intenzivní potřebě pracovní síly. V roce 2007 bylo zaměstnáno ve stavebnictví 2 880 000 osob, což byla nejvyšší hodnota v celé EU (Stawinska, 2010).

Zvýšená poptávka také způsobila zvýšení cen nemovitostí. Průměrná cena domů se zvýšila mezi rokem 1997 a 2007 o 115% (Carballo-Cruz, 2011). Rychlý cenový růst však není jediným vysvětlením pro vysokou inflaci v sektoru. Vysoké přehodnocení nemovitostí, které pokračovalo do roku 2007, bylo následováno prudkým poklesem, který je jasným znamením existence realitní bubliny. Mezinárodní měnový fond (IMF) odhadl v roce 2004, že ceny nemovitostí na španělském trhu jsou přehodnoceny o 20-30%.⁹ Následující graf č. 3.8 znázorňuje meziroční změnu cen nemovitostí v letech 2007 až 2012. Od roku 2007 ceny začaly klesat a prodej prožíval velmi prudký propad.

Graf 3.8: Meziroční růst cen nemovitostí v letech 2007 až 2012

Zdroj: www.ine.es, vlastní zpracování

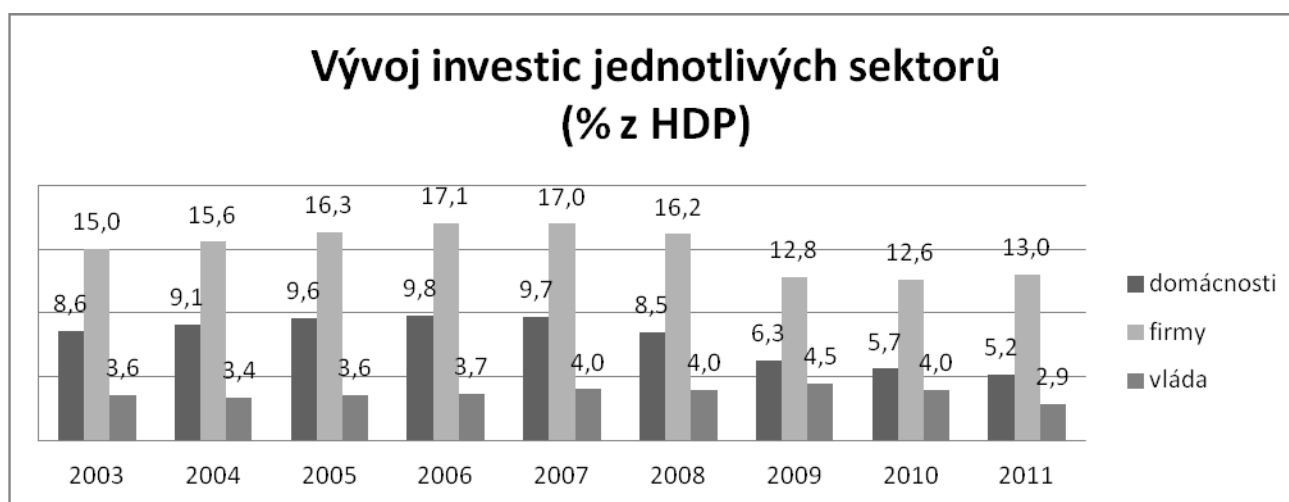
⁹ MINISTERIO DE FOMENTO: *The adjustment of the Spanish Real Estate Sector*. 2012.[online].[cit. 14. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.fomento.gob.es/NR/rdonlyres/D02CD420-9CF2-4E91-AB0B-B37F66B94565/109402/adjspa_real_estate_JAN2012.pdf.

Mezi lety 1996 až 2007 španělská populace obrovsky vzrostla. Tento obrovský přírůstek obyvatel znamenal pro španělskou ekonomiku nárůst ekonomicky aktivních obyvatel a možnost flexibilnějšího pracovního trhu.

Společně s demografickým faktorem, bylo prasknutí realitní bubliny nápomocné příznivé podmínky financování a úvěrová expanze.

Bodem obratu byl moment, kdy spotřebitelé a investoři ztratili důvěru v budoucí prosperitu trhu a přestali nakupovat a investovat. Stavební sektor však reagoval s mírným zpožděním, a proto se ještě v roce 2007 ekonomika patrně rostla. Graf č. 3.9 znázorňuje vývoj investic jednotlivých subjektů ekonomiky- domácností, firem a vlády. V roce 2006 firmy investovaly 17.1% z celkového HDP, domácnosti se podílely investicemi ve výši 9.8% z HDP. Od roku 2006 investice klesají.

Graf 3.9: Vývoj investic jednotlivých subjektů ekonomiky

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

Na případu prasknutí španělské bubliny je zajímavé to, že nebyla způsobena nejistotou na finančních trzích, ale spouštěcí faktor byl domácí, což změnilo očekávání ohledně budoucího vývoje. Příliš mnoho domácích rizikových úvěrů pro stavební účely urychlilo příchod finanční krize (Conefrey & Gerald, 2009).

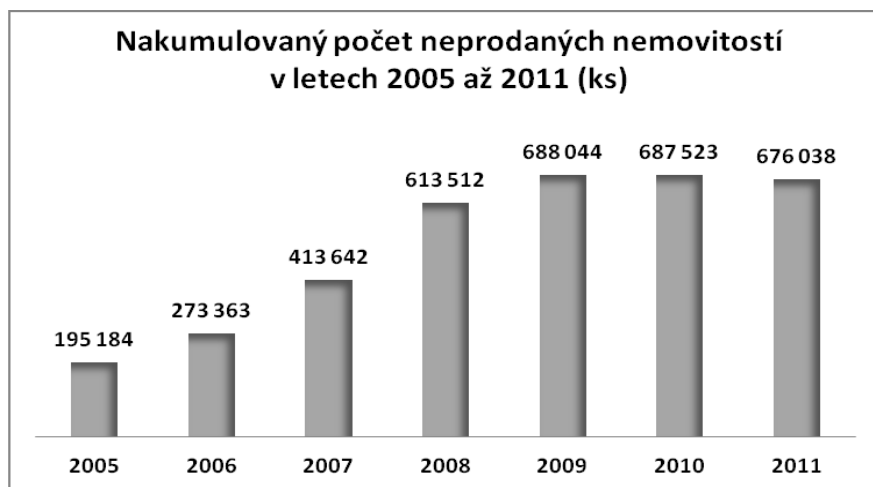
Začala se prodlužovat doba prodeje nově dokončených bytů. V roce 2003 trval prodej nemovitosti průměrně 23 měsíců, zatímco v roce 2007 již 35 měsíců s rostoucím trendem. “Výsledkem jsou bloky prázdných betonových domů a prázdné ulice.” (Kohout, 2011: str. 18).

V momentě, kdy Evropská centrální banka začala zvyšovat krátkodobé úrokové sazby, někteří klienti se dostali do platebních problémů. Začaly se projevovat signály ukazující na postupné ochlazování španělského realitního trhu. Jedná se o oslabení akcií některých realitních společností, prodlužovala se doba prodeje nově dokončených bytů a v konečné fázi došlo k přebytku nabídky nad poptávkou. Dalším vývojem byl pokles kvality bankovních úvěrů, krize úvěrů (credit crunch), recese stavebního průmyslu s návazností na celou ekonomiku (Kohout, 2011).

Během stavebního boomu bylo postaveno téměř 500 000 nemovitostí za rok, navzdory tomu, že podle demografické struktury země, bylo potenciálně zapotřebí průměrně 350 000 nemovitostí (Carballo-Cruz, 2011). “Skutečný zabiják rezidenčního trhu je bezbřehý přebytek nabídky.” (Bernardos in Kohout, 2011: str. 18).

Graf č. 3.10 zobrazuje počet nových neprodaných nemovitostí, které se nakumulovaly v letech 2005 až 2011. V roce 2009 bylo ve Španělsku více než 680 000 neprodaných nemovitostí. Mezi lety 2005 až 2008 došlo k největšímu nakumulování nemovitostí a v roce 2009 se počet neprodaných nových domů dostal na svůj vrchol s celkovým počtem 688.044 neprodaných domů. Od roku 2009 docházelo k mírnému poklesu.

Graf 3.10: Nakumulovaný počet neprodaných nemovitostí v letech 2005 až 2010

Zdroj: MINISTERIO DE FOMENTO: *The adjustment of the Spanish Real Estate Sector*. 2012.[online].[cit. 14. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.fomento.gob.es/NR/rdonlyres/D02CD420-9CF2-4E91-AB0B-B37F66B94565/109402/adjspa_real_estate_JAN2012.pdf.

Tabulka č. 3.4 zobrazuje podíl jednotlivých regionů na trhu nových neprodaných nemovitostí. Největší podíl (51%) těchto neprodaných nemovitostí se nachází ve Valencii, Andalucii a Katalánsku.

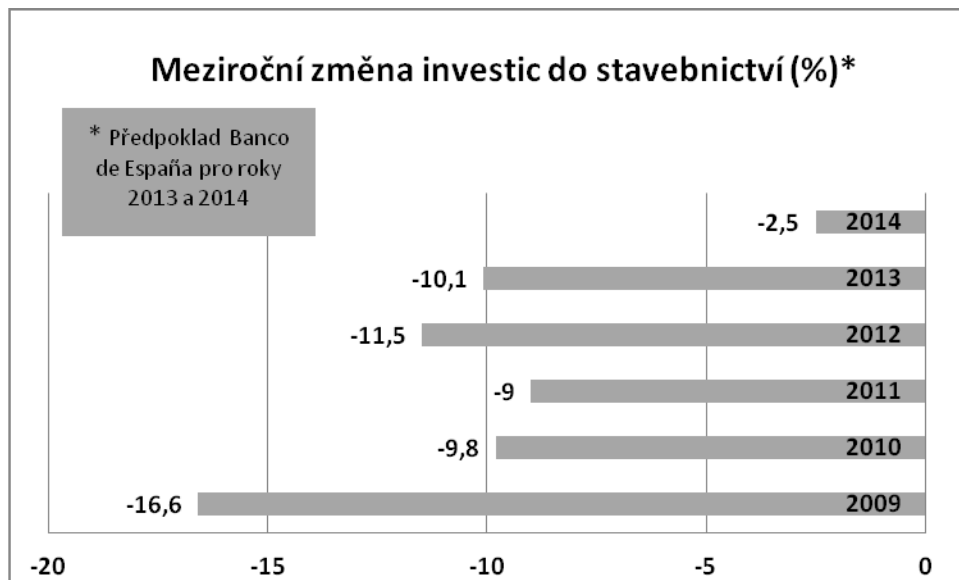
Tabulka 3.4: Podíl jednotlivých regionů na trhu s neprodanými nemovitostmi

Region	počet nových neprodaných nemovitostí	% z trhu
Andalucía	107.138	15.85
Aragón	18.585	2.75
Asturias	12.349	1.83
Balears	16.442	2.43
Canarias	41.684	6.17
Cantabria	2.472	0.37
Castilla y León	40.620	6.01
Castilla-La Mancha	52.552	7.77
Cataluña	102.814	15.21
Valencia	139.273	20.60
Extremadura	2.160	0.32
Galicia	37.460	5.54
Madrid	45.437	6.72
Murcia	30.035	4.44
Navarra	3.114	0.46
País Vasco	13.425	1.99

Zdroj: MINISTERIO DE FOMENTO: *The adjustment of the Spanish Real Estate Sector*. 2012.[online].[cit. 14. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.fomento.gob.es/NR/rdonlyres/D02CD420-9CF2-4E91-AB0B-B37F66B94565/109402/adjspa_real_estate_JAN2012.pdf.

V návaznosti na prasknutí realitní bubliny přišlo o práci tisíce lidí zaměstnaných ve stavebnictví. V roce 2012 podle statistik OECD bylo ve stavebnictví zaměstnáno více než 1.1 milionu lidí, což je téměř o 1.7 milionů lidí méně než v roce 2007.¹⁰ Významně také klesly investice do stavebního průmyslu. Graf č. 3.11 zobrazuje meziroční procentní pokles investic do stavebnictví. K největšímu propadu investic (16.6%) došlo v roce 2009.

Graf 3.11: Meziroční změna investic do stavebnictví

Zdroj: BANCO DE ESPAÑA, *Spanish economic projections report*. [online].[cit 16. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/BoletinEconomico/13/Mar/Files/bel303e-projec.pdf>.

3.4.2. Přizpůsobení trhu

Propad na trhu nemovitostí v jednotlivých ekonomikách obvykle nemá rozsáhlé globální důsledky, ale mají velké dopady na ekonomiku domácí, což se projevilo v případě Španělska. Conefrey říká, že je důležité porozumět tomuto propadu na trhu s nemovitostmi, aby bylo možno se mu v budoucnosti vyhnout. Zdůrazňuje, že je důležité předcházet těmto propadům za pomoci náležitých opatření fiskální politiky (Conefrey & Gerald, 2009).

¹⁰ OECD. Short-Term Labour Market Statistics: Employment by industry. [online].[cit 20.3. 2013]. Dostupný z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=38899>.

Jak brzy se makroekonomické ukazatele opět uzdraví bude záležet na tom, jak dlouho bude trvat přizpůsobení se nové ekonomické rovnováze. Podle předchozích zkušeností, jeden až dva roky trvá kupcům a investorům než akceptují 10% propad v reálných cenách nemovitostí. (Kelly in (Conefrey & Gerald, 2009).

Přizpůsobení sektoru bude dlouhé a pomalé. Podle objemu transakcí, které proběhly v posledních dvou letech, absorbování nových neprodaných nemovitostí může trvat dalších pět let. V srpnu 2010 vláda snížila HDP na koupi nových nemovitostí z 8% na 4% s cílem stimulovat koupi a podpořit poptávku (Carballo-Cruz, 2011).

Čím delší však tento proces přizpůsobování bude, tím větší ekonomické náklady to přinese. Motivace stavět nové nemovitosti nenastane dokud kupující nebudou poptávat. Navíc veškeré související aktivity (hypotéky, právníci, realitní kanceláře, prodej nábytku..) také pocítují dramatický pokles v jejich aktivitách. Když prodávající přizpůsobí svá očekávání rychleji, ceny naleznou svou dlouhodobou rovnováhu a stavebnictví se dříve navrátí do normálu. (Conefrey & Gerald, 2009).

Dalším faktorem, který ovlivní délku přizpůsobení trhu nové rovnováze je přebytek neobydlených nemovitostí. Dokud tyto nemovitosti nebudou pronajaty nebo koupeny, tlak na trhu bude nadále pokračovat. Na základě demografických údajů však poptávka po nových obydlích bude růst navzdory ekonomické recesi.

Jelikož ceny pronájmu nemovitostí klesají, je v současné době mnohem atraktivnější pronajmout nemovitost než samotný nákup. Přesto však dojde k momentu, kdy propad v cenách nemovitostí způsobí růst poptávky. Jakmile ekonomika ukáže známky zotavení, dojde k velkému přílivu poptávky (Conefrey & Gerald, 2009).

„Přestože někteří experti upozorňovali na křehkost sektoru stavebnictví, krize, byla pro mnohé překvapením. Přinesla obavy související se schopností ekonomů předvídat ekonomické propady a následně jim zabránit. Říká se, že ekonomové velmi dobře vysvětlují příčiny neočekávaných situací, ale nemají schopnost je předvídat.“ (Manas, 2010: str.16).

3.4.3. Bankovníctví

Na finanční systém Španělska dohlíží monetární autorita – Banco de España. Centrální banka, která se snaží zabránit tomu, aby se opakovala bankovní krize z let 1977 až 1985, která zasáhla více než 50% existujících bank a 27% celkových aktiv (Fernández-Villaverde, 2010). Španělská banka zavedla jasné směrnice a požadavky, které vedly k vytvoření silného bankovního systému, který ekonomiku zásoboval velkým množstvím peněz v období expanze.

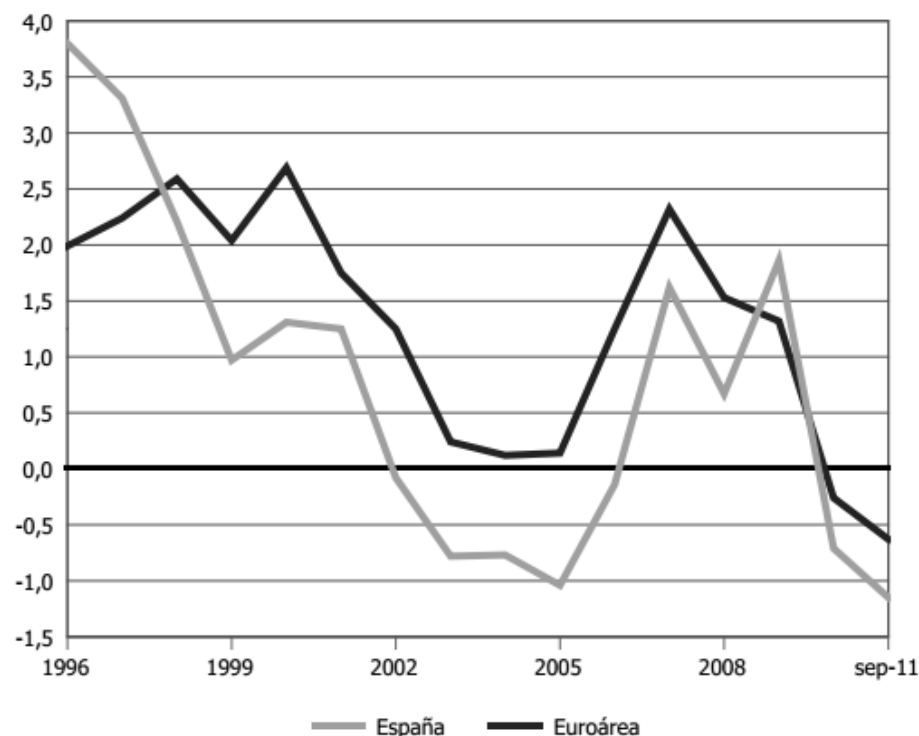
Španělský bankovní systém má dlouhotrvající propojení s průmyslem (telekomunikace, energetické a letecké společnosti). Navíc financují export a import a mezinárodní aktivity firem. Individuálním klientům nenabízí pouze vklady, hypotéky, kreditní karty, penzijní fondy a další tradiční finanční produkty, ale také širokou nabídku služeb od zdravotní pojištění po lístky do kina. Navzdory těmto faktům, španělské banky koncentrovaly velkou část svých peněz do sektoru s nemovitostmi, což se později projeвило na jejich finanční nestabilitě.

Od roku 2007 je vývoj španělského bankovního systému ovlivněn rozsahlou mezinárodní krizí a hlavně prasknutím realitní bubliny. Nedostatek důvěry ve finanční trhy omezil možnosti financování španělských bank. Vnitřní faktory, které ovlivnily ziskovost bank byly – těsné propojení s trhem s realitami společně s ekonomickým zpomalením a růstem nezaměstnanosti. Tyto faktory významně přispěly k nesolventnosti (neboli platební neschopnost) trhu.

Villarroya zařazuje mezi příčiny problémů bankovního sektoru následující faktory: nízkou úrokovou míru, nadbytek likvidních prostředků, rostoucí poptávku po penězích soukromého sektoru a rostoucí zadlužení soukromého sektoru, koncentrace rizikových aktivit spojených s nemovitostmi a těsné sepnutí s tímto sektorem, rostoucí počet bankovních úvěrů a hypoték a růst dostupného zahraničního kapitálu (Villarroya).

Dostatek likvidních prostředků v kombinaci s expanzivní monetární politikou měli za následek snížení úrokové míry. Od roku 2006 se začaly úrokové míry zvyšovat, jelikož se na trhu projevil těžší přístup španělských bank k zahraničnímu kapitálu. Vývoj dlouhodobé úrokové míry v eurozóně a ve Španělsku v letech 1996 až 2008 je zaznamenán v grafu č. 3.12. Úroková míra od roku 1999 klesala, až se dostala na svou nejnižší úroveň v roce 2005.

Graf 3.12: Vývoj krátkodobé reálné úrokové míry v letech 1996 až 2008

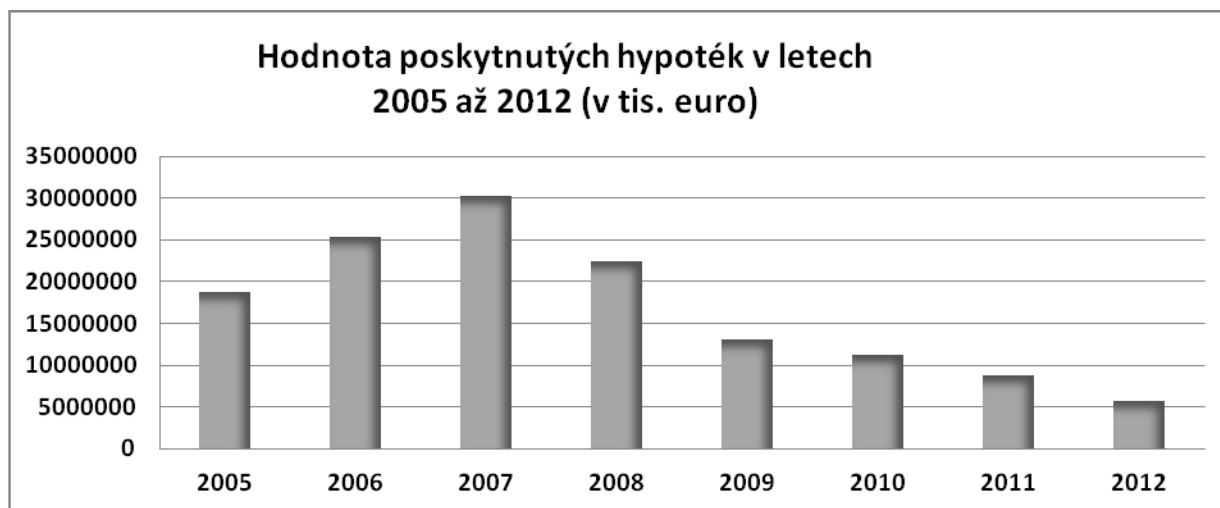

Zdroj: VILLARROYA M. J. *El sector bancario español en el contexto internacional*. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.ivie.es/downloads/2012/01/PP_Funcas_Ivie_impacto_crisis_SBE_110112.pdf.

Jak již bylo zmíněno, nízká úroková míra měla za následek zvýšenou poptávku po penězích. Graf č. 3.13 znázorňuje vývoj poskytnutých hypoték v letech 2005 až 2012 v tisících euro. Od roku 2005 se postupně počet poskytnutých hypoték zvyšoval. Nejvíce hypoték, které dosahovaly hodnoty více než 30 000 000 tis. euro., bylo bankovním sektorem poskytnuto v roce 2007. V roce 2012 se hodnota poskytnutých hypoték snížila téměř o 25 000 000 tis. euro ve srovnání s rokem 2007.¹¹

¹¹ INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. Hipotecas por meses, provincias, naturaleza de la fincy y número e importe. [cit. 13. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.ine.es/jaxiBD/tabla.do?per=01&type=db&divi=HPT&idtab=18>.

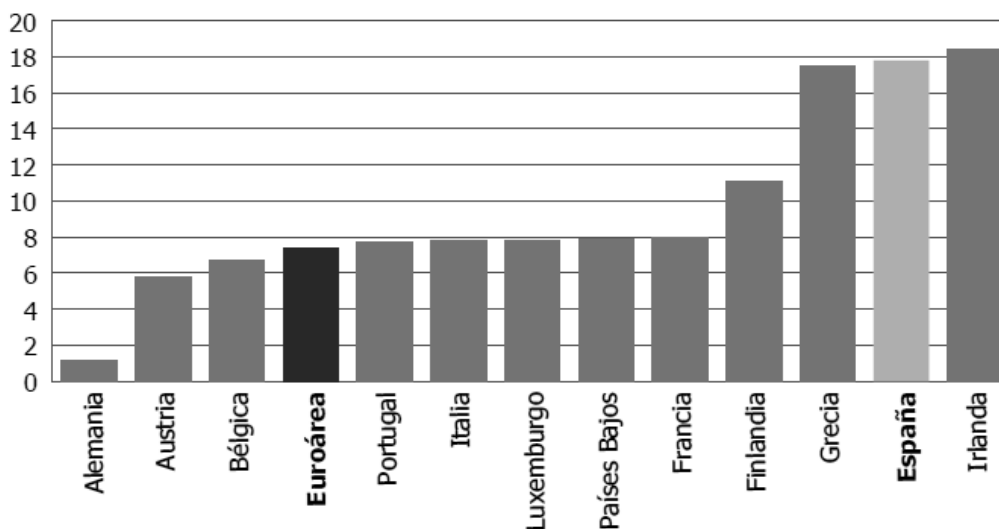
Graf 3.13: Poskytnuté hypotéky v letech 2005 až 2012

Zdroj: *www.ine.es, vlastní zpracování*

Graf č 3.14 demonstruje roční míru růstu úvěrů, které byly poskytnuty ve vybraných zemích EU v letech 2000 a 2007. Jediná země, která v Evropské unii poskytovala úvěry více než Španělsko, byla Irsko. Rostoucí trend úvěrů a hypoték vyústil v nadměrný růst zadlužení firem a domácností.

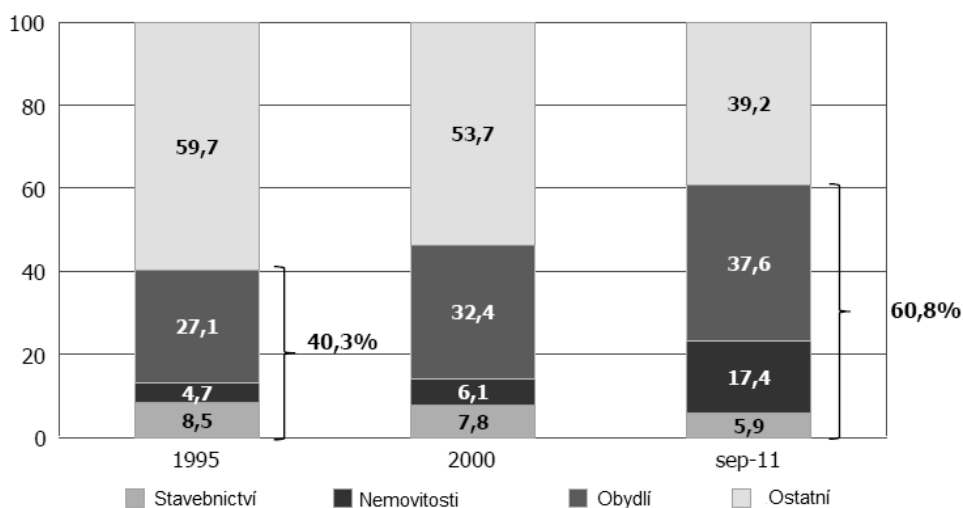
Graf 3.14: Roční míra růstu úvěrů poskytnutých soukromému sektoru v letech 2000 až 2007 %/

Zdroj: VILLARROYA M. J. *El sector bancario español en el contexto internacional*. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.ivie.es/downloads/2012/01/PP_Funcas_Ivie_impacto_crisis_SBE_110112.pdf.

Jedním z důvodů, proč se španělské banky ocitly v platebních nesnázích byl fakt, že sektor byl příliš spojen s trhem nemovitostí. Graf č. 3.15 zobrazuje strukturu úvěrů, které byly poskytnuty v letech 1995 a 2000. V roce 2000 tvořily úvěry na rodinné bydlení téměř 37.6% z celkově poskytnutých úvěrů. Úvěry určené na stavebnictví tvořily necelých 6% a sektor s nemovitostmi se podílel 17.4%. Celkově tedy aktivity spojené s trhem nemovitostí a se stavebnictvím tvořily více než 60% celkově poskytnutých úvěrů.

Graf 3.15: Procentní struktura poskytnutých úvěrů v roce 1995 a 2000

Zdroj: VILLARROYA M. J. *El sector bancario español en el contexto internacional*. [online]. [cit. 20. 3. 2013]. Dostupný z:

http://www.ivie.es/downloads/2012/01/PP_Funcas_Ivie_impacto_crisis_SBE_110112.pdf

Španělské banky nadměrně riskovaly, došlo k úvěrové expanzi a úvěrová bublina praskla. “Nenasytnost a chamtivost subjektů trhu v dokonalém prostředí vytváří nejefektivnější výsledky. Ale ve finančním systému může napáchat obrovské problémy, a proto potřebuje žádoucí regulaci.” (Montalvo: str.2).

Na začátku roku 2010 španělský bankovní sektor byl mezi prvními v eurozóně v návratnosti aktiv (0.47%) a v návratnosti vlastních zdrojů (7.9%) (Carballo-Cruz, 2011). Na druhou stranu solventnost španělských bank již vykazovala horší čísla a v tomto ohledu se španělský bankovní sektor řadí mezi nejhorší v eurozóně.

Soros tvrdí, že nejhorším dopadem krize, jsou miliony vlastníků nemovitostí, kteří nejsou schopni platit hypotéky a jejich rozpočty jsou touto situací enormě zasaženy. Krizi vidí jako důsledek nadměrné tolerance tržních sil (Soros in Ramón, 2009: str 8).

Nedůvěra na finančních trzích, ke které došlo díky prasknutí úvěrové bubliny, výrazně omezila příliv zahraničního kapitálu. Bankovní sektor začal čelit obrovskému množství nesplacených úvěrů a hypoték s rostoucí platební neschopností domácností. Mnoho dlužníků se dostalo do situace, kdy bankovní instituce zabavila nemovitost či došlo k soudnímu vystěhování.

Španělský bankovní systém zahrnuje dva typy subjektů: tradiční banky a tzv. *Cajas de Ahorros* – neboli spořitelny. Spořitelny mají velmi významnou roli ve španělském bankovním systému, jelikož koncentrují významnou část vkladů a úvěrů. Během dlouhé doby expanze před krizí, významná část spořitelen akumulovala finanční nerovnováhu, což bylo evidentní po změně makroekonomických podmínek.

Španělský finanční systém je vysoce koncentrovaný. Na konci roku 2008 bylo ve Španělsku pouze 362 peněžních institucí, z čehož bylo 159 bank reprezentujících 53% veškerých aktiv, 38% spořitelen a zbývajících 9% bylo rozděleno mezi malé peněžní subjekty (Fernández-Villaverde, 2010).

Jedním z nejvíce znepokojujících aspektů v rovnováze těchto dvou subjektů je koncentrace vysoce rizikových aktivit ve stavebnictví, jak na straně nabídky, tak na straně poptávky. V roce 2009 objem peněz na stavebnictví a rozvoj sektoru nemovitostí poskytnutý pojišťovnami představoval 56.3% a 27.7% tvořily půjčky soukromému sektoru. V roce 2010 tvořila koncentrace peněz spojená se stavebnictvím, nákupem a nemovitostmi téměř 60% z celkových peněz, které byly půjčeny soukromému, privátnímu sektoru (Carballo-Cruz, 2011).

Navzdory různým výzvám, kterým bankovní sektor v současnosti čelí, nejzávažnějším problémem je neschopnost bank plnit svou základní funkci – financování ekonomického růstu. Ke konci roku 2010 centrální banka vyžadovala transparentnost a žádala po bankách, aby publikovaly informace o procentech tzv. špatných (rizikových) půjček. Výsledek tohoto opatření

odhalil vysokou různorodost sektoru – co se týká platební schopnosti, sazeb pro rizikové půjčky či úroveň propojení se stavebním sektorem.

„Začarovaný kruh nízkých úrokových měr, nadbytek likvidity a zahraničního kapitálu a koncentrace úvěrů spojená s trhem nemovitostí a stavebnictví se však časem dostane do fáze, kdy úroková míra začne růst, ceny domů začnou mírně klesat. A začne působit opačný efekt: kupující nemají dostatek finančních prostředků na splacení hypoték, banky již nemají zájem poskytovat hypotéky, hromadí se případy, kdy jsou nemovitosti zabaveny bankami, jelikož kupující nejsou schopni platit hypotéku, ceny prudce klesají a systém začíná fungovat opačným směrem.“ (Montalvo: str. 18).

3.5. Nezaměstnanost

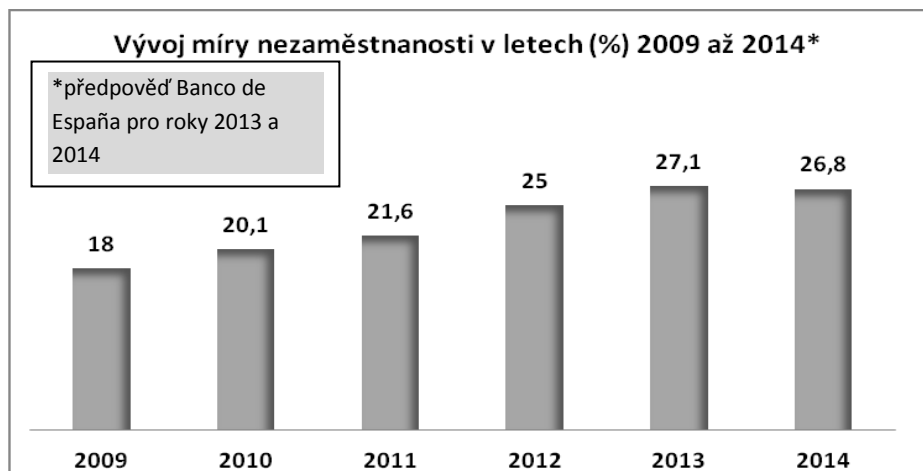
Dopad krize na trh práce měl devastující následky. Od doby, kdy krize začala do konce roku 2010 vzrostl počet nezaměstnaných o 152%, což znamená více než 4.6 milionů pracovníků. Současná míra nezaměstnanosti je vyšší, než když v roce 1994 dosáhla nezaměstnanost svého vrcholu a nechala více než 3.5 milionů lidí bez práce. (Carballo-Cruz, 2011). Toto značí, že španělský trh práce zahrnuje určité institucionální aspekty, které zapříčiňují strukturální nezaměstnanost.

Podle Carballo-Cruz příčinami současné vysoké míry nezaměstnanosti jsou následující faktory: vliv krize na trhu s nemovitostmi, prudké posílení reálného směnného kurzu po začlenění do EMU a strukturální charakteristiky pracovního trhu. V letech 2008 až 2010 ztráty zaměstnání ve stavebnictví a na trhu s nemovitostmi byly vyšší než 36%. Jedná se o tak vysokou hodnotu, jelikož dochálo k vysoké koncentraci zaměstnanosti v sektoru stavebnictví (Carballo-Cruz, 2011).

Španělský pracovní trh je charakterizován vysoce strnulými mzdami a intenzivní segmentací pracovníků. Tato segmentace se projevuje tím, že pracovníci s vysokými mzdami a vysokou mírou protekcionismu fungují na stejném trhu jako pracovníci, kteří mají nízké mzdy a nízkou míru ochrany, ale jejich míra nezaměstnanosti je o mnohem vyšší než u ostatních.

Graf č. 3.16 zobrazuje neustále rostoucí trend vývoje nezaměstnanosti od roku 2009 do roku 2014. Podle předpovědi Banco de España, míra nezaměstnanosti v roce 2013 dosáhne svého vrcholu při hodnotě 27.1% a v následujícím roce již bude klesat na 26.8%.

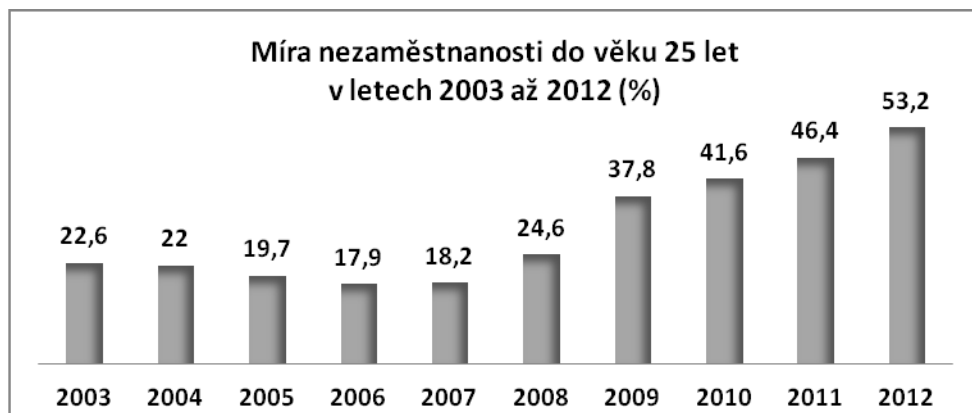
Graf 3.16: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2009 až 2014

Zdroj: BANCO DE ESPAÑA, *Spanish economic projections report*. [online].[cit 16. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/BoletinEconomico/13/Mar/Files/be1303e-projec.pdf>.

Nezaměstnanost však dosahuje ještě více alarmujících čísel mezi mladými. V roce 2012 míra nezaměstnanosti mezi mladými lidmi do věku 25 let dosáhla 53.2%.

Graf 3.17: Vývoj míry nezaměstnanosti do 25 let v letech 2003 až 2012

Zdroj: eurostat.eu, vlastní zpracování

3.6. Dotazníkové šetření

V této podkapitole budou demonstrovány teoretické poznatky o španělské krizi pomocí dotazníkového šetření. Dotazník, který obsahuje 11 otázek, vyplnilo 50 respondentů žijících ve Španělsku déle než 6 let. Celkem bylo odesláno 70 dotazníků. Mezi těmito respondenty nejsou pouze Španělé, ale také Britové a přistěhovalci z Latinské Ameriky žijící v různých částech Španělska (Andalusía, Valencia, Barcelona a Madrid). Otázky byly kladeny tak, aby mohly potvrdit (případně vyvrátit) teoretické poznatky, kterými jsem se zabývali na začátku této kapitoly. Výsledky dotazníkového šetření budou předloženy pomocí grafického znázornění a krátkého komentáře. Dotazník byl vyhotoven v anglické a španělské verzi. Seznam otázek je k nahlédnutí jako příloha č. 1.

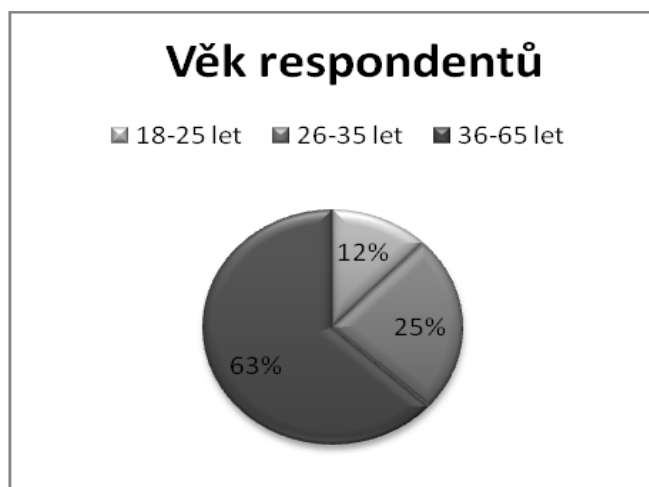
1. Obecné charakteristiky respondentů (věk, národnost a vzdělání) byly do dotazníku umístěny z důvodu bližšího poznání respondentů. 51% respondentů jsou španělské národnosti, 33% britské a 16% jiné národnosti, mezi kterými se objevili převážně lidé z Latinské Ameriky (Brazílie, Kolumbie, Ekvádor, ale také Rumunsko a Holandsko). Tento fakt koresponduje s faktem vysoké imigrace, ke které došlo v období hospodářského růstu z výše zmíněných zemí.

Graf 3.18: Národnost respondentů

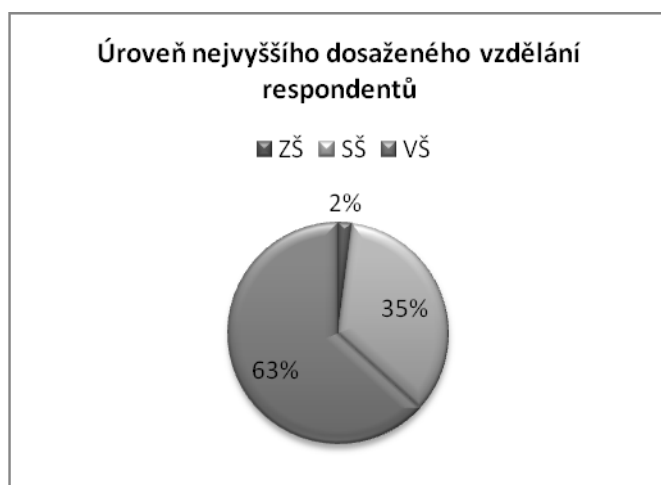
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.19: Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.20: Úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

- 2. Vliv médií:** Jelikož různá média o krizi mohou informovat různě, pokládám za důležité zjistit, jaká média jsou nejčastěji využívána. Otázka byla otevřená a respondenti měli označit 3 média, která nejčastěji využívají k získávání informací.

Zdrojem, který byl nejčastěji jmenován je celostátní španělský deník '**El País**', který začal vycházet po skončení diktatury s nákladem více než 425 tis.¹² Online podoba byla zprovozněna před více než 17 lety.¹³

Druhým nejčastěji využívaným médiem je **BBC** zaujímající 26%. (33% respondentů pochází z Británie, což se také odrazilo na využívaných zdrojích). BBC je veřejnoprávní televizní a rádiová společnost, která byla založena roku 1922 a je předkládána jako vzor kvalitní žurnalistické práce.

Mezi další deníky, které byly respondenty jmenovány patří španělská televize **RTVE** (16%), britská televizní společnost **Sky news** (11%) a španělský celostátní deník **El ABC** (10%) a celostátní španělský deník **El Mundo** (8%).

Na základě výsledku této otázky jsem se rozhodla využít deník El País jako médium, jejichž obsah bude analyzován v následující kapitole.

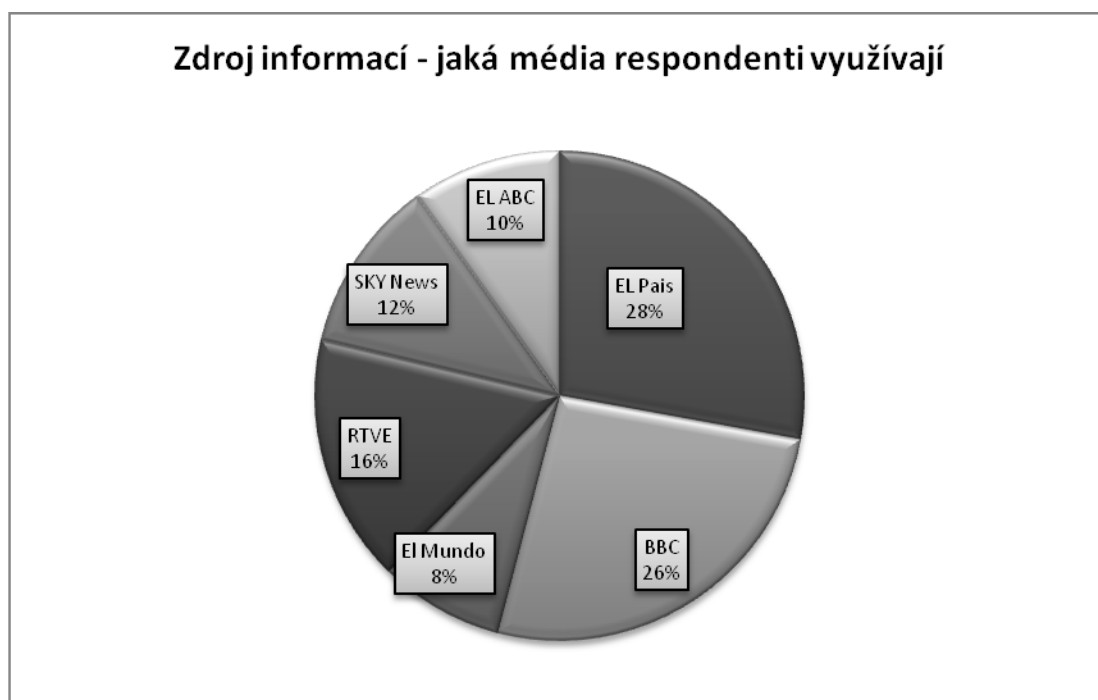
Druhou otázkou vztahující se k médiím byla: „*Myslíte si, že média podávají negativnější obraz krize než je realita?*“

61% respondentů si myslí, že média nepodávají negativnější informace a souhlasí s tím, že média podávají objektivní zpravodajství o krizi.

¹² EL PAÍS. 30 aniversario. [cit. 22. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.elpais.com/especiales/2006/30aniversario/index.html>.

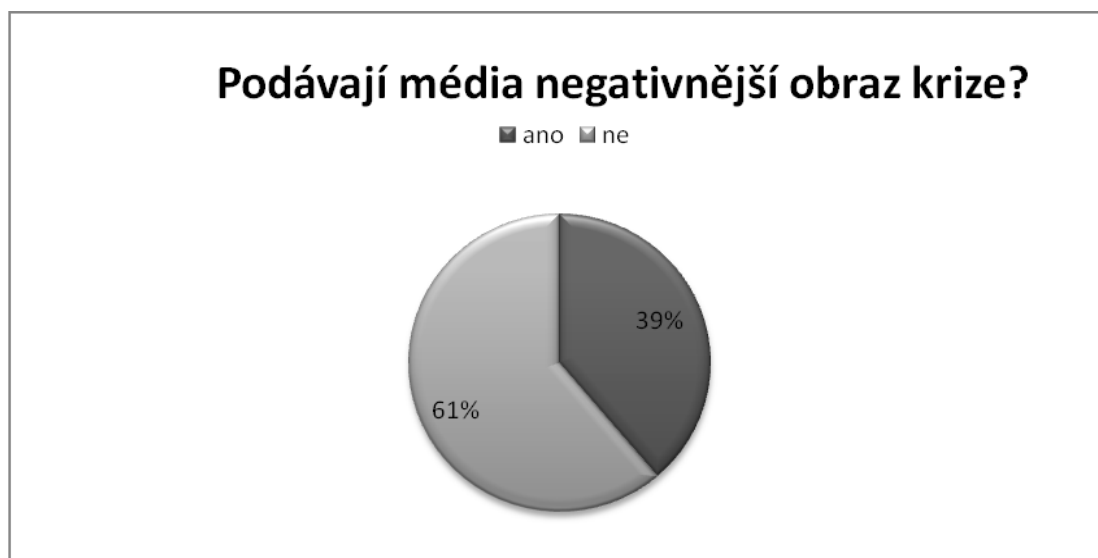
¹³ INFORMACIÓN Y CONTROL DE PUBLICACIONES. *Buscador de Publicaciones*. [cit. 22. 3. 2023]. [online]. Dostupný z: <http://www.introl.es/buscador/>.

Graf 3.21: Zdroj informací – jaká média respondenti využívají

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.22: Obraz krize v médiích

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

3. Zaměstnání: Jelikož největším problémem ve Španělsku v současné době je nezaměstnanost pohybující se na úrovni 26.2%, byly zařazeny otázky týkající se pracovního trhu. Více než polovina respondentů (55%) má stabilní práci, přičemž délka pracovního poměru v 67% trvá déle než 3 roky. 45% respondentů má nestabilní práci či je nezaměstnaná. Jako nestabilní práce je považována práce občasná, nepřesahující 8 pracovních hodin týdně. 37% nezaměstnaných respondentů hledá zaměstnání 4 až 6 měsíců a 27% hledá práci více než 6 měsíců.

Graf 3.23: Stabilita práce

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.24: Délka trvání pracovního poměru

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.25: Délka nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

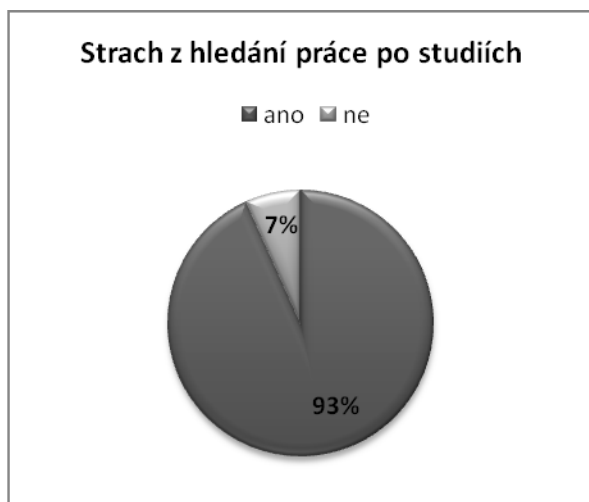
Graf 3.26: Strach ze ztráty zaměstnání

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

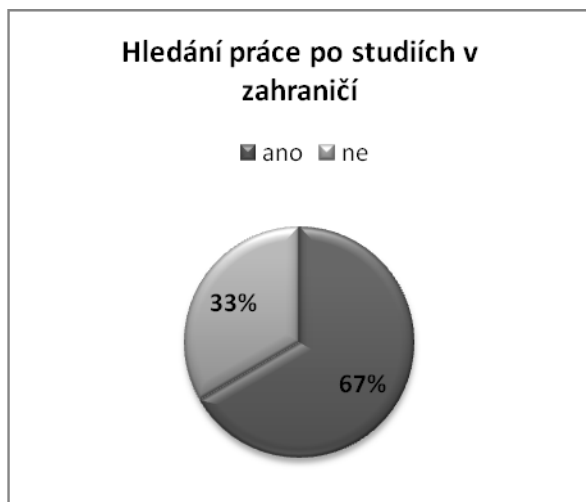
Jelikož nezaměstnanost u lidí do věku 25 let dosahuje rekordní hodnoty 53%, byl proveden krátký dotazník mezi studenty obsahující dvě otázky: „Obáváš se hledání práce po studích?“ a „Přemýšlíš o hledání práce v zahraničí?“. Na tyto dvě otázky zodpovědělo 25 studentů s těmito výsledky: 93% studentů má strach z hledání práce po studii a 67% studentů uvažuje o hledání práce v zahraničí.

Graf 3.27: Strach z hledání práce po studii

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.28: Hledání práce po studiích v zahraničí

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

4. Nákup nemovitostí: Krize ve Španělsku je velmi úzce spojena s boomem na trhu nemovitostí. Trh nemovitostí je sektor, který byl krizí zasažen nejvíce. 71% respondentů nakoupila nemovitost v letech 2003 až 2009, přičemž 78% z nich žádalo při koupi o hypotéku. Jelikož úvěrová politika byla velmi málo regulována, k hypotékám a úvěrům měl přístup téměř každý. 52% z respondentů, kteří si pořídili nemovitost na hypotéku měli bance povinnost předložit hotovost, která pokrývala ne více než 25% celkové ceny nemovitosti. V jednom případě dokonce žadatel nemusel předkládat vůbec žádné vlastní finanční prostředky.

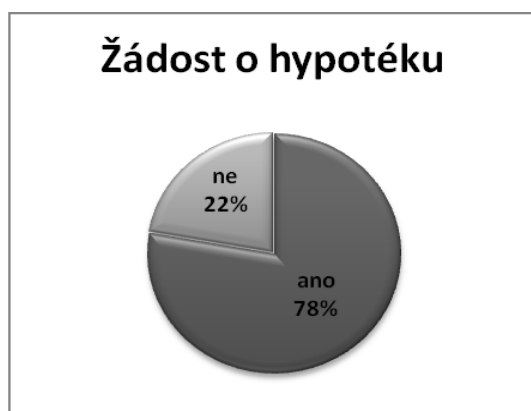
V roce 2005 došlo k největšímu počtu nákupů nemovitostí (12 případů), v roce 2006 došlo ke koupi 10 nemovitostí, v roce 2007 se již jednalo o pouhých 9 případů a v letech 2008 a 2009 se objevil pouze jeden případ nákupu nemovitostí v každém roce.

Graf 3.29: Nákup nemovitostí v letech 2003 až 2009

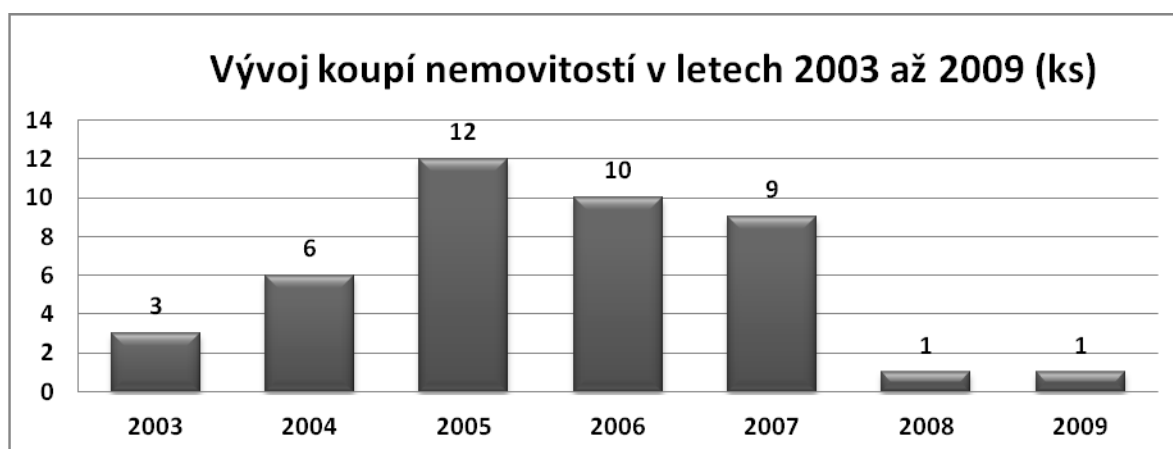
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.30: Žádost o hypotéku

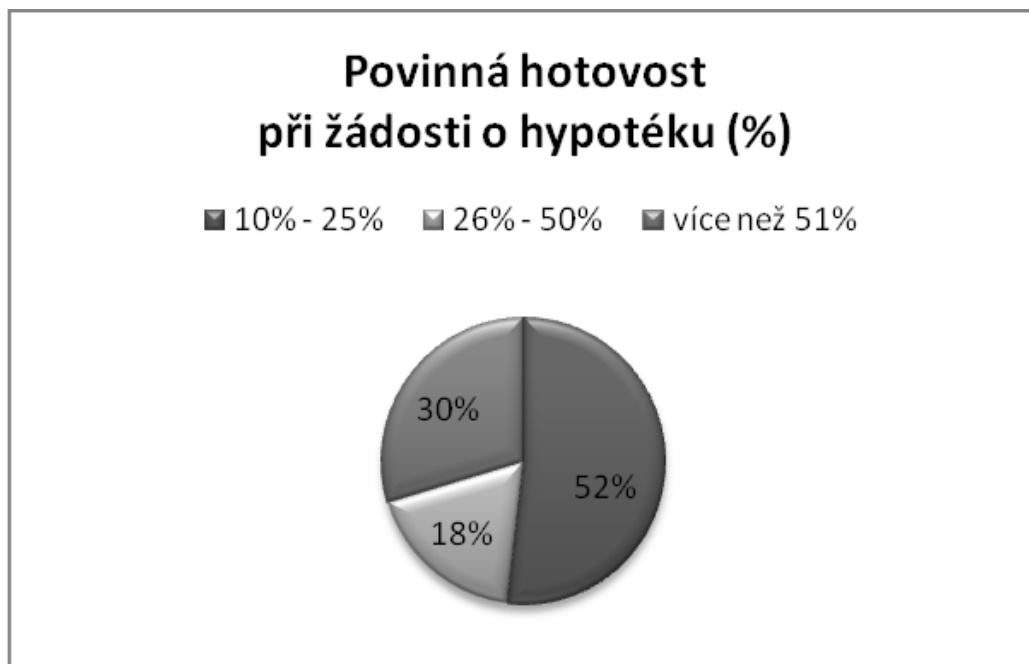
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.31: Vývoj koupí nemovitostí v letech 2003 až 2009

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf 3.32: Povinná hotovost při žádosti o hypotéku

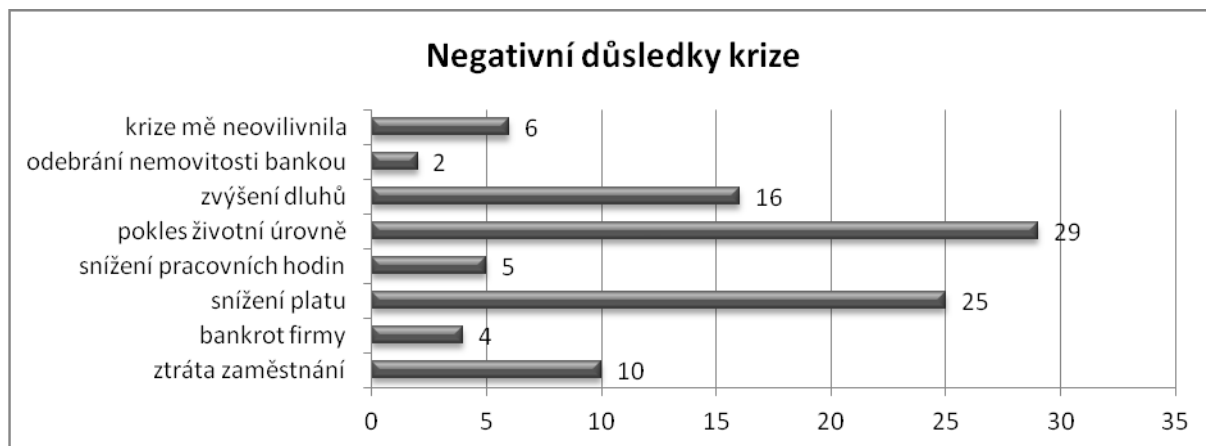
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

5. Krize obecně: Mezi obecné otázky byly zařazeny následující:

- „*Jakým způsobem Vás krize zasáhla?*“
- „*Kdo je viníkem krize?*“
- „*Věříte španělským bankám?*“
- „*Myslíte si, že se ekonomická situace ještě zhorší?*“

Z výsledků dotazníku je patrné, že **30%** respondentů krizi pocítila poklesem jejich životní úrovně, snížení platu (26%) a zvýšení dluhů (17%). Mezi další negativní důsledky patří bankrot firmy, odebrání nemovitosti bankou jako důsledek neschopnosti platit hypotéku a snížení pracovního úvazku. Lidé, kteří pracují jak na španělském trhu, tak na britském uvedli, že je krize neovlivnila.

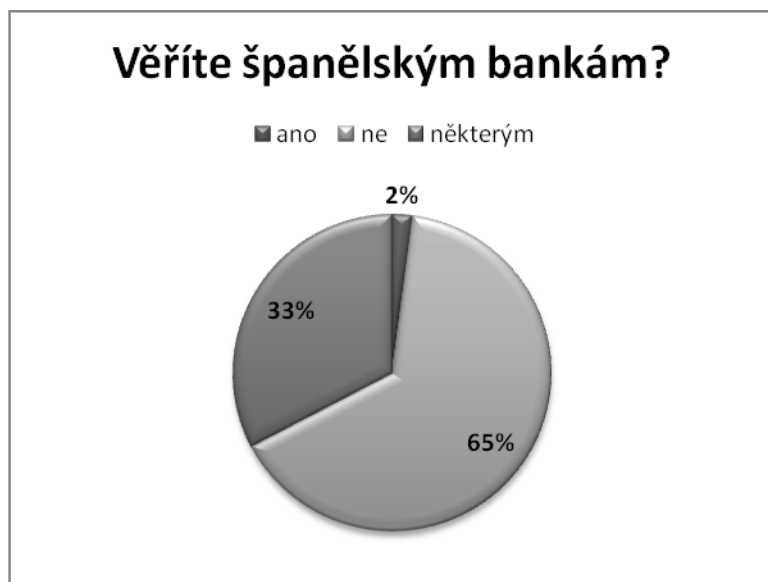
Graf 3.33: Negativní důsledky krize

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Španělský bankovní systém, který byl schopen rychle odpovědět na rostoucí poptávku po penězích, byl krizí zasažen ve velké míře. 65% respondentů uvedlo, že nedůvěřuje španělským bankám, pouhá 2% respondentů jim důvěřuje.

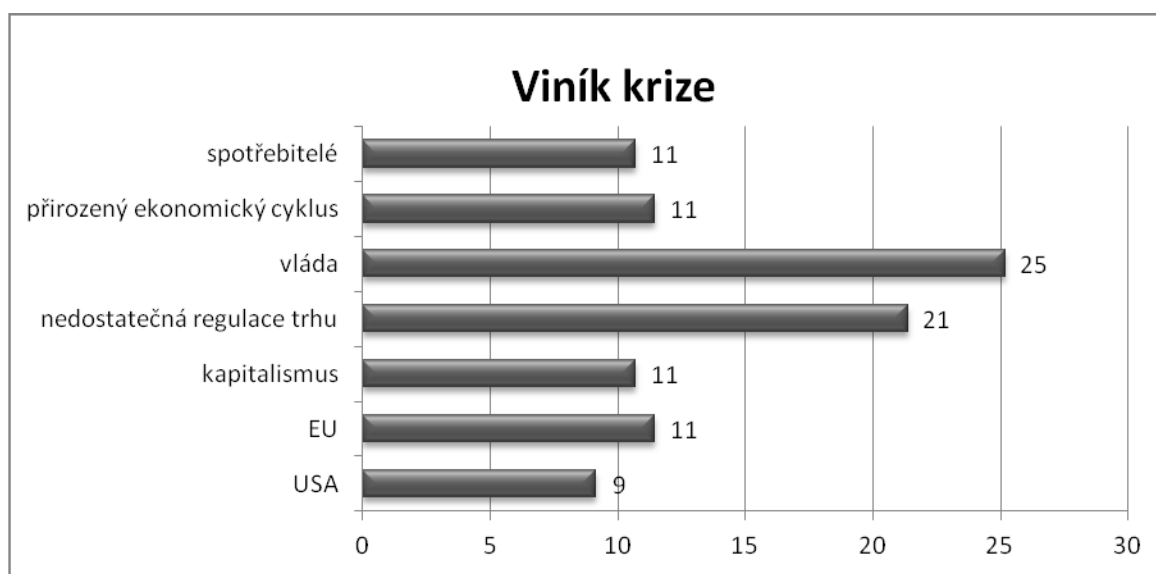
Graf 3.34: Důvěra ve španělské banky

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Jako dva hlavní viníky krize vidí respondenti španělskou vládu (25%) a nedostatečnou regulaci trhu (21%). Mezi dalšími viníky byli zařazeni: EU (12%), kapitalismus (11%), přirozený ekonomický cyklus (11%), sami spotřebitelé (11%) a USA (9%).

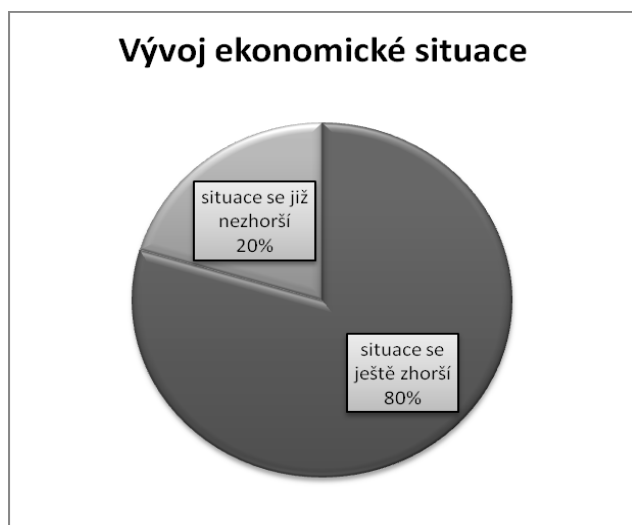
Graf 3.35: Viník krize

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Překvapivým výsledkem byla odpověď na otázku ohledně vývoje ekonomické krize. 80% dotázaných se domnívá, že se situace ještě zhorší.

Graf 3.36: Vývoj ekonomické situace

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

4. Obsahová analýza španělské ekonomické krize

V této kapitole bude provedena kvantitativní obsahová analýza, která odpoví na otázku, jakým způsobem dvě vybraná média - zpravodajský portál Ihned.cz a deník El País – informují o španělské ekonomické krizi a zda se jejich informování o problematice shoduje či odlišuje. Tato kapitola také odpoví na další výzkumné otázky, které byly v rámci výzkumu položeny. Podrobně bude probrána využitá metoda - kvantitativní obsahová analýza. Jelikož média mají obrovský vliv na společnost, kapitola se bude věnovat také této problematice, která souvisí s nastolováním agendy neboli agenda setting a zpravodajskými hodnotami, na základě kterých se autoři rozhodují o výběru svých témat.

4.1. Vliv médií, agenda setting a zpravodajské hodnoty

Hromadné sdělovací prostředky vytvářejí různé reprezentace reality, které mají vliv na vnímání a interpretaci světa a pomáhají vytvářet postoje různým skupinám příjemců masové komunikace. Média jsou vnímána jako zdroj moci či vlivu nad příjemci informací, prostorem pro sdílení událostí, místem, kde dochází k interpretaci sociální reality, prostorem, kde jsou konstruovány a vyjadřovány změny v hodnotách a normách společnosti. (Jiráček & Kopplová, 2007).

Média v určitých obdobích jsou k určitým tématům všímavější a jiná témata zůstanou bez povšimnutí. Na základě implicitního ohodnocení si média určité téma vyberou a věnují mu určitý prostor. „Tematickou agendou rozumíme soustavu témat, která se dostávají do obsahů médií.“ (Trampota & Vojtěchovská, 2010: str 100).

Média mohou také zprostředkovávat určitá schémata. Pokud nabízejí významy a skutečnosti v často se opakujících, podobných souvislostech, mohou se podílet na vytváření zvláštního typu schématu – stereotypu, tedy přisuzování charakteristiky jedinci na základě jednoho charakteristického rysu (Šťastná, Mioviský, & Novák, 2009).

„Úloha zpravodajství je v otevírání okna do světa, protože výhled z okna záleží na tom, zde je okno velké či malé a skla průsvitně čistá. Skutečná objektivita informací by znamenala, že by byla zveřejněna každá zpráva bez ohledu na její zajímavost.“ (Verner: str 14). Jelikož však všechny zprávy do zpravodajství zahrnuté být nemohou z důvodu omezení prostorem a časem,

žurnalisté musí na základě určitých principů vybrat zprávy z velkého množství událostí, které se každodenně odehrávají na celém světě.

Zpravodajství je specifický mediální žánr, který je svázán určitými normativními očekáváními, která jsou kladena jak širokou veřejností, tak mediálními experti a představiteli mediálních profesí. Tato očekávání by měla média svým obsahem splňovat nebo se alespoň snažit svým jednáním k nim směřovat (Schulz, 2004).

Hlavním úkolem žurnalistiky je přinášet výběrové svědectví o skutečnosti. Součástí práce novináře je osvojit si tzv. instinktivní smysl pro výběr zpráv. Jedná se o strukturu hodnot, které se uplatňují vůči široké škále událostí objevujících se ve skutečném světě. Pomocí těchto zpravodajských hodnot novináři určují, které události z těch, jež se odehrávají na celém světě, budou vybrány pro zpravodajství.

McCombs říká, že o téměř všech zájmech ve veřejné agendě platí, že se občané zabývají zprostředkovanou skutečností, realitou poskládanou ze zpráv novinářů (McCombs, 2009).

O zpravodajských hodnotách hovořil již v roce 1922 Lippman ve své knize *Public opinion*, který zmínil několik událostí, které dominují zpravodajským hodnotám. Hovoří o pěti faktorech: *blížkost, osobní zaujetí, konflikt, překvapení, jednoznačnost události* (Eilders, 1996). „Lippmanovou tezí je, že zpravodajská média, naše okna do širého světa ležícího mimo naši bezprostřední zkušenost, určují naši kognitivní mapu světa.“ (McCombs: str. 28). Veřejné mínění podle Lippmanna reaguje nikoli na okolní prostředí, ale na pseudoprostředí, které vytvářejí zpravodajská média.

„Jestliže se principy pro výběr zpráv stanou shodnými s obecným lidským chováním, nemůžeme hovořit o špatném výběru zpráv. Když však žurnalisté aplikují kritéria, která se velmi liší od kritérií publika, má to vážné dopady, jelikož informace, které nabízí médium nesplňuje potřeby publika.“ (Eilders, 1996: str. 3)

Ve Spojených státech byl výzkum týkající se zpravodajských hodnot proveden zejména Buckalewem. Ze svých experimentů vyvodil, že mezi nejdůležitější zpravodajské hodnoty patří: *chování elitních národů, negativita, relevance, konflikt, důležitost a návaznost* (Eilders, 1996).

Verner uvedl šest základních zpravodajských hodnot: *časový rozměr, blízkost, konflikt, naléhavost, novost, relativita a dopad* (Verner, 2010).

Mezi klíčové zpravodajské hodnoty, které definovali Galtung and Ruge, patří *jednoznačnost, negativita, význam, souznění, překvapení, konání elitních národů, konání elit (celebrity, slavní lidé), frekvence, práh pozornosti, personalizace a variace* (Eilders, 1996).¹⁴

Jednoznačnost: čím je událost jasnější a jednoznačnější, má větší šanci stát se zprávou, jelikož žurnalista má méně práce při jejím zpracování. Nejasná událost vyžaduje čas na objasnění nejasností a dohledávání upřesňujících informací.

Konání elit (národů a slavných lidí/celebrit): veškeré oblasti života slavných osobností, zejména spojené s politikou, zábavou a sportem mají vysokou zpravodajskou hodnotu. „Lidé, kteří jsou kvůli svému postavení ve vládě či kvůli své slávě a bohatství považováni za důležité, jsou automaticky zajímaví, dokonce i když neudělají nic, co by se mohlo racionálně či statisticky považovat za odchylku od normy.“ (McNair, 2004: str. 50).

Stéjně tak události, které jsou spojené s konání tzv. elitních národů mají vysokou zpravodajskou hodnotu, jelikož díky své důležitosti mají značný vliv na události ve světě.

Negativita: Události, které mají negativní povahu mají větší šanci, že se v médiích objeví. Z teoretického hlediska neexistují však dobré nebo špatné zprávy, ale jenom fakta, která publikum a novináři mohou interpretovat v závislosti na svém hledisku pozitivně či negativně. (McNair, 2004). Některé televizní zpravodajství završují přehled denních zpráv vtipným nebo dojemným příběhem, jehož úkolem je vyvážit obsah zpravodajství, který je většinou plný konfrontace, dramatu a tragédií.

McNair hovoří o přechodu od negativních zpráv ke zprávám pozitivním pomocí nové definice zprávy a říká, že by se na zprávy tedy mělo nahlížet jako na „...konstruktivní sociální inženýrství, jež má povzbudit a inspirovat publikum čelící životním výzvam a překážkám.“ (McNair, 2004).

Překvapení: Událost má tím větší šanci stát se zprávou, čím je neočekávanější a překvapivější.

¹⁴ Těchto 12 zpravodajských hodnot bude využito pro účely výzkumu médií.

Lokální blízkost: Události, které se odehrávají geograficky blízko jsou zpravodajsky hodnotnější než ty, které se odehrávají daleko.

Personifikace: Události, které mohou být interpretovány pomocí personifikace prostřednictvím konkrétních osob, mají větší zpravodajskou hodnotu než obecné zprávy.

Konflikt: Jedná se o situaci, při které dochází ke konfrontaci mezi dvěma či více aktéry, ať už názorový rozpor či ve formě fyzické.

Skandál: Událost, která má skandální souvislosti či událost, která je spojena se skandálním odhalením, má velmi vysokou šanci, že se stane zprávou. Tuto zpravodajskou hodnotu využívají zejména bulvární deníky.

Pozitivita: Událost, která přináší pozitivní informace, má velkou pravděpodobnost, že bude vybrána žurnalisty pro další zpracování.

4.2. Metodologie

Základním výzkumným záměrem bylo zpracovat komplexní kvantitativní obsahovou analýzu příspěvků týkajících se španělské ekonomické krize a zodpovědět na otázku, jaký je aktuální mediální obraz této problematiky. Monitoring zpráv byl prováděn ve dvou vybraných médiích – Ihned.cz a El País uveřejněných v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2012.

Vzhledem k povaze zkoumaných dat byla pro zpracování výzkumu vybrána tradiční metoda zkoumání obsahu z oblasti masových médií: *kvantitativní obsahová analýza*. „Tradiční kvalitativní obsahová analýza je nejstarší, ústřední a stále nejpoužívanější metodou kvalitativního výzkumu.“ (Šťastná, Miovský, & Novák, 2009: str 12). Metody obsahové analýzy byly od svých počátků, které sahají do období druhé světové války, různým způsobem modifikovány. Berelson obsahovou analýzu definuje jako výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace (Schulz, 2004).

Charakteristickým rysem kvantitativní obsahové analýzy je vysoká míra strukturovanosti a s tím spojený vysoký stupeň ověřitelnosti (Trampota & Vojtěchovská, 2010).

„Základním rysem obsahové analýzy je, že kvantifikuje vybrané jevy vyskytující se v obsahu a řadí je do zvolených kategorií.“ (Schulz, 2004: str 76). „Podstatou kvantitativní

obsahové analýzy je zkoumání mediálních obsahů podle výskytu přesně vymezených znaků, dále kvantifikace těchto znaků, což umožňuje zpracování velkého množství obsahů.“ (Šťastná, Miovský, & Novák, 2009: str 12).

Trampota hovoří o rozsáhlém využití kvalitativní obsahové analýzy v médiích: srovnání obsahů médií různých zemí, médií různých historických období za účelem zmapování proměny médií v čase či posouzení do jaké míry média naplňují různorodost svého obsahu (Trampota & Vojtěchovská, 2010).

Mezi přednosti kvantitativního výzkumu Trampota zařazuje přenositelnost, poskytnutí objektivních výsledků nezávislé na výzkumníkovi, jasné a jednoznačné výsledky, které mohou být prezentovány v tabulkách a grafech (Trampota & Vojtěchovská, 2010). Hendl dále zmiňuje výhody jako testování a validizace teorií, relativně rychlý a přímočarý sběr dat, poskytnutí přesných a numerických dat a relativně rychlá analýza dat pomocí počítačů (Hendl, 2009).

„Kvantitativní obsahová analýza se od kvalitativní obsahové analýzy odlišuje v několika směrech. Vyžaduje definování kategorií dostatečně přesně již před započítáním analýzy, aby analytici kódovali data srovnatelným způsobem. Obsahová analýza zdůrazňuje příslušné koncepty validity a spolehlivosti analytického procesu.“ (Hendl, 2009: str. 361).

Hendl však neopomíná omezení této metody a říká, že obsahová analýza je ve své podstatě reduktivní metodou s tendencí zastírat komplexnost jevů. Získané závěry mohou zjednodušovat situaci tím, že uvažují pouze to, co lze klasifikovat a počítat a nevšímají si poznatků, které jsou skutečně důležité (Hendl, 2009). Trampota zmiňuje nevýhodu opomenutí vysvětlení získaných výsledků. Velmi důležitým krokem je vytváření jednotlivých kategorií, které mají na konečné výsledky zásadní vliv.

Výsledky obsahové analýzy jsou obvykle interpretovány ve statistické podobě. Jedním z předpokladů úspěšného zpracování obsahové analýzy patří dostatečný rozsah zkoumaného vzorku, aby bylo možno získat data s potřebnou validitou. Druhou důležitou podmínkou je snadná identifikovatelnost kvantifikovatelných jednotek v konkrétním obsahu.

4.2.1. Definování základního souboru jednotek

Do monitoringu byly zařazeny veškeré zpravodajské a publicistické texty dvou vybraných online médií. Z prostředí českého se jedná o zpravodajský portál lhned.cz, z prostředí

španělského zpravodajství deník El País v jeho anglické podobě. Období sledování bylo určeno od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2012.

Jednotkou měření mediálních obsahů, na které budou zkoumány zvolené proměnné a jejich kategorie bude považován příspěvek, který splňuje kritérium, že zkoumaná jednotka obsahuje klíčové slovo Španělsko (v případě Ihned.cz) a obsahově souvisí s ekonomickou krizí. V případě deníku El País se nemusí v článku objevovat slovo Španělsko, jelikož se jedná o domácí ekonomiku, ale obsahově musí souviset s vymezenou problematikou.

4.2.2. Informace o zkoumaných denících Ihned.cz a El País.es

Ihned.cz je zpravodajský server Hospodářských novin patřící pod mediální dům Economia. Ihned.cz, který byl jako online portál odstartován v roce 1999, přináší podrobné informace z byznysu z domova i ze zahraničí. V roce 2000 došlo k rozšíření o specializované weby a doplnění o mobilní služby. V roce 2011 došlo k modernizaci a redesignu celého zpravodajského serveru. Šéfredaktorem internetového zpravodajství je Lucie Tvarůžková.

Tištěná verze Hospodářských novin je složena ze dvou částí obsahující všeobecné zpravodajství z domova a zahraničí, kulturní a sportovní rubriku. Další částí jsou Podniky a trhy věnující se finančním trhům, informacím pro živnostníky, podnikatele a investory. Další přílohy, které vycházejí jsou například Kariéra, IN zabývající se cestováním a gastronomií, Víkend, 'Proč ne?!' zabývající se životním stylem či Exportér.

Internetový portál Ihned.cz je rozdělen do šesti přehledných sekcí/rubrik: *HN Zprávy* zabývající se nejdůležitějšími událostmi z domova i ze světa doplněné o multimedia a analytický pohled. *HN Byznys* zabývající se rychlým, odborným a analytickým pokrytím událostí z českého a světového byznysu. *HN Life* se zabývá životním stylem, kulturou a uměním. Vše od aut až po cestování a módu. Obsahuje inspirativní tipy na destinace, recepty a restaurace. *HN Tech* se zabývá informační technologií, vědou a výzkumem. Obsahuje recenze, rady a tipy na nákup spotřební elektroniky a domácí zábavy. *HN Sport* obsahuje přehled aktuálních výsledků, pohled do zákulisí a komentáře. *HN Dialog* přináší interaktivní a názorovou platformu, debaty s osobnostmi a názory čtenářů. V rámci Ihned.cz existuje také studentská redakce, která provozuje 'The Student Times'.

El País patří společně s deníky El Mundo a ABC mezi tři nejdůležitější deníky ve Španělsku. Deník sídlí v hlavním městě Madridu a je vlastněn kooperací Prisa. Existuje také několik regionálních redakcí v Barceloně, Sevilla, Valencii, Bilbao a v Santiagu de Compostela. El País je také vydáván v Latinské Americe. Deník byl poprvé publikován v roce 1976, šest měsíců po Francově smrti a formoval se jako první deník v zemi, který nebyl ovlivněn Francovou diktaturou a obhajoval demokratické hodnoty.

Deník měl původní vzhled až do roku 2007, kdy došlo k redesignu deníku a změnilo se motto na *“Globální španělské noviny”*. V polovině 90. let byl El País druhým deníkem, který byl publikován na internetu. V roce 2002 se stal prvním deníkem, který zavedl platby za přístup k obsahu na internetu, což velmi výrazně snížilo návštěvnost na webu. Z tohoto důvodu se konkurenční deník El Mundo stal lídrem, jelikož jeho obsah byl na internetu zpřístupněn zdarma. V roce 2005 se však velká část obsahu deníku otevřela čtenářům zdarma. Poplatek byl žádán pro přístup do archivu a pro multimediální obsahy. El País má několik příloh: Futuro, Ciberpaís, Ocio, El Viajero and Negocios.

Deník vždy upřednostňoval pozitivní přístup k Evropě a Evropské unii. V nedávné době se deník El País dostal pod palbu kritiky jelikož na začátku roku 2013 publikoval nepravdivý článek o zdravotním stavu venezuelského prezidenta Hugo Cháveze s falešnou fotografií. Deník byl kritizován v souvislosti se žurnalistickou etikou.¹⁵

4.2.3. Formulace výzkumných otázek

Na počátku výzkumů vždy stojí stanovení jasného cíle zkoumání, který by měl být jednoznačně definován formou výzkumné otázky. Trampota říká, že výzkumnou otázku volíme zpravidla tehdy, když zkoumáme zcela novou oblast, ke které nemáme k dispozici předchozí výzkumy (Trampota & Vojtěchovská, 2010).

Otázka 1: *Která konkrétní témata se ve spojitosti se španělskou ekonomickou krizí objevovala?*

¹⁵Spanish Paper El País Makes a Fool of Itself. Venezuelanalysis.com. 2013. [22. 4. 2013].[online]. Dostupný z: <http://venezuelanalysis.com/analysis/7640>.

Otázka 2: Jaká ohrožení média zobrazují v souvislosti s ekonomickou krizí?

Otázka 3: Na jaké afektované skupiny obyvatel se články zaměřují?

Otázka 4: Jaký je způsob překonání krize podle jednotlivých médií?

Otázka 5: Jaké důsledky měla krize na obyvatele Španělska?

Otázka 6: Jaký mediální obraz je zobrazován jednotlivými médii?

Otázka 7: Jaké zdroje informací média užívala?

Otázka 8: Jaké zpravodajské hodnoty budou uplatněny jednotlivými médii při výběru zpráv?

Z těchto osmi základních výzkumných otázek se vycházelo při stanovení zkoumaných proměnných a při vypracování kódovacích jednotek a výčtu jednotlivých kategorií, kterých mohly sledované proměnné nabývat.

V rámci tohoto výzkumu byl vytvořen originální kódovací systém, který tvoří následující proměnné: *identifikační proměnné* (název článku, datum jeho vydání, název média), *znaky informující o obsahu* (zdroj článku, hlavní témata článku, zpravodajské hodnoty, ohrožení ekonomické krize, příčina krize, skupiny obyvatel, které jsou spojeny s krizí, důsledky, budoucí vývoj, celkové vyznění článku aj.) a *znaky týkající se způsobu zpracování informací* (informace o zdroji, styl, forma či ladění titulku).

„Jádrem celé kvantitativní obsahové analýzy je konstrukce obsahových kategorií jednotlivých proměnných, kterých mohou zkoumané jednotky analýzy nabývat.“ (Trampota & Vojtěchovská, 2010: str. 106). Je možno využít dvou postupů. První z nich je předběžné zkoumání vzorků a následné stanovení kategorií zkoumání nebo tzv. „a priori kódování“, ve kterém se kategorie stanovují před samotným sběrem dat na základě určité teoretické úvahy (Trampota & Vojtěchovská, 2010). Pro účely tohoto výzkumu byl využit postup kódování před začátkem výzkumu. Podrobná a jasná kategorizace je důležitou součástí každé analýzy mediální agendy.

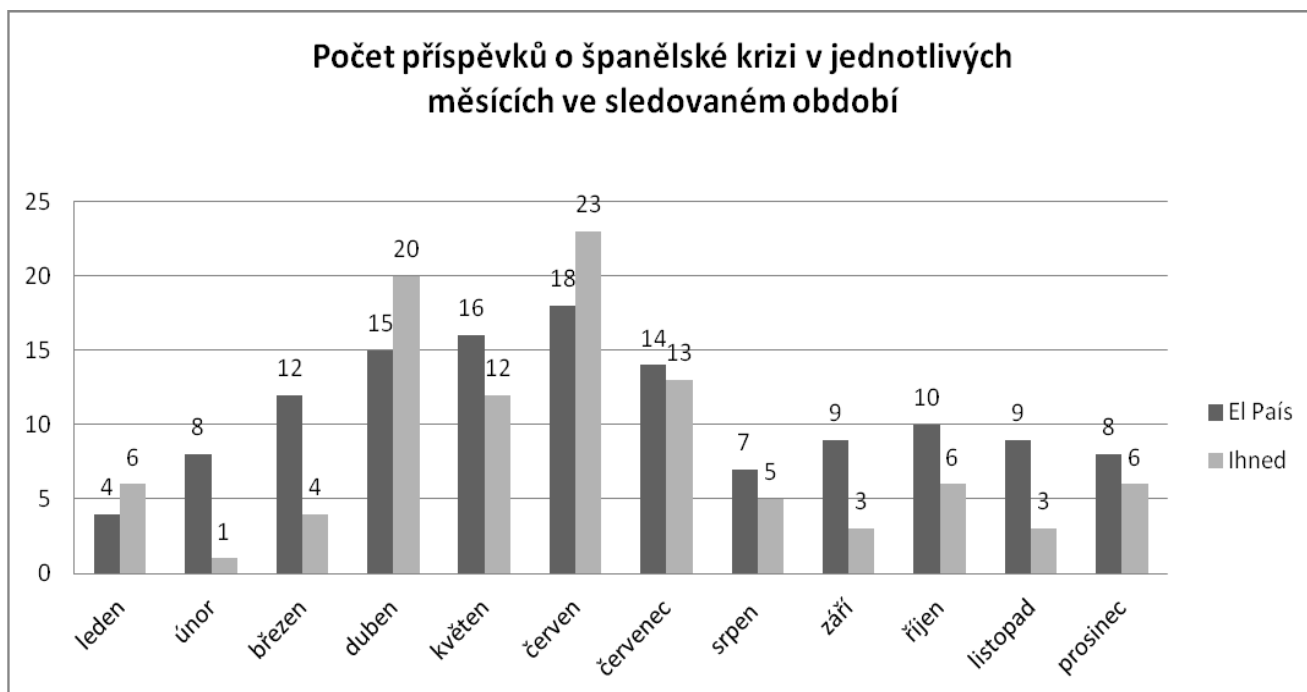
Pro jednotlivé kategorie obsahu byly stanoveny textové hodnoty a jim přidělené numerické kódy, do kterých budou data tříděna a kterých mohou jednotlivé proměnné nabývat. Jednotlivé kategorie proměnných jsou rozepsány v kódovací knize [Příloha č. 2].

4.3. Výzkumná část

Ve sledovaném období od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012 bylo celkem zkoumáno 232 příspěvků s cílem zjistit, jakým způsobem Ihned.cz a El País hovoří o španělské ekonomické krizi a zda obě média o dané problematice informují stejně či rozdílně. V případě internetového deníku Ihned.cz byli zmapovány veškeré přístupné příspěvky, které souvisejí se španělskou krizí (celkový počet 102). V případě El País nebylo možno zahrnout veškeré příspěvky týkající se dané problematiky z kapacitních důvodů. El País o problematice informoval rozsáhleji vzhledem ke zpravodajské hodnotě *blízkost*. Celkový počet 130 příspěvků z deníku El País bylo vybráno s ohledem na rozsah srovnávaného souboru Ihned.cz a vybrány byly ty příspěvky s největší relevantností k vybranému tématu. Získané výsledky budou demonstrovány pomocí grafů a výsledky budou podpořeny ukázkami z jednotlivých příspěvků. Jednotlivé grafy jsou vyjádřeny v počtu příspěvků, komentáře dále tyto výsledky rozšiřují o procentní vyjádření.

Celkově tedy příspěvky z deníku El País tvoří 56% z celkového souboru, zatímco Ihned 44%. Oba deníky věnovaly tématu největší pozornost v období od dubna do července bylo napsáno 56,5% příspěvků ze zkoumaného souboru (131 článků). Přestože El País publikoval značně větší množství příspěvků, vývoj v obou médiích byl však shodný. Na začátku roku v období od ledna do března a na konci roku v období od srpna do prosince média vydala 43,5% příspěvků. Nejméně článků bylo zaznamenáno v měsíci únoru, nejvíce v měsíci červnu, jak zobrazuje graf č.4.37.

Graf 4.37: Výskyt příspěvků o španělské krizi podle měsíců

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

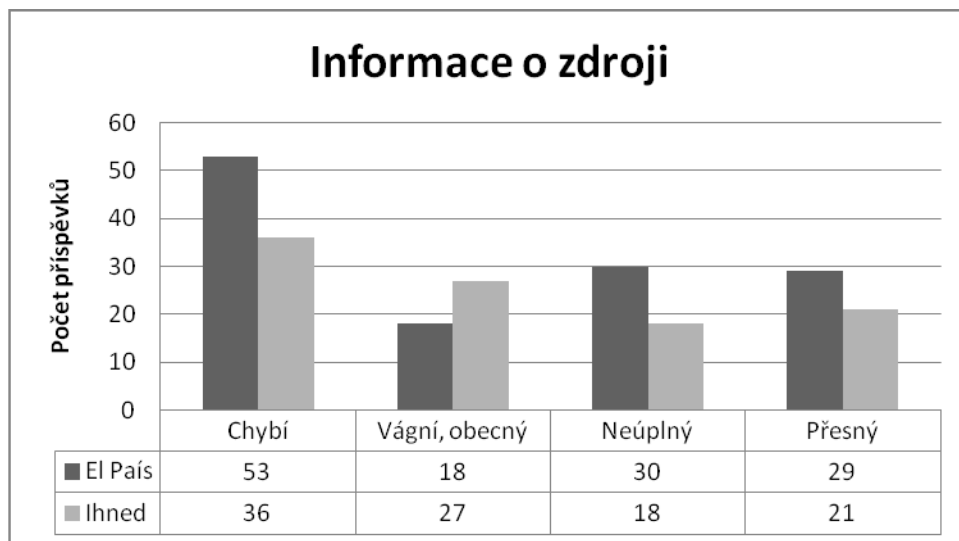
Graf č. 4.38 a 4.39 zobrazuje, jak autoři příspěvků pracovali se zdroji a přináší odpověď na výzkumnou otázku č. 7, která zní:

Jaké zdroje informací sledovaná média využívala?

Z výsledků vyplývá, že 38.4% analyzovaných článků postrádalo jakýkoli zdroj informací (89 příspěvků). 19.4% příspěvků (45 případů) bylo vyhodnoceno jako vágní, obecný, 20.7% zdrojů (48 příspěvků) bylo určeno jako neúplný zdroj. Pouze 21.5% příspěvků (50 případů) byl vyhodnocen jako přesný zdroj, na jehož základě by bylo možno zdroj zpětně dohledat.

Jednotlivá média se zdroji informací pracovala podobným způsobem, u obou deníků byl zaznamenán největší podíl absence zdroje informací.

Graf 4.38: Informace o zdroji

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

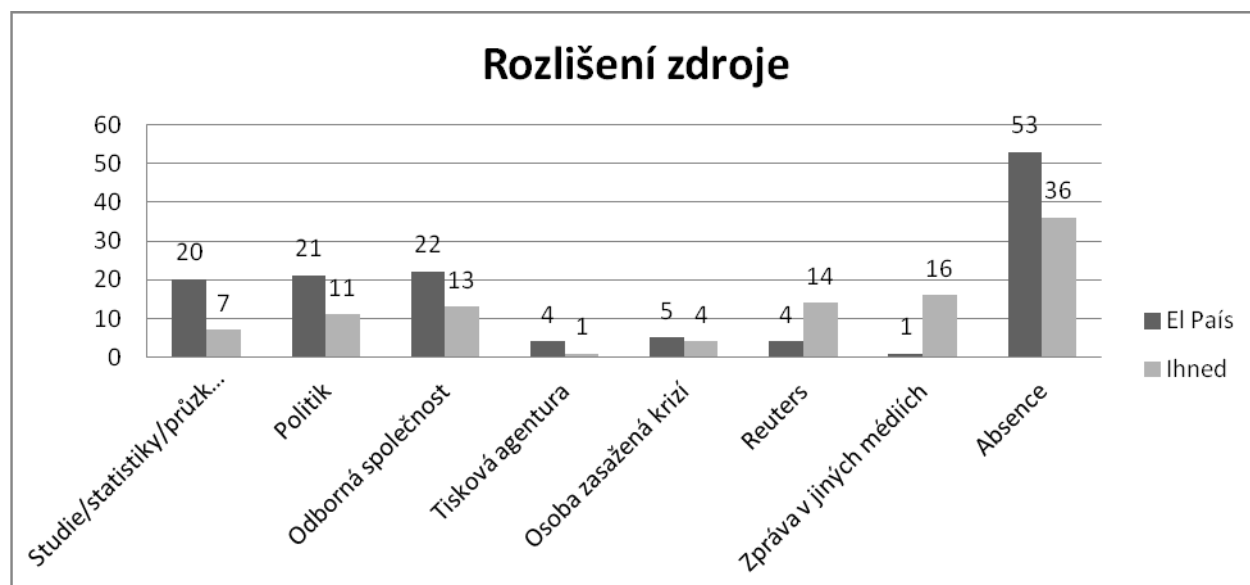
Graf č. 4.39 zobrazuje konkrétní typy zdrojů, které se v médiích využívaly. V tomto ohledu se jednotlivá média již poněkud odlišovala. Mezi analyzovanými jednotkami bylo nalezeno největší procento těch, které zdroj postrádaly (38.4%, 89 příspěvků). Nejčastějším zdrojem informací pro obě média byla odborná společnost (15.1%), dále představitelé z politické scény (13.8%, 32 příspěvků) a třetím nejčastějším zdrojem byly studie, statistiky či průzkumy (11.6%, 27 příspěvků).

V případě média Ihned.cz však nejčastěji používaným zdrojem byly informace v jiných médiích – ve většině případů referovali na El País (16 příspěvků) a druhým nejčastějším zdrojem byla agentura Reuters (14 příspěvků).

V případě El País zprávy v jiných médiích ani Reuters nebyl hlavní zdroj. Hlavním zdrojem informací pro El País byla odborná společnost, politikové, výpovědi z konferencí a mítingů a statistiky, studie a průzkumy – zejména INE (Španělský statistický úřad) či Banco de España.

V článku ze dne 14. 5. 2012 (Ihned.cz) autor využil osoby poškozené krizí a zároveň citoval Daily Telegraph jako zdroj informací: „Žilo se tu hezky. Je to nádherné místo," povzdechne si v reportáži deníku Daily Telegraph třicátník Ignacio. "¹⁶

Graf 4.39: Rozlišení zdroje informací

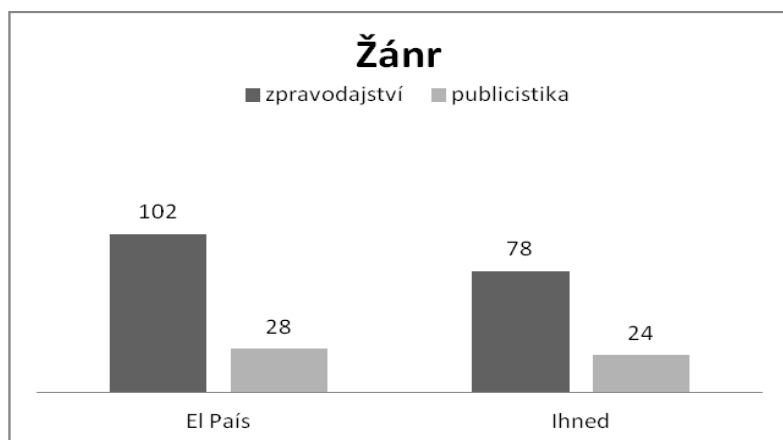

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.40 zobrazuje poměr žurnalistických žánrů využitých ve sledovaných příspěvcích. Jelikož se jedná o zpravodajské servery, v obou případech převažovalo zpravodajství. 78% všech analyzovaných jednotek (181 příspěvků) využilo zpravodajský žánr, 22% využilo publicistiku (52 příspěvků). Obě média mají opět velmi podobné výsledky.

¹⁶ IHNED. 7058 let na splacení dluhů. Vítejte v nejzadluženějším místě Španělska. 14.5. 2012.[cit. 22. 4. 2013].[online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-55795150-7058-let-na-splaceni-dluhu-vitejte-v-nejzadluzenejsim-miste-spanelska>.

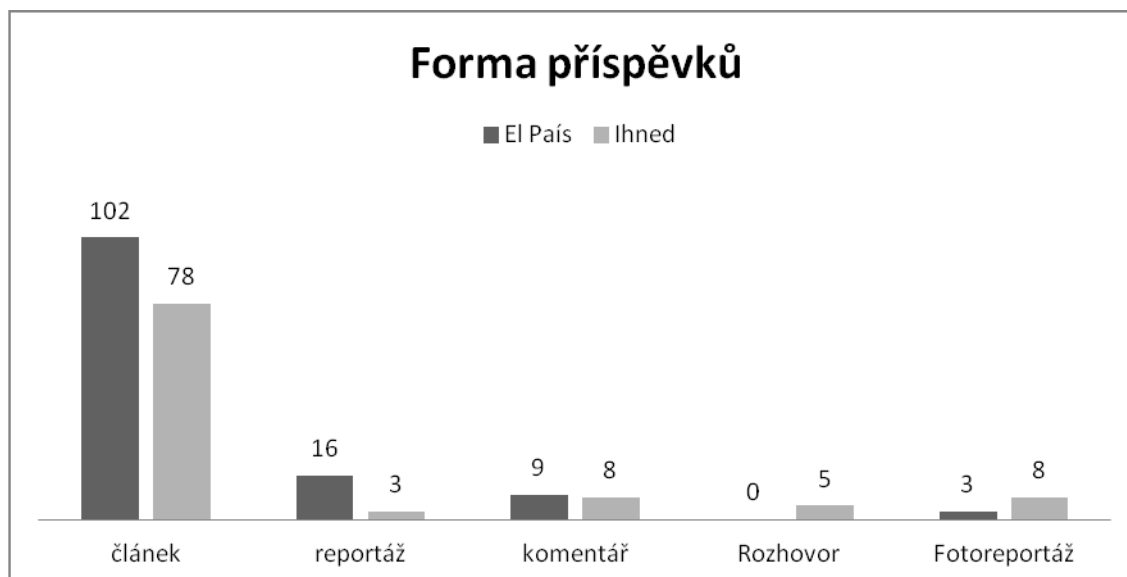
Graf 4.40: Rozlišení žánru

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Obě sledovaná média publikovala ve většině případů zpravodajský žánr, jednalo se hlavně o formu článků. Publicistická část se rozložila mezi reportáže (19 příspěvků), komentáře (17 příspěvků), rozhovory (5 příspěvků) a fotoreportáže (11 příspěvků) (viz graf. č. 4.41). Obě média využila daných forem shodně. IHNED.cz však svým čtenářům poskytlo více fotoreportáží a rozhovorů. El País publikoval mnohem více reportáží (16 příspěvků) než IHNED, což je pochopitelné vzhledem k tomu, že reportáž je žánr, který vyžaduje prezenci, účast reportéra na místě konání dané události.

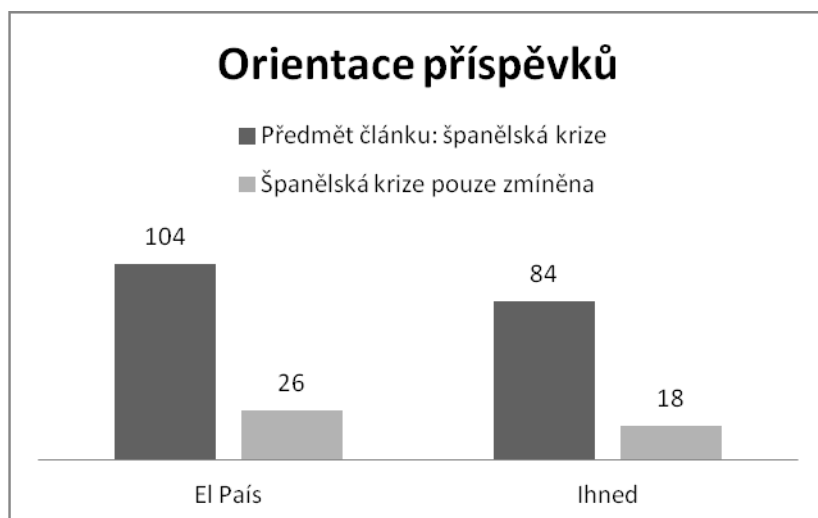
Graf 4.41: Konkrétní forma žurnalistického žánru

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Přestože články byly vybírány na základě relevantnosti tématu a výskytu slova Španělsko ve svém textu, né všechny analyzované jednotky se zabývaly výhradně španělskou krizí. Jak je patrné z grafu č. 4.42, 81% článků (180 příspěvků) se zabývalo stěžejním tématem španělská krize. 19% článků (52 příspěvků) krizi nepokládalo za hlavní téma či krizi ve Španělsku pouze zmínilo v určitých souvislostech.

Graf 4.42: Orientace příspěvků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č.4.43 přináší odpověď na výzkumnou otázku č. 1, kterou jsme si položili před začátkem výzkumu, která zní:

Která konkrétní témata se ve spojitosti se španělskou ekonomickou krizí objevovala?

Jak je patrné z následujícího grafu, obě média se ve výběru hlavních témat poněkud odlišovala. Ihned.cz dávalo největší důraz na bankovní sektor a téma týkající se deficitu, zadlužování a platební neschopnosti. Tyto dvě témata zaujímala 35% (36 příspěvků).

El País také nejvíce informoval o bankovním sektoru (20,8%, 27 příspěvků), dále se však zabýval odlišnými tématy – politika (20 příspěvků) a vládní opatření (19 příspěvků).

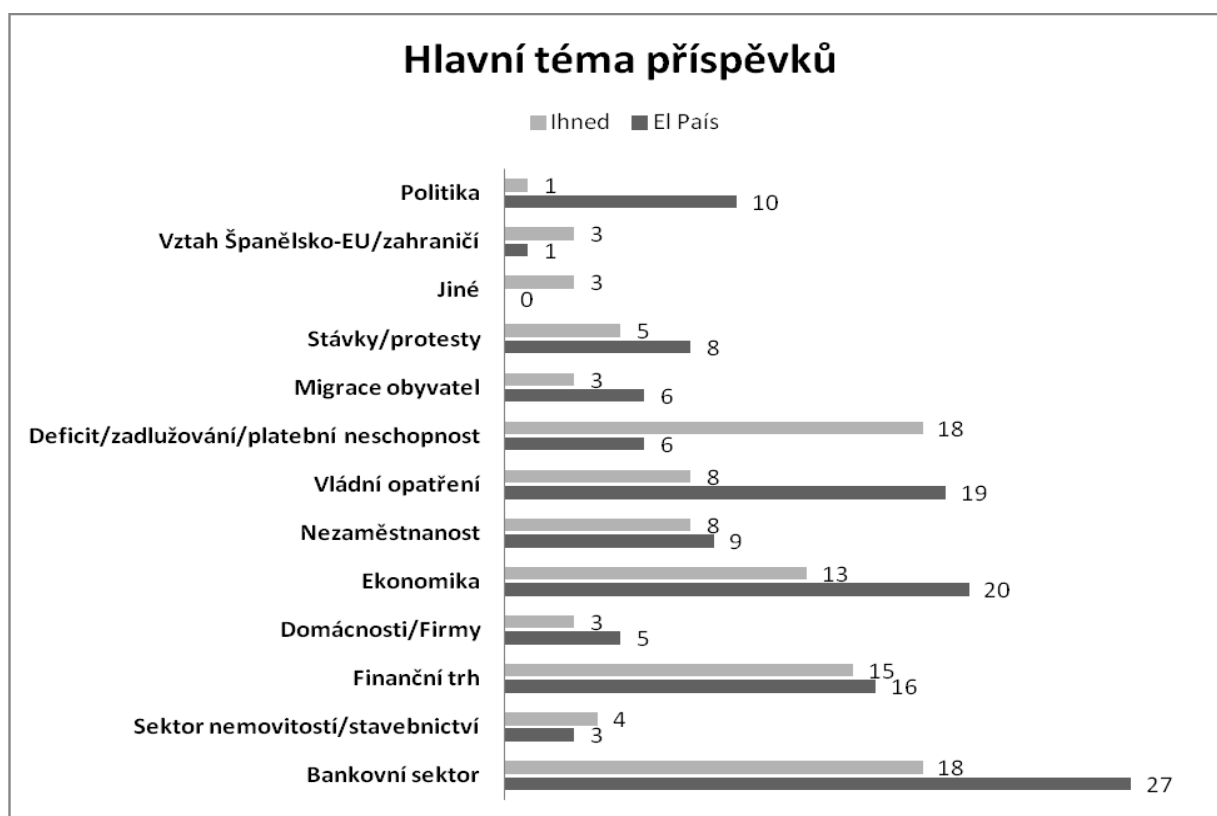
Velký nesoulad nastal u tří témat: *Deficit* - Ihned.cz tomuto tématu věnovalo velkou část svého zpravodajství (17%), zatímco El País se tématu téměř nevěnovalo (4.6% příspěvků). Druhé téma je *vládní opatření*. Ihned.cz věnovalo tématu pouhých 7%, zato El País se tímto tématem

zabývalo v 14.6% svých příspěvků. Třetím tématem je politika – Ihned.cz se politikou zabývalo pouze v jednom článku, zato El País této problematice věnovalo článků 10. Výskyt posledních dvou zmíněných témat v deníku El País může být vysvětleno tím, že obyvatelé Španělska více zaujmou zprávy týkající se protestů, kterých se také mohou zúčastnit sami či jejich okolí než negativní zprávy týkající se vysokého deficitu vlády, se kterým moc bojovat nemohou.

V případě Ihned.cz může být výběr tématu deficit jako jedno ze stěžejních témat vysvětleno motivací zobrazovat spíše negativnější obraz, který čtenáře zaujme více, jelikož Španělsko se nachází pod nátlakem Evropské Unie, která požaduje snížení deficitu a provedení náležitých opatření a škrťů.

Naopak téma *reformy a vládní opatření* bude zajímat zejména španělské čtenáře, jelikož se jich tyto škrty přímo týkají na rozdíl od čtenáře českého.

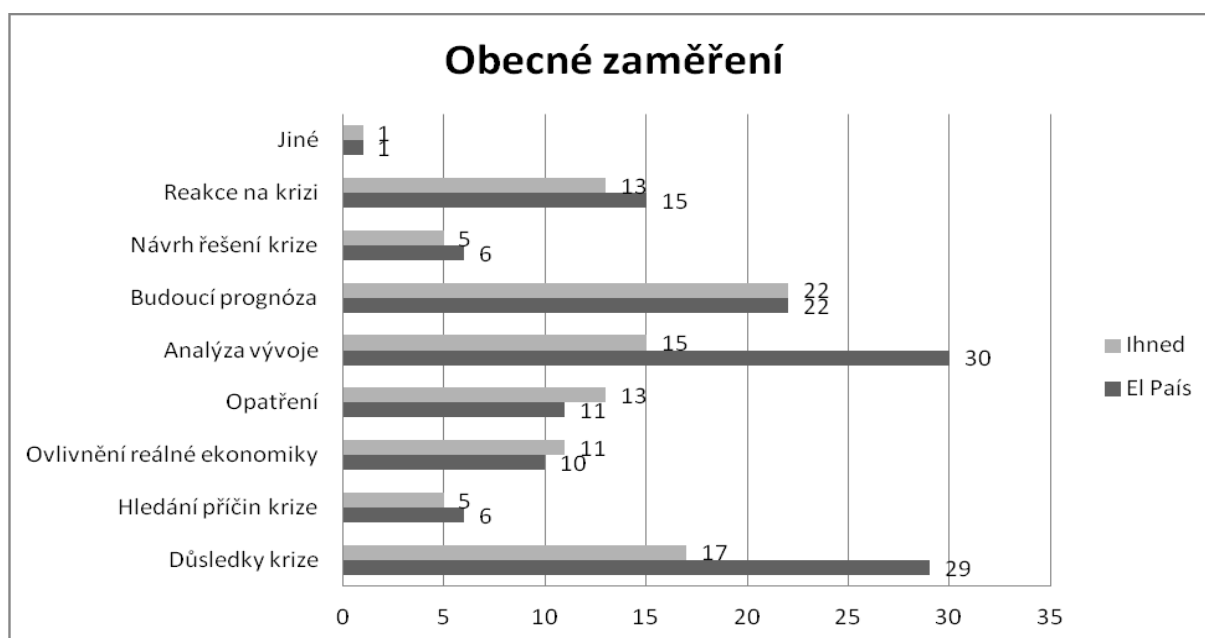
Graf 4.43: Hlavní témata příspěvků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.44 zobrazuje obecné zaměření jednotlivých příspěvků. Obě média se ve výběru obecného zaměření článku shodují. Autoři se nejvíce zaměřovali na analýzu vývoje (19,4%, 45 příspěvků) a důsledky krize (19,8%, 46 příspěvků). Třetím nejčastějším zaměřením článků byla budoucí prognóza (18,9%, 44 příspěvků).

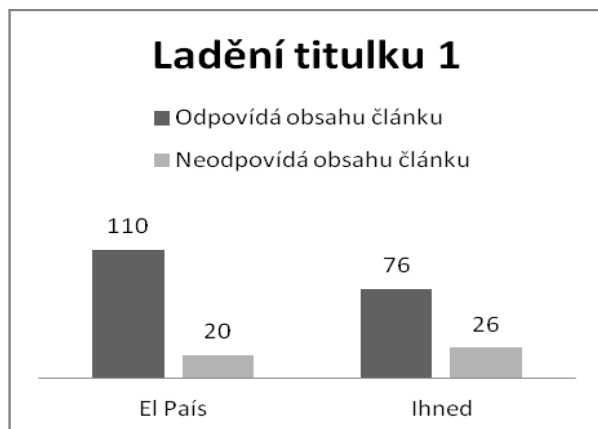
Graf 4.44: Obecné zaměření příspěvků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.45 zobrazuje, jak jednotlivá média pracují s titulky. Výsledky obou médií jsou opět velmi shodné. 80% titulků odpovídalo obsahu článku, zatímco 20% titulků článku neodpovídalo či ve čtenáři vyvolali mylný dojem.

Graf 4.45: Ladění titulku podle obsahu příspěvků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

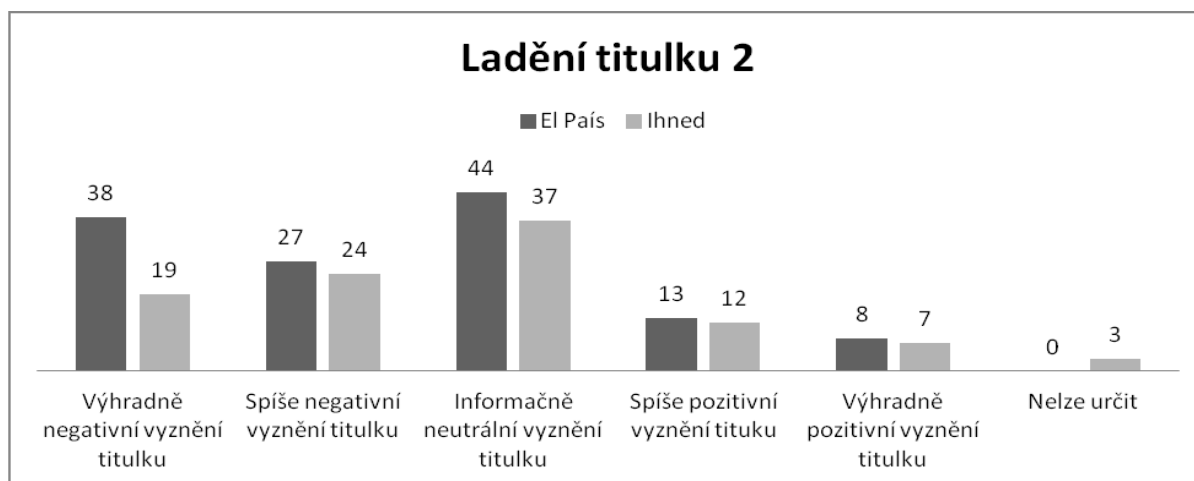
Graf č. 4.46 zobrazuje celkové vyznění jednotlivých titulků. Výsledky jsou pro obě média velmi podobné. Nejčastěji titulky mají neutrální vyznění – jedná se o 35% (81 příspěvků), dále výhradně negativní vyznění titulků mělo 57 příspěvků, což tvoří 24.6% všech článků. Spíše pozitivní vyznění titulků a výhradně pozitivní titulků se objevilo velmi málo. Výhradně pozitivní vyznění titulku se týkalo pouze 15 příspěvků (6.4%) z celého sledovaného souboru 232 příspěvků.

Výhradně negativní vyznění titulku můžeme pozorovat u článku ze dne 11. 5. 2012 (Ihned.cz):
 “Španělsko se děsí hypoték. Stát nalije do bank další miliardy eur“.¹⁷

Dalším příkladem výhradně negativního vyznění je titulek ze dne 6. 6. 2012 (Ihned.cz) říkající:
 “Krise v bodech: Španělsko zoufale shání peníze pro banky, odmítá ale nadvládu Němců”.¹⁸

Titulek ze dne 13. 10. 2012 (Ihned.cz) je jeden z mála, který má výhradně pozitivní vyznění:
 “Nad vodou drží španělskou ekonomiku móda. Značky bodují v cizině i na internetu”¹⁹

Graf 4.46: Ladění titulku podle celkového vyznění

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

¹⁷ NĚMEČEK, J. Španělsko se děsí hypoték. Stát nalije do bank další miliardy. 11. 5. 2012. [cit. 22.4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-55771640-spanelsko-se-desi-hypotek-stat-nalije-do-bank-dalsi-miliardy-eur>.

¹⁸ VOLF, T., Krize v bodech: Španělsko zoufale shání peníze pro banky. Odmítá ale nadvládu Němců. 6. 6. 2012. [cit. 22. 4. 2012]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-56059150-krize-v-bodech-spanelsko-zoufale-shani-penize-pro-banky-odmita-ale-nadvladu-nemcu>.

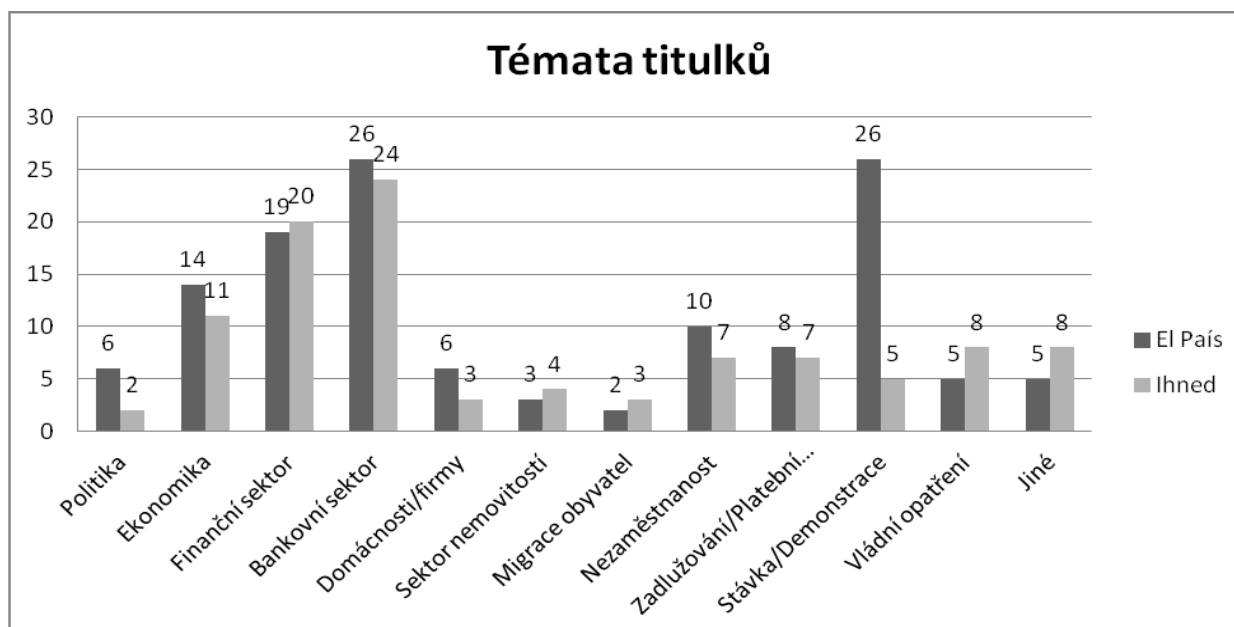
¹⁹ RADAČIČOVÁ, S. Nad vodou drží španělskou ekonomiku móda. Značky bodují v cizině i na internetu. 13. 10. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://life.ihned.cz/moda/c1-57890350-nad-vodou-drzi-spanelskou-ekonomiku-moda-znacky-boduji-v-cizine-i-na-internetu>.

Graf č. 4.47 zobrazuje témata jednotlivých titulků, jelikož ne vždy témata příspěvku odpovídají tématu titulku, proto se samostatně zaměříme pouze na obsah titulku. El País ve svých titulcích největší pozornost věnovala demonstracím a protestům (20%, 26 příspěvků), zatímco Ihned.cz se tomuto tématu téměř nevěnuje (5 příspěvků). Toto je však jediné téma, které se u obou médií liší, ve zbývajících tématech se shodují. Mezi nejčastější témata titulků obou médií patří bankovní sektor (21.5%, 50 příspěvků), finanční sektor (16.8%, 39 příspěvků) a ekonomika (10.8%, 25 příspěvků). Přestože nezaměstnanost a s ní spojená migrace je ve Španělsku jedním z největších problémů, tomuto tématu se titulky příliš nevěnují. Jedná se o pouhých 22 příspěvků v obou médiích. Přestože sektor nemovitostí, který je se španělskou krizí úzce spojen, sehrál fundamentální roli při hospodářském růstu a posléze byl afektován ve velké míře při hospodářském poklesu, také nebyl příliš v titulcích zmiňován. Toto téma v titulcích obou médií zaujímalo pouhých 3% (7 příspěvků).

Titulek článku ze dne 26. 9. 2012 (Ihned.cz) říká: „Španělská vláda představí nové úspory. V ulicích Madridu proti nim protestovaly tisíce lidí“.²⁰ Tento titulek se zabývá dvěma problémy – vládními reformami a protesty, které jsou odpověď na tyto reformy.

²⁰ IHNED.cz. Španělská vláda představí nové úspory. V ulicích Madridu proti nim protestovaly tisíce lidí. 26. 9. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-57651480-spanelska-vlada-predstavi-nove-uspory-v-ulicich-madridu-proti-nim-protestovaly-tisice-lidi>.

Graf 4.47: Témata titulků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.48 odpovídá na výzkumnou otázku č. 8, která zní:

Jaké zpravodajské hodnoty budou uplatněny jednotlivými médii při výběru zpráv?

Z grafu je patrné, že obě média jako nejfrektovanější zpravodajskou hodnotu využila *negativitu*, která se objevila v 62 příspěvcích (26,7%). Ostatní zpravodajské hodnoty se však již u obou médií odlišují. El País krom negativity využívá zpravodajské hodnoty jednoznačnost (26,1%, 34 příspěvků), elitní osoby (14 příspěvků), konflikt a pozitivita (12 příspěvků). Veškeré příspěvky zveřejněné v El País samozřejmě využily zpravodajské hodnoty blízkost, ta však nebyla zaznamenávána.

Ihned jako nejčastěji využívané zpravodajské hodnoty zvolilo překvapení (14 příspěvků), personalizace (13 příspěvků), elitní národy (11 příspěvků).

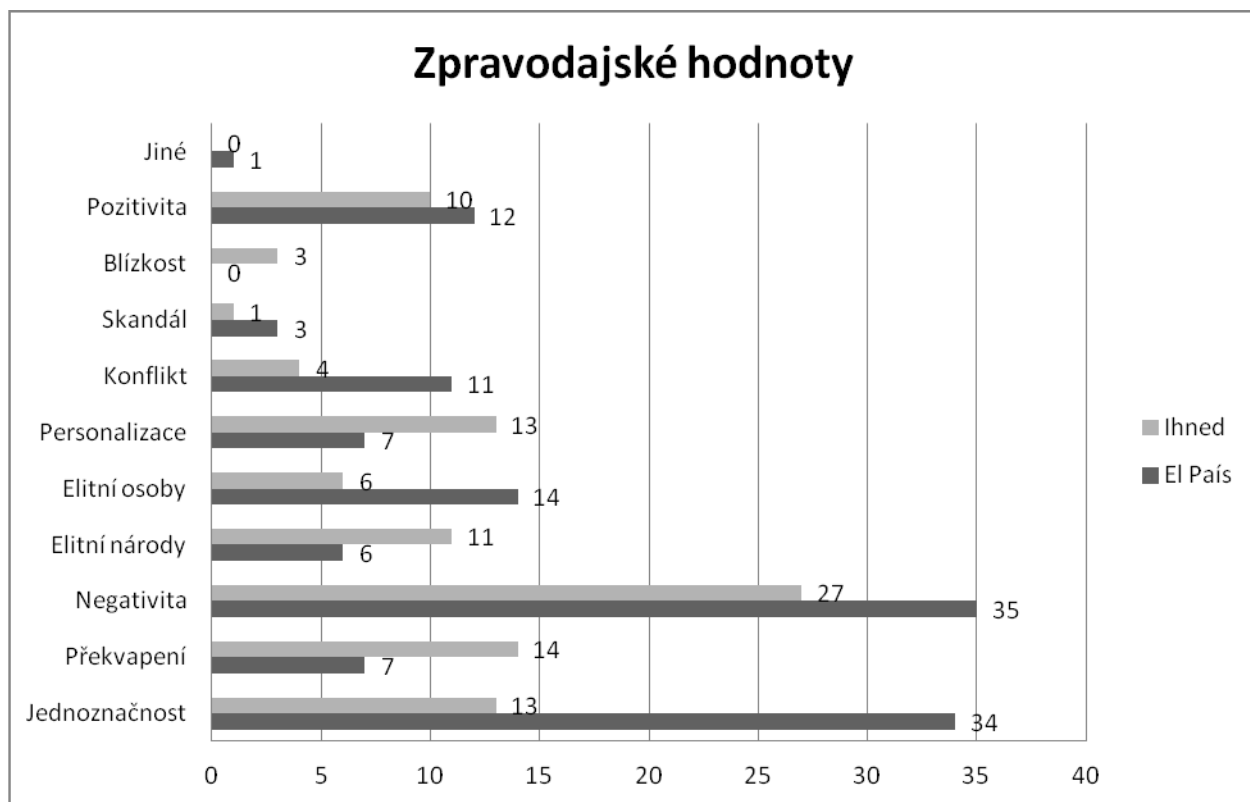
Zpravodajská hodnota, která byla nejméně využívána v obou médiích je *skandál*, což je pochopitelné, jelikož tuto zpravodajskou hodnotu očekáváme spíše od bulvárních deníků než od zpravodajsky orientovaných jako El País a Ihned.cz.

Fotoreportáž s názvem S diplomem bez práce (Ihned.cz) využívá zpravodajské hodnoty personalizace: “Jessica Mazzaová, 28letá servírka obsluhuje zákazníka v kavárně Novel v

kalifornské Santa Monice. Mazzaová vystudovala malířství a obchodní management na Bálské státní univerzitě a stále doufá, že najde práci jako umělkyně.²¹

Článek ze dne 12. 8. 2012 (Ihned.cz) využil zpravodajskou hodnotu elitní osoby a odkazuje se na Robina Hooda: “Sedm odborářů už tento týden zadržela španělská policie v souvislosti s akcí, která si nejen ve španělském tisku vysloužila přirovnání k slavnému zbojníkovi Robinu Hoodovi.”²²

Graf 4.48: Zpravodajské hodnoty titulků

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

²¹ IHNED.cz. S diplomem bez práce. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-56288750-s-univerzitnim-diplomem-za-bar-a-do-skladu-mladi-a-vzdelani-opousteji-sve-obory#fotogalerie-gf303222-2-1801790>.

²² IHNED.cz. Španělští odborářští “Hoodové” berou jídlo ze supermarketů. Rozdávají ho chudým. 12. 8. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-56988750-spanelsti-odborarsti-hoodove-berou-jidlo-ze-supermarketu-rozdavaji-ho-chudym>.

Graf č. 4.49 odpovídá na výzkumnou otázku č. 2, která zní:

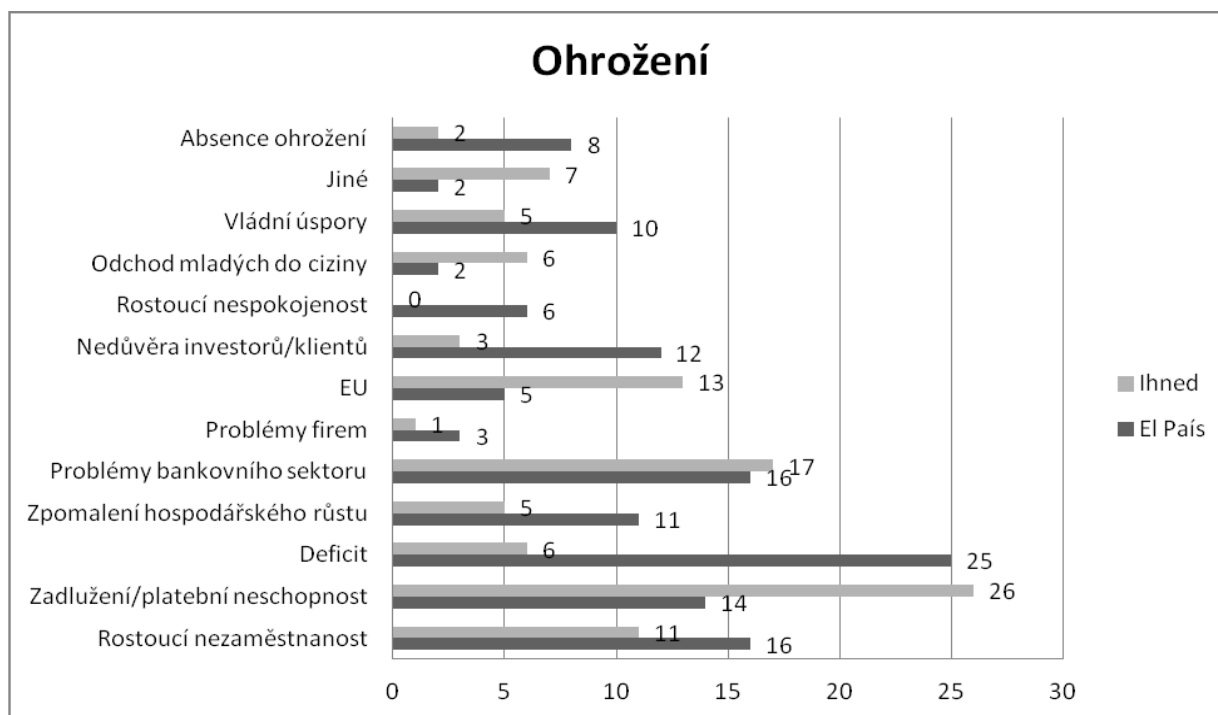
Jaká ohrožení média zobrazují v souvislosti s ekonomickou krizí?

Obě média se shodují v tom, že krize s sebou přináší ohrožení bankovního sektoru (14%, 33 příspěvků). V zobrazení ostatních ohrožení se již odlišují. El País zobrazuje jako největší ohrožení deficitu (19.2%, 25 příspěvků), rostoucí nezaměstnanost (12.3%, 16 příspěvků) a nedůvěra klientů a investorů (12 příspěvků).

Ihned.cz jako největší ohrožení vidí zadlužení/platební neschopnost (25.5%, 26 příspěvků) a ohrožení EU (13 příspěvků).

Článek ze dne 14. 10. 2012 (Ihned.cz) jako ohroženou skupinu vidí Evropskou unii: „Pokud by tedy Španělsko v nadcházejících dnech požádalo o mezinárodní finanční pomoc, záchranný fond ESM by si musel urychleně vypůjčit peníze na trhu.“²³

Graf 4.49: Ohrožení, které krize přináší

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

²³ IHNED.cz. Záchraný fond eurozóny nemá zatím dost peněz na pomoc Španělsku. 14. 10. 2012. [cit. 22. 4. 2012]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-57906350-zachranny-fond-eurozony-nema-zatim-dost-penez-na-pomoc-spanelsku>.

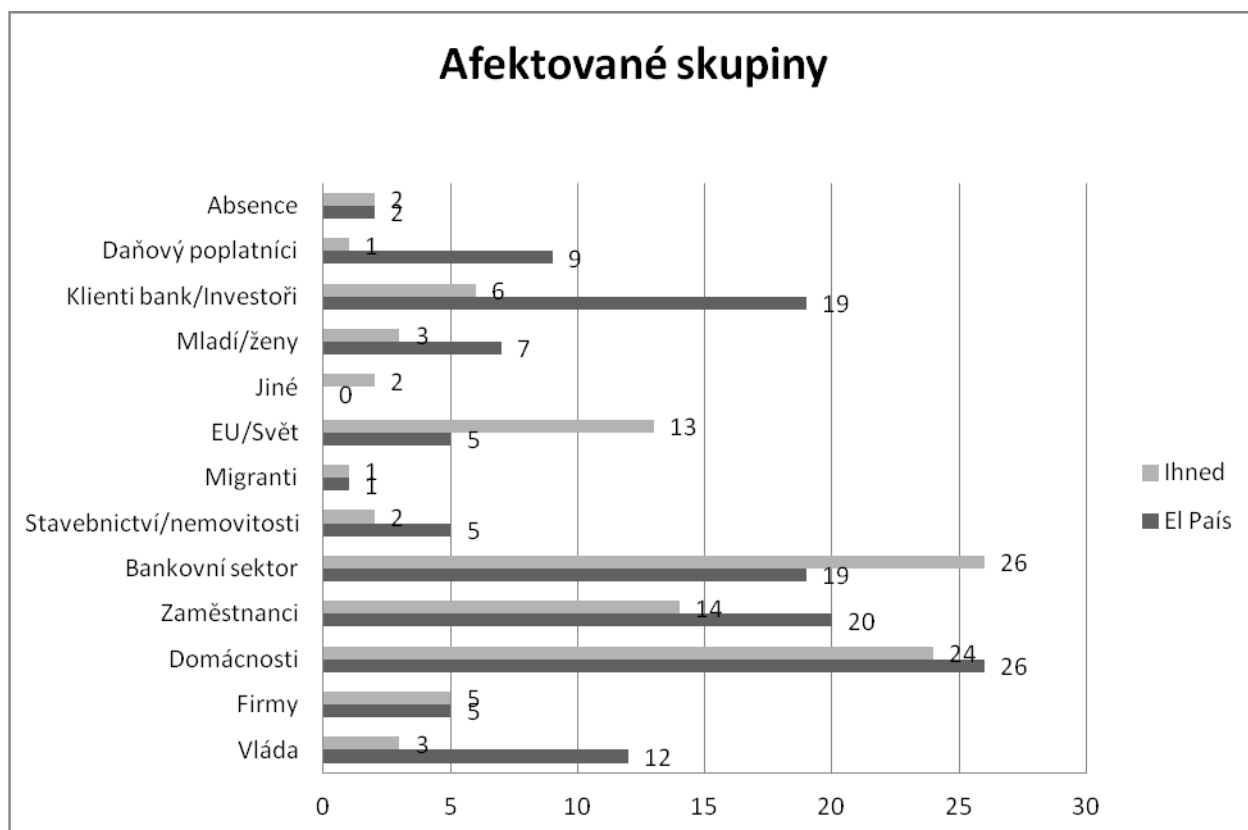
Graf č. 4.50 odpovídá na výzkumnou otázku č. 3, která zní:

Na jaké afektované skupiny/sektory se články zaměřují?

V tomto ohledu se obě média shodují na 3 nejvíce afektovaných skupinách, kterými jsou *domácnosti* (21,5%), *zaměstnanci* (16,5%) a *bankovní sféra* (19,3%). V ostatních skupinách se však již odlišují. El País dále zobrazuje jako afektovanou skupinu vládu a daňové poplatníky. Ihned.cz vidí jako afektovanou skupinu EU/svět a klienty bank.

Fotoreportáž s názvem *S diplomem bez práce říká: „Vystudovali inženýrství, psychologii nebo literaturu. Živí se ale jako servírky, metaři nebo skladníci. Podívejte se na příběhy mladých lidí, kteří se i přes diplom z univerzit nemohou uplatnit ve svých oborech.”*²⁴. Na tomto příkladu může jasně vidět, že krizí afektovanou skupinou jsou mladí a absolventi.

Graf 4.50: Skupiny afektované krizí

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

²⁴ IHNED.cz. S diplomem bez práce. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-56288750-s-univerzitnim-diplomem-za-bar-a-do-skladu-mladi-a-vzdelani-opousteji-sve-obory>.

Graf č.4.51 zobrazuje odpověď na výzkumnou otázku č. 4, která zní:

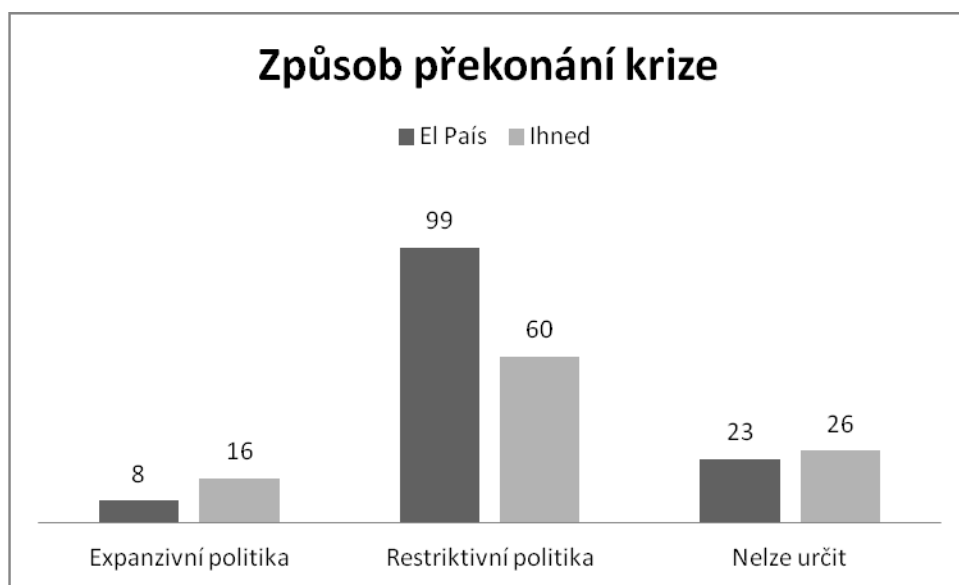
Jaký je způsob překonání krize podle jednotlivých médií?

Obě média se shodují v nutnosti zavedení restriktivní politiky, která ekonomiku může z krize vysvobodit. 68,5% všech příspěvků tvrdí, že způsobem překonání krize je právě restriktivní ekonomika. 10% ze všech analyzovaných článků pokládá expanzivní politiku za způsob, díky kterému opět dojde k nastartování ekonomiky. U 21% článků nebylo možno určit, který způsob hospodářské politiky doporučují pro překování krize.

Fotoreportáž s názvem Španělsko před propastí (Ihned.cz) zobrazuje nepokoje vyvolané vládní opatřeními. Vládní opatření představují restriktivní politiku – politiku škrťů a šetření: „Nepokoje ve společnosti vyvolává zhoršující se sociální situace způsobená úspornými opatřeními vlády.”²⁵

Stejně tak článek v El País ze dne 3. 5. 2012 byl zaměřen na restriktivní politiku: „Draghi říká více ambiciózní reformy jsou v Eurozóně potřeba.”²⁶

Graf 4.51: Způsob překonání krize

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

²⁵ IHNED.cz. Španělsko před propastí. 2012. [cit. 22. 4. 2012]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-56213990-foto-spanelske-ulice-se-bouri-volaji-ze-vlada-bere-lidem-a-dava-bankam>.

²⁶ MARS, A. Draghi says “more ambitious” reforms needed in euro zone. 3. 5. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: http://elpais.com/elpais/2012/05/03/inenglish/1336064560_919396.html.

Graf č. 4.52 zobrazuje důsledky, které ekonomická krize přinesla. Z grafu je patrné, že obě média tuto problematiku zobrazují poněkud odlišně. Nejčastější důsledky, které se objevily ve spojení se španělskou ekonomickou krizí v deníku El País byly škrtý a reformy zaujímající 22.3% (29 příspěvků). Druhým nejčastějším důsledkem krize podle El País jsou problémy bank zaujímající 14.6% (19 příspěvků). Třetím důsledkem podle El País jsou zvýšené dluhy veškerých ekonomických subjektů od domácností po vládu.

V deníku Ihned.cz se jako nejčastější důsledky krize objevovala finanční pomoc ze zdrojů Evropské unie zaujímající 28.4% (29 příspěvků), problémy bank (14.3%, 15 příspěvků) a ztráta zaměstnání (13.7%, 14 příspěvků).

Graf č. 4.52 tedy přináší odpověď na výzkumnou otázku č. 6, která zní:

Jaké důsledky měla krize na obyvatele Španělska?

El País považuje za důsledky krize škrtý a reformy, zatímco Ihned.cz se soustředí více na finanční pomoc, která bude Španělsku poskytnuta z fondů EU. Tyto výsledky mohou být vysvětleny tím, že obyvatelé Španělska se nejvíce cítí zasažení vládními škrtý, jelikož je v současné době pocítují na vlastní kůži. Ihned.cz zobrazuje finanční pomoc EU, jelikož obyvatelé České republiky budou více zasažení tímto důsledkem - jakožto členové Evropské unie budou na podporu španělské ekonomiky přispívat také. Dalším možným motivem je to, že na Českou republiku bylo v několika situacích nahlíženo jako na problematického člena Unie (například prodlužování podepsání Lisabonské smlouvy prezidentem Václavem Klausem), a proto se média mohou snažit o negativnější zobrazení ekonomické situace jiného státu.

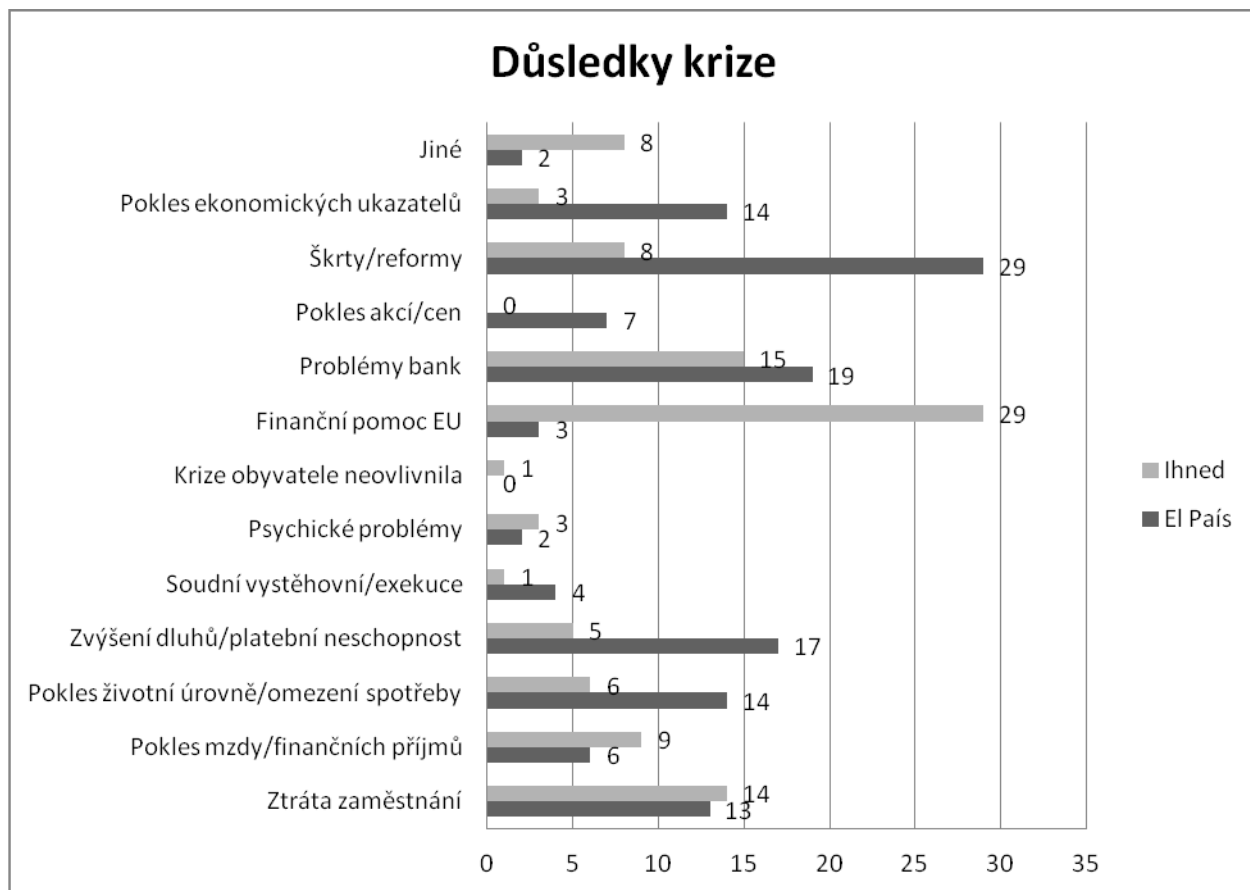
Článek ze dne 28. 8. 2012 (Ihned.cz) se zaměřil na důsledky krize jako zobrazení poklesu ekonomických ukazatelů: „Španělská ekonomika ve druhém čtvrtletí klesla oproti předchozím třem měsícům o 0,4 procenta. Uvedl to španělský statistický úřad INE, který tak potvrdil předběžné údaje z konce minulého měsíce.”²⁷

Deník Ihned.cz se nejvíce věnovalo tématu finanční pomoci Evropské unie Španělsku. Příkladem toho je úryvek ze článku ze dne 3. 12. 2012 (Ihned.cz): „Částka 39,5 miliardy eur (zhruba bilion

²⁷ IHNED.cz. Španělsko je ve větš recesi, než se uvádělo. Ekonomika oproti loňsku klesla o 1.3%. 28. 8. 2012. [cit. 22. 4. 2012]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-57206360-spanelsko-je-ve-vetsi-recesi-nez-se-uvadelo-ekonomika-oproti-lonsku-klesla-o-1-3>.

Kč) by měla být vyplacena španělskému bankovnímu fondu FROB kolem 12. prosince. Uvedlo to španělské ministerstvo hospodářství.”²⁸

Graf 4.52: Důsledky krize

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.53 zobrazuje prognózu vývoje krize. Jednotlivá média se v předpovědi vývoje shodují. Největší část analyzovaných článků deníku El País - 71% článků (93 příspěvků) říká, že krize se nachází na svém dně. V případě Ihned.cz se jedná o 50% (51 příspěvků). Objevilo se i několik příspěvků, které na vývoj krize nahlížely pozitivně a tvrdí, že krize se již odrazila od svého dna.

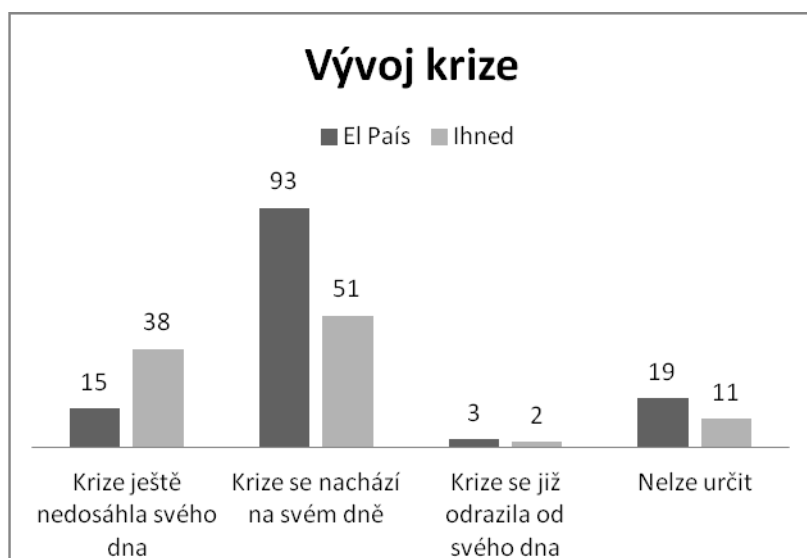
Autor článku ze dne 18. 7. 2012 (Ihned.cz) nepředvídá brzké oživení ekonomiky. Tento článek byl zařazen do kategorie, ve které krize ještě nedosáhla svého dna: “Země prožívá během tří let svou již druhou recesi. Zdejší nezaměstnanost se blíží 25 procentům a mezi lidmi v produktivním

²⁸ IHNED.cz. Španělsko oficiálně požádalo EU o peníze pro své banky. Potřebují bilion korun. 3. 12. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/c1-58895750-spanelsko-oficialne-pozadalo-eu-o-penize-pro-sve-banky-potrebuji-bilion-korun>.

věku mladších 25 let je 52 procent bez práce. Zlepšení ekonomické situace se neočekává dříve než v roce 2014.”²⁹

Z článku ze dne 19. 12. 2012 (Ihned.cz) je patrné, že krize se bude stále prohlubovat a stále nedosáhla svého dna: “Nicméně okraj eurozóny vykazuje málo známek zotavení: HDP nadále klesá. Recese na periferii se teď navíc rozšiřuje do jádra eurozóny. Dokonce i Německo stagnuje, jelikož růst na jeho hlavních exportních trzích se buď propadá, anebo zpomaluje.”³⁰

Graf 4.53: Vývoj ekonomické krize

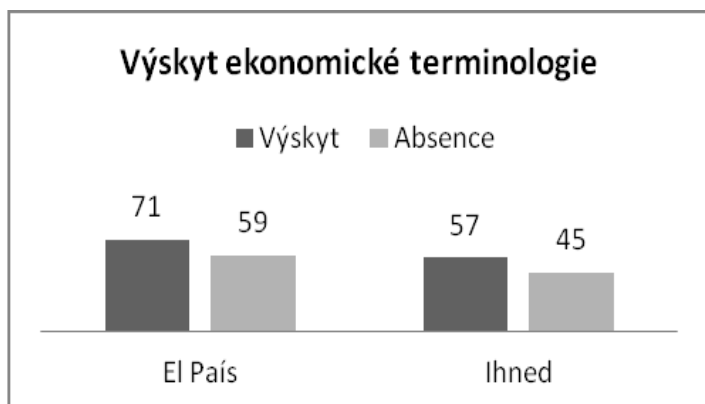
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.54 zobrazuje převažující výskyt odborné ekonomické terminologie v obou zkoumaných denících. Ve více než polovině veškerých analyzovaných článků (51.2%, 128 příspěvků) se objevuje ekonomická terminologie, zatímco ve 104 analyzovaných příspěvků byla zaznamenána absence ekonomické terminologie.

²⁹ ŠNÍDL, V. Emigrace ze Španělska prudce vzrostla. Zemi opustilo o polovinu více lidí než loni. 18. 7. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-56616150-emigrace-ze-spanelska-prudce-vzrostla-zemi-opustilo-o-polovinu-vic-lidi-nez-loni>.

³⁰ ROUBINI, N. Krize eurozóny potrvá roky. 19. 12. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://dialog.ihned.cz/c1-59007220-krize-eurozony-potrva-roky>.

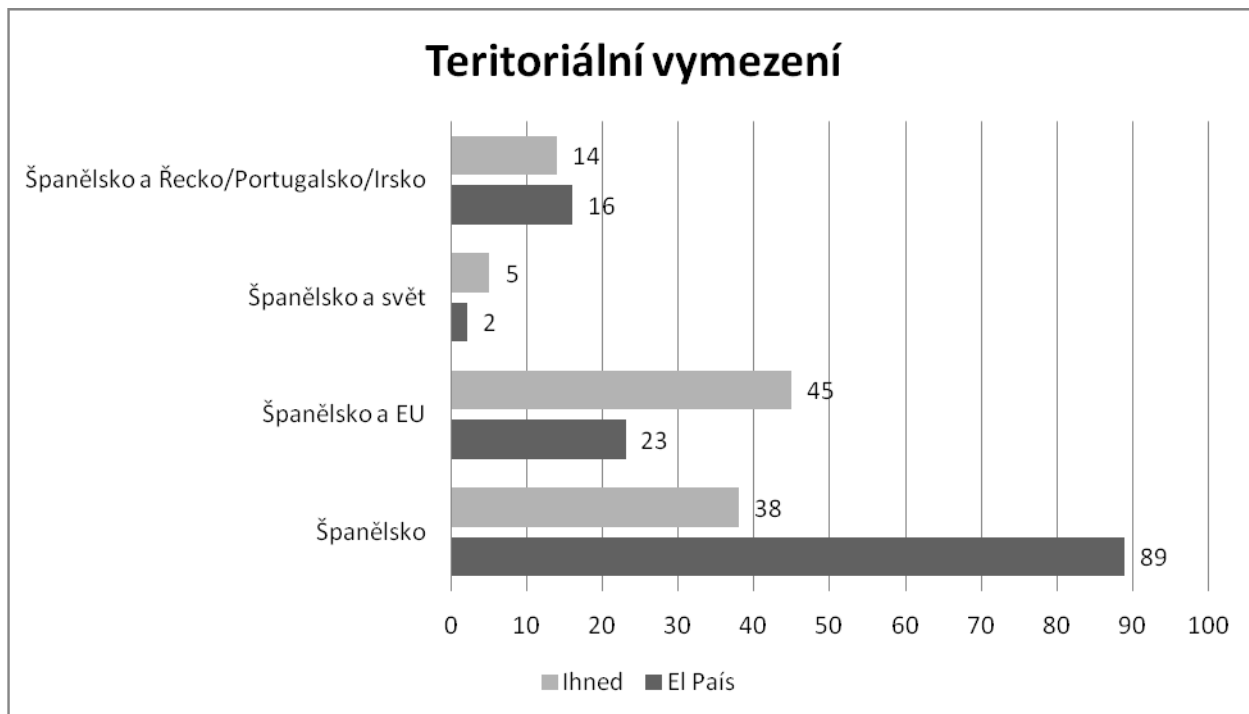
Graf 4.54: Výskyt ekonomické terminologie

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.55 zobrazuje teritoriální vymezení, kterými se autoři jednotlivých příspěvků zabývali ve spojitosti se španělskou ekonomickou krizí. El País se v největší míře zaměřoval pouze na Španělsko (68.4%, 89 příspěvků), zatímco Ihned.cz dalo přednost zaměření na spojení EU a Španělska (45 příspěvků). Ve 12.9% (30 příspěvků) příspěvků se zabývalo Španělskem ve spojitosti s ostatními jižními státy jako Itálie, Portugalsko a Řecko.

Graf 4.55: Teritoriální vymezení problematiky

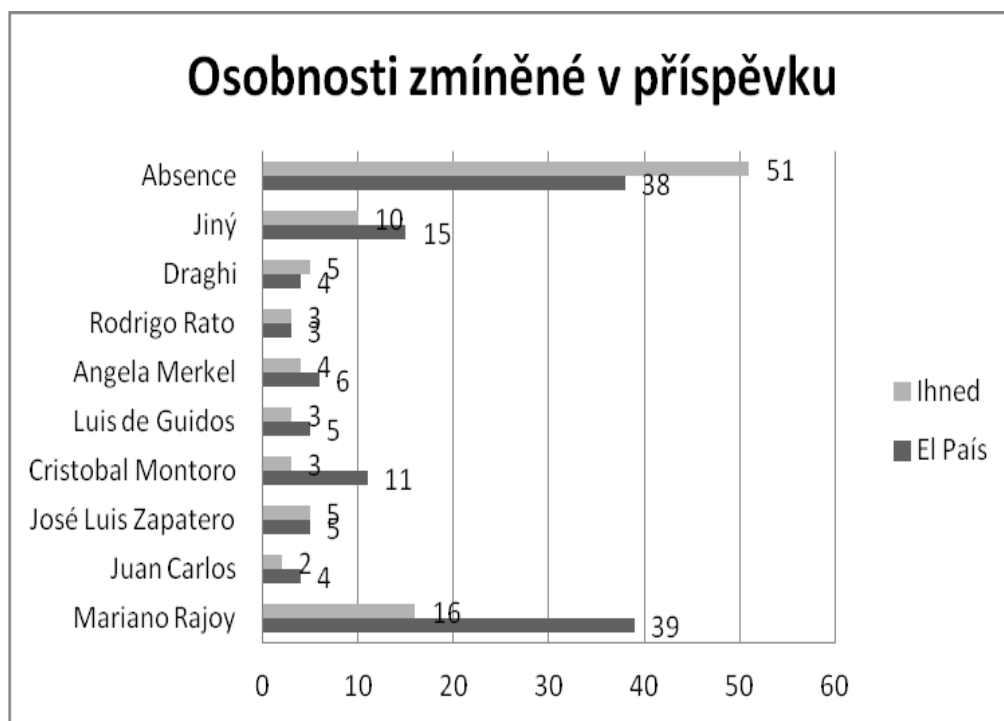
Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.56 zobrazuje osoby, které jednotlivé příspěvky jmenovaly. Nejčastěji jmenovaná osoba byl španělský premiér Mariano Rajoy (23.7%), dále se vyskytovali jméno jako Juan Carlos (španělský král), panělský politik Cristobal Montoro či německá kancléřka Angela Merkelová.

Angela Merkelová byla v článcích jmenována poměrně často jako jediná žena. Úryvek z článku ze dne 6. 6. 2012 (Ihned.cz) říká: „Německá kancléřka Angela Merkelová se zatím stavěla proti výzvám dalších evropských státníků, včetně Rajoye nebo francouzského prezidenta François Hollanda, aby se změnila pravidla a byla zavedená přímá rekapitalizace bank z fondu.“³¹

V článku ze dne 29. 6. 2012 (El País) se hovoří hned o třech osobách: M. Rajoy, Mario Monti a A. Merkel. „Dohoda –osobní vítězství for španělského premiéra M. Rajoye a italského Mario Monti- dorazilo poté, co německá kancléřka A. Merkel zajistila, že EU pomůže bankovním institucím na konci roku.“³²

Graf 4.56: Osoby zmíněné v souvislosti s krizí

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

³¹ VOLF, T. Krize v bodech: Španělsko zoufale snání peníze pro banky, odmítá ale nadvládu Němců. 6. 6. 2012. [cit 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-56059150-krize-v-bodech-spanelsko-zoufale-shani-penize-pro-banky-odmita-ale-nadvladu-nemcu>.

³² EL PAÍS. European leaders reach agreement on direct recapitalization of Spain's banks. 29. 6. 2013. [cit 22. 4. 2013][online]. Dostupný z: http://elpais.com/elpais/2012/06/29/inenglish/1340979030_226601.html.

Graf č. 4.57 zobrazuje celkové vyznění příspěvku. Nejčastější vyznění příspěvků v deníku El País bylo negativní (36.1%, 47 příspěvků) nebo spíše negativní (33.8%, 44 příspěvků). Informačně neutrálních příspěvků se objevilo 17 (13%). Spíše pozitivní příspěvky se objevily 20x (15.4%) a výhradně negativní vyznění bylo zaznamenáno v pouhých 2 případech.

Ihned.cz nejčastěji zobrazovala téma španělské krize ve spíše negativním vyznění (33.3%, 34 příspěvků) a výhradně negativním vyznění ve 27% (28 příspěvků). Výhradně pozitivní vyznění se objevilo pouze v jednom případě.

Graf č. 4.57 tedy odpovídá na výzkumnou otázku č. 6, která zní:

Jaký mediální obraz je zobrazován jednotlivými médii?

Obě zkoumaná média podávají velmi shodný obraz ekonomické krize, kdy v 65.9% celkové vyznění příspěvku je negativní. Pouze ve 16.3% bylo vyznění příspěvků pozitivní. V 13.3% vyznění příspěvku zůstalo informačně neutrální.

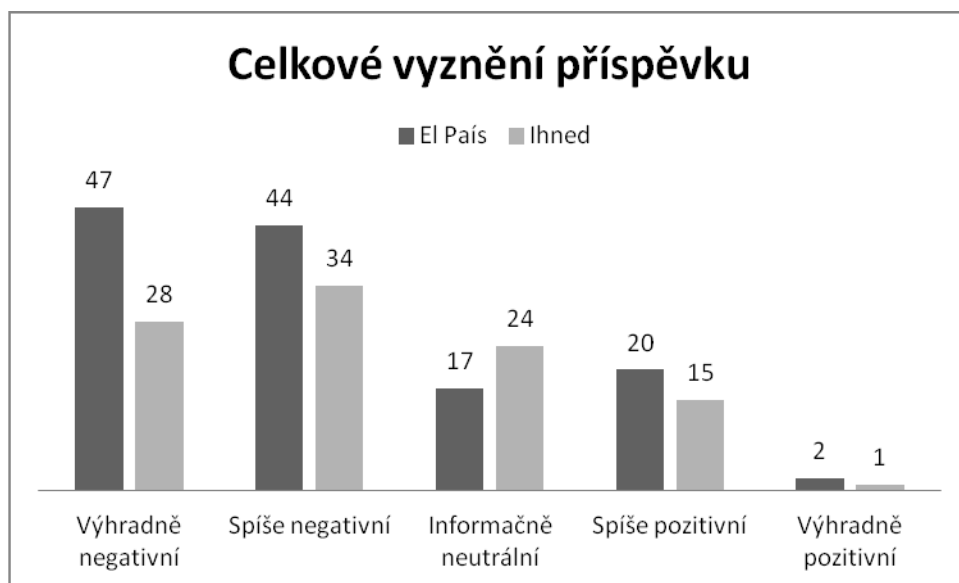
Článek ze dne 14. 10. 2012 (Ihned.cz) mělo výhradně pozitivní vyznění: „Španělský ministr hospodářství Luis de Guindos tvrdí, že do konce roku zemi žádné potíže nehrozí. Dokládá to prý i solidní zájem investorů o španělské dluhopisy. Fond ESM začal fungovat na začátku října.“³³

Článek ze dne 29. 7. 2012 (Ihned.cz) měl spíše pozitivní vyznění, jelikož hovořil o starších lidech, kteří se v době krize starají o své děti, jako o hrdinech: „Španělé jsou pověstní silnými rodinnými vazbami, které jim teď výrazně pomáhají během hospodářské krize. Zatímco dříve bylo zvykem, že staří lidé žili na výminku u svých dětí v produktivním věku, nyní je to paradoxně přesně naopak.“³⁴

³³ IHNED.cz, Záchraný fond eurozóny neá zatím dost peněz na pomoc Španělsku. 14. 10. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-cesko/c1-57906350-zachranny-fond-eurozony-nema-zatim-dost-penez-na-pomoc-spanelsku>.

³⁴ IHNED.cz, Španělští důchodci žijí v době krize své dospělé děti. Jsou to hrdinové, tvrdí odborníci. 29. 7. 2012. [cit. 22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-56801380-spanelsti-duchodci-zivi-v-dobe-krize-sve-dospale-deti-jsou-to-hrdinove-tvrdi-odbornici>.

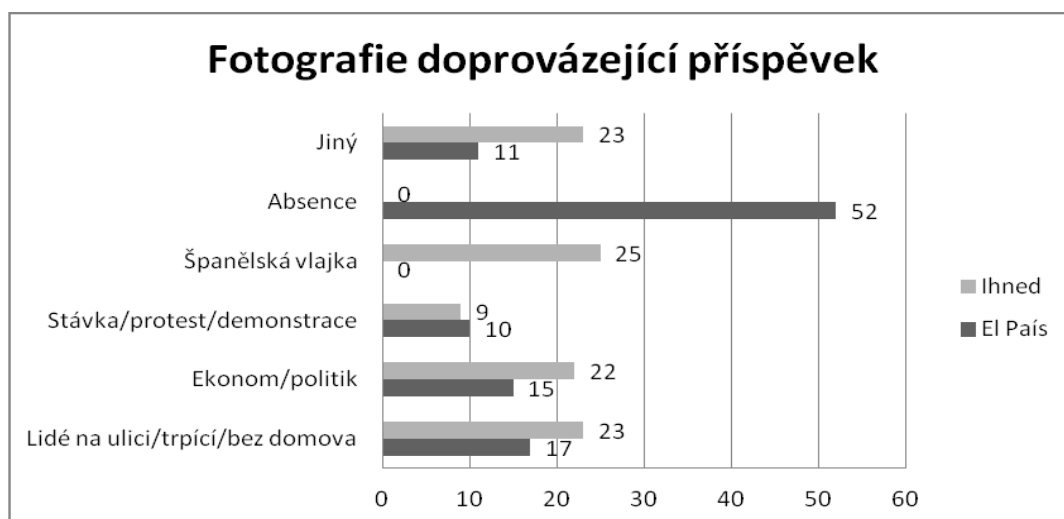
Graf 4.57: Celkové vyznění příspěvku

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

Graf č. 4.58 informuje o fotografiích, které doprovázely jednotlivé příspěvky. V případě deníku El País bylo nalezeno 40% příspěvků, které neobsahovaly fotografii. Analyzované příspěvky v deníku Ihned.cz byly vždy doplněny fotografií, několikrát byla však použita stejná fotografie. Deník El País v 17 případech použil fotku, která zobrazovala lidi, kteří byli zasaženi krizí (na ulici, bez práce atd.). Ihned.cz také fotografie použil ve 23 případech. Dále byli často zobrazováni politikové či ekonomové.

Graf 4.58: Fotografie doprovázející příspěvek

Zdroj: vlastní zpracování, 2013

5. Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jaký mediální obraz vytvářela o současné krizi ve Španělsku dvě vybraná média a jaké používala postupy a techniky. Zajímal nás mediální obraz současné krize ve Španělsku ve dvou médiích: z českého prostředí se jednalo o Ihned.cz, ze španělského prostředí se jednalo o deník El. País. Byla vybrána metodologie kvantitativní obsahové analýzy.

Sledované období jsme vymezili od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2012. V případě Ihned.cz byly zařazeny veškeré příspěvky, které obsahují slovo Španělsko a krize, v případě El País byly zařazeny příspěvky, které obsahově souvisejí s danou problematikou. Konečný soubor obsahuje 232 analytických jednotek.

V teoretické části jsme se věnovali problematice krizí obecně, hospodářským cyklům a Velkou hospodářskou krizí z let 1929 až 1933. Dále bylo využito grafické a tabulkové podoby pro znázornění současného vývoje makroekonomických ukazatelů španělské ekonomiky a podrobně byl zmapován její vývoj. Největší pozornost byla věnována bankovnímu sektoru a sektoru s nemovitostmi.

Z dotazníkového šetření, které potvrdilo teoretické poznatky, vyplývá, že španělská ekonomika se stále nachází ve fázi deprese. 80% respondentů se na vývoj hospodářství dívá pesimisticky a očekává další zhoršení. Mezi studenty vládne strach z hledání zaměstnání po dokončení studií a více než polovina dokonce uvažuje o hledání práce v zahraničí. Jako hlavního viníka krize respondenti označují španělskou vládu a nedostatečnou regulaci trhu.

V empirické části jsme teoreticky vymezili zvolenou metodologii, zdůvodnili jsme výběr obsahové analýzy a charakterizovali oba zkoumané deníky. K jakým poznatkům jsme tedy dospěli po analýze celkového souboru? Deníky informovaly o současné španělské krizi poměrně shodným způsobem, objevily se však oblasti, které vykazovaly značné odlišnosti. Obě média publikovala nejvíce příspěvků – více než 50% -v období od dubna do července. 38% příspěvků postrádalo jakýkoliv zdroj informací, 21% příspěvků obsahovalo zdroj přesný, na základě kterého by bylo možno informace zpětně dohledat. Média se poněkud lišila ve využitých zdrojích. Zatímco Ihned.cz využívalo převážně Reuters a zprávy v jiných médiích (El País), deník El País využíval ve většině případů odbornou společnost a výzkumy a statistiky.

Výrazné odlišení bylo zaznamenáno mezi hlavními tématy, kterými se deníky zabývaly. Hlavním tématem pro oba deníky byl bankovní sektor. Ihned.cz se však dále zaměřil na deficit,

zadlužování a platební neschopnost, zatímco deník El País se zabýval především politickými a vládními opatřeními. Mezi zpravodajskými hodnotami převládla negativita, jednoznačnost a pozitivita u obou médií. 68,5% všech příspěvků vidí jako způsob překonání krize restriktivní politiku.

K odlišení opět došlo při zkoumání důsledků krize. Ihned.cz se zaměřil téměř výhradně na informování o finanční pomoci, které se Španělsku dostane z fondů EU. El País se zaměřil na reformy a škrty, které byly představeny vládou M. Rajoye.

Co se týká celkového vyznění příspěvků, drtivá většina (153 příspěvků) vyzněla výhradně negativně nebo spíše negativně. Pouze 38 článků mělo spíše pozitivní vyznění.

Slabinou tohoto výzkumu mohlo být určité zkreslení, ke kterému došlo zejména při formování jednotlivých kódovacích kategorií a také kvůli kapacitnímu omezení nemožnost zařadit veškeré publikované příspěvky.

V rámci dalšího výzkumu by bylo vhodné zabývat se tématem v delším časovém horizontu a zjistit, jak se jednotlivá témata proměňovala v rámci delšího období.

Seznam použité literatury

- BLAŽEK, J. *Základy ekonomie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 1996. ISBN 80-210-2801-7.
- CZESANÝ, S. *Hospodářský cyklus: teorie, monitorování, analýza, prognóza*. Praha: Linde, 2006. ISBN 80-720-1576-1.
- DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck. 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.
- FOSTER, J. B. a MAGDOFF, F. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Všeň: Grimmus, 2009. ISBN 978-80-902831-1-4.
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0219-6.
- HOLMAN, R. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.
- HOLMAN, R. *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-006-5.
- JUREČKA, V. a JÁNOŠÍKOVÁ, I. *Makroekonomie Základní kurz*. Ostrava: VŠB, 2009. ISBN 978-80-247-3258-9.
- JIRÁK, J. a KOPPLOVA, B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-287-4.
- KOHOUT, P. *Finance po krizi: Evropa na cestě do neznáma*. Praha: GRADA Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-4019-5.
- KRUGMAN, P. *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7021-984-3.
- McCOMBS, M. *Nastolování agendy: masová média a veřejné mínění*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-591-2.
- McNAIR, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-840-6.
- PROKOP, D. *Boj o média, Dějiny nového kritického myšlení o médiích*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2005. ISBN 80-2460-618-6.
- REJNUŠ, O. *Finanční trhy*. Ostrava: KEY publishing s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7418-128-3.
- RAMÓN, T. *Para salir de la crisis global*. Madrid: Edaf, 2009. ISBN 978844142139 4.
- ROJO, L. Á. *Spain's membership of EMU: lessons for 2009. Spain and the euro: The first ten years*. Madrid: Banco de Espana, 2009. ISBN 22431 2010.

SEDLÁČEK, T. *Ekonomie dobra a zla: Po stopách lidského tázání od Gilgameše po finanční krizi*. Praha: 65.pole, 2009. ISBN 978-80-903944-3-8.

SMILEY, G. *Nový pohled na velkou hospodářskou krizi*. Praha: Wolters Kluwer. 2009. ISBN 978-80-7357-489-5.

SOTO, J. H. *Peníze, banky a hospodářské krize*. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-8073-57-411-6.

STAWINSKA, A. *The EU-27 construction sector: from boom to gloom*. Eurostat, 2010. ISSN 1977 0316.

SCHULZ, W. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0827-8.

ŠTASTNÁ, L., MIOVSKÝ, M., a NOVÁK, P. *Manuál kódování mediálních sdělení o návykových látkách a tématech s nimi spojených*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2009.

TRAMPOTA, T., & VOJTĚCHOVSKÁ, M. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

VERNER, P. *Zpravodajství a publicistika*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. ISBN 978-80-86723-88-4.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

BANCO DE ESPAÑA, *Spanish economic projections report*. [online]. [cit 16. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.bde.es/f/webbde/SES/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/BoletinEconomico/13/Mar/Files/be1303e-projec.pdf>.

BLANKE, J. *The Travel & Tourism competitiveness report 2013*. Geneva: World economic forum. 2012. [cit. 13.3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.weforum.org/reports/travel-tourism-competitiveness-report-2013>.

BUŘÍNSKÁ, B. *Pohled do historie: Jak začala Velká hospodářská krize v roce 1929*. 2008. [cit. 14. 1. 2013]. [online]. Dostupný z: http://finance.idnes.cz/pohled-do-historie-jak-zacala-velka-hospodarska-krize-v-roce-1929-p7g/-/bank.aspx?c=A081022_135219_bank_bab.

BUSINESSINFO. *Souhrnné teritoriální informace Španělsko*. Madrid. 31. 10 2012. [cit. 13. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/spanelsko.html>.

BUSINESSWEEK. *Spain: Immigrants Welcome*. [online]. [Cit. 6. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.businessweek.com/magazine/content/07_21/b4035066.htm.

CARBALLO-CRUZ, F. *Causes and Consequences of the Spanish Economic Crisis: Why the Recovery is Taken so Long?* Minho, Portugal: University of Minho. 9. 9 2011. [cit. 15. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.doiserbia.nb.rs/img/doi/1452-595X/2011/1452-595X1103309C.pdf>.

CONEFREY, T. a GERALD, J. F. *Managing Housing Bubbles in Regional Economies under EMU: Ireland and Spain*. 2009. Dostupný z: <http://www.econstor.eu/bitstream/10419/50134/1/609589423.pdf>.

DASH, E. *If It's too big to fail, is it too big to exist?* The New York Times, 2009. [12. 3. 2013]. [online]. Dostupný z:

<http://www.nytimes.com/2009/06/21/weekinreview/21dash.html?partner=rss&emc=rss&r=0>.

EILDERS, C. *The Role of News Factors in Media Use*. Berlin, 1996.[cit. 12. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://bibliothek.wz-berlin.de/pdf/1996/iii96-104.pdf>.

EL PAIS. *30 aniversario*. [cit. 22. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.elpais.com/especiales/2006/30aniversario/index.html>.

FERNÁNDEZ-VILLAYERDE, J. *The Spanish Crisis from a Global Perspective*. Madrid. 2009. [cit. 25. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: http://economics.sas.upenn.edu/~jesusfv/Spanish_Crisis.pdf.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA. *Hipotecas por meses, provincias, naturaleza de la fincy y número e importe*. [cit. 13. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.ine.es/jaxiBD/tabla.do?per=01&type=db&divi=HPT&idtab=18>.

INFORMACIÓN Y CONTROL DE PUBLICACIONES. *Buscador de Publicaciones*. [cit. 22. 3. 2023]. [online]. Dostupný z: <http://www.introl.es/buscador/>.

MANAS, A. T. *La crisis financiera y sus efectos sobre la economía española*. Madrid: Instituto Universitario de Análisis Económico y Social. 2010. [cit. 26. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: http://www.iaes.es/publicaciones/DTorrero/DT_13_10_esp.pdf.

MANAS, A. T. *La crisis financiera internacional: Una revisión de algunas ideas sobre el papel de las finanzas en el sistema económico*. Madrid: Universidad de Alcalá. 2010. [cit. 22. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.pensamientocritico.org/anttor0612.pdf>.

MINISTERIO DE HACIENDA Y ADMINISTRACIONES PÚBLICAS. *General Government Deficit 2012*. [online].[cit. 20. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.thespanisheconomy.com/SiteCollectionDocuments/en-gb/Public%20Finances%20and%20Public%20Debt/Public%20Finances/130228%20General%20Government%20Deficit%202012.pdf>.

MINISTERIO DE FOMENTO: *The adjustment of the Spanish Real Estate Sector*. 2012.[online].[cit. 14. 3. 2013]. Dostupný z: http://www.fomento.gob.es/NR/rdonlyres/D02CD420-9CF2-4E91-AB0B-B37F66B94565/109402/adjspa_real_estate_JAN2012.pdf.

MONTALVO, J. G. *Financiación inmobiliaria, burbuja crediticia y crisis financiera: Lecciones a partir de la recesión de 2008-09*. [cit. 20. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.econ.upf.edu/~montalvo/vivienda/financiacion%20inmobiliaria%20y%20crisis%20financiera.pdf>.

OECD. *Short-Term Labour Market Statistics: Employment by industry*. [online].[cit. 20.3. 2013]. Dostupný z: <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=38899>.

SALAZARS, J. R. *La construcción en el patrón de gasto y en el modelo productivo de la economía española (1995-2007). El futuro de la economía española*. El Ejido: CAJAMAR, 2009. [cit. 20. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.publicacionescajamar.es/pdf/publicaciones-periodicas/mediterraneo-economico/16/16-278.pdf>.

SCHWAB, K. *The global competitiveness report*. Geneva: World Economic Forum, 2012. [cit. 20. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf.

TEMAS PARA LA EDUCACIÓN. *Crisis económica Española: factors explicativos*. 6. leden 2010. [25. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www2.fe.ccoo.es/andalucia/docu/p5sd6790.pdf>.

VENEZUELAANALYSIS.com. *Spanish Paper El País Makes a Fool of Itself*. 2013. [22. 4. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://venezuelanalysis.com/analysis/7640>.

VILLARROYA, J. M. *El sector bancario español en el contexto internacional: El impacto de la crisis*. 2012. [cit. 20. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: http://www.ivie.es/es/actividades/noticias/2012/ws_sbe01.php.

UUSITALO, P. *Monetarism, Keynesianism and the Institutional Status of Central Banks*. Helsinki, 1984. [cit. 20. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/4194504?uid=3737952&uid=2&uid=4&sid=21102191981157>.

ZEMÁNEK, J. *15.lekce - hospodářský růst a hospodářský cyklus*. 2008. [13. 1. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://www.euroekonom.cz/ekonomie-clanky.php?type=lekce15>.

ZELENÝ, M. *Geneze krize*. 2009. [cit. 13. 3. 2013]. [online]. Dostupný z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/milan-zeleny.php?itemid=5788>.

www.ine.es (Instituto Nacional de Estadística)

www.bde.es (Banco de España)

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (Eurostat)

www.elpais.es (El País)

www.ihned.cz (Ihned)

Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázek 1.1: Ekonomický cyklus	7
Obrázek 3.2: 12 pilířů Indexu globální konkurenceschopnosti	19
Graf 3.1: Vývoj HDP v letech 2003 až 2014	21
Graf 3.2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 2003 až 2013	22
Graf 3.3: Vývoj inflace v letech 2003 až 2012	24
Graf 3.4: Vládní dluh vybraných zemí v roce 2011	25
Graf 3.5: Počet imigrantů v letech 2003 až 2011	29
Graf 3.6: Vývoj dlouhodobé úrokové sazby v letech 1996 až 2008	30
Graf 3.7: Počet nově vystavěných nemovitostí v letech 2003 až 2010	31
Graf 3.8: Meziroční růst cen nemovitostí v letech 2007 až 2012	32
Graf 3.9: Vývoj investic jednotlivých subjektů ekonomiky	33
Graf 3.10: Nakumulovaný počet neprodaných nemovitostí v letech 2005 až 2010	34
Graf 3.11: Meziroční změna investic do stavebnictví	36
Graf 3.12: Vývoj krátkodobé reálné úrokové míry v letech 1996 až 2008	39
Graf 3.13: Poskytnuté hypotéky v letech 2005 až 2012	40
Graf 3.14: Roční míra růstu úvěrů poskytnutých soukromému sektoru v letech 2000 až 2007 /%/	40
Graf 3.15: Procentní struktura poskytnutých úvěrů v roce 1995 a 2000	41
Graf 3.16: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2009 až 2014	44
Graf 3.17: Vývoj míry nezaměstnanosti do 25 let v letech 2003 až 2012	44
Graf 3.18: Národnost respondentů	45
Graf 3.19: Věk respondentů	46
Graf 3.20: Úroveň nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů	46
Graf 3.21: Zdroj informací – jaká média respondenti využívají	48
Graf 3.22: Obraz krize v médiích	48
Graf 3.23: Stabilita práce	49
Graf 3.24: Délka trvání pracovního poměru	50
Graf 3.25: Délka nezaměstnanosti	50
Graf 3.26: Strach ze ztráty zaměstnání	51
Graf 3.27: Strach z hledání práce po studiích	51
Graf 3.28: Hledání práce po studiích v zahraničí	52
Graf 3.29: Nákup nemovitostí v letech 2003 až 2009	53
Graf 3.30: Žádost o hypotéku	53
Graf 3.31: Vývoj koupí nemovitostí v letech 2003 až 2009	53
Graf 3.32: Povinná hotovost při žádosti o hypotéku	54
Graf 3.33: Negativní důsledky krize	55
Graf 3.34: Důvěra ve španělské banky	55
Graf 3.35: Viník krize	56
Graf 3.36: Vývoj ekonomické situace	56

Graf 4.37: Výskyt příspěvků o španělské krizi podle měsíců.....	66
Graf 4.38: Informace o zdroji	67
Graf 4.39: Rozlišení zdroje informací	68
Graf 4.40: Rozlišení žánru	69
Graf 4.41: Konkrétní forma žurnalistického žánru.....	69
Graf 4.42: Orientace příspěvků	70
Graf 4.43: Hlavní témata příspěvků	71
Graf 4.44: Obecné zaměření příspěvků	72
Graf 4.45: Ladění titulku podle obsahu příspěvků	72
Graf 4.46: Ladění titulku podle celkového vyznění.....	73
Graf 4.47: Témata titulků.....	75
Graf 4.48: Zpravodajské hodnoty titulků	76
Graf 4.49: Ohrožení, které krize přináší	77
Graf 4.50: Skupiny afektované krizí	78
Graf 4.51: Způsob překonání krize	79
Graf 4.52: Důsledky krize	81
Graf 4.53: Vývoj ekonomické krize	82
Graf 4.54: Výskyt ekonomické terminologie.....	83
Graf 4.55: Teritoriální vymezení problematiky	83
Graf 4.56: Osoby zmíněné v souvislosti s krizí	84
Graf 4.57: Celkové vyznění příspěvku	86
Graf 4.58: Fotografie doprovázející příspěvek.....	86
 Tabulka 3.1: Veřejný dluh v letech 2004 až 2012	23
Tabulka 3.2: Deficit veřejného rozpočtu v letech 2004 až 2012	23
Tabulka 3.3: Vývoj regionálního dluhu v letech 2010 až 2012 (% z regionálního deficitu)	26
Tabulka 3.4: Podíl jednotlivých regionů na trhu s neprodanými nemovitostmi.....	35

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č. 1: Anglická verze dotazníku

Příloha č. 2.: Kódovací kniha

Jednotlivé přílohy

Příloha č. 1: Anglická verze dotazníku

1. How old are you?
 - a) 18-25
 - b) 26-35
 - c) 36-70
2. What is your nationality?
 - a) Spanish
 - b) British
 - c) Other
3. What is the highest level of your education background?
 - a) elementary education
 - b) secondary education
 - c) university education
4. Name sources which you use more often to get information about news and the current crisis? Name the exact media (BBC, el Pais...)
5. Do you think that the media present the crisis in more negative scenery than it actually is?
 - a) yes
 - b) no
 - c) some of them
6. Do you have a permanent job?
 - a) yes
 - b) no

6a. In a case that no, how long have you been looking for a job?

- a) 1 month – 3 months
- b) 4 months – 6 months
- c) more than 6 months
- d) more than one year

6b. In a case that yes, how long have you been employed in your current company?(or doing your own business)

- a) 1 month – 1 year
- b) 1 year – 3 years
- c) more than 3 years

6c. Are you afraid of losing your job?

- a) yes
- b) no

7. In which way has the crisis affected you? Choose all applicable options.

- a) loss of a job
- b) bankrupt of a family business
- c) decrease of a salary
- d) reduction of working hours
- e) decrease of living standards
- f) increase of debts
- g) a house eviction
- h) the crisis has not affected me

8. Do you believe in Spanish banks?

- a) yes
- b) no
- c) in some of them

9. Do you reckon that the economic situation will get even worse?

- a) yes
- b) no

10. Who/what do you blame for the crisis? Choose all applicable options.

- a) a crisis that started in the USA
- b) the European Union
- c) capitalism
- d) insufficient regulation of the market
- e) the Government and Spanish politicians
- f) economic business cycle
- g) consumers

11. Did you, your husband/wife or your parents buy a property between 2003 and 2008?

- a) yes
- b) no

11a. In a case that yes, in which year it was?

11b. In a case that yes, did you, your husband/wife or your parents ask for a mortgage to buy the property?

- a) yes
- b) no

11c. What was the percentage of money you had to prove to a financial institution to get the mortgage?

- a) 10% - 25%
- b) 26% - 50%
- c) more than 51%

Příloha č.2: Kódovací kniha

Celkový přehled kódovaných proměnných

NÁZEV PROMĚNNÉ	FORMÁT PROMĚNNÉ	HODNOTY
1. Název článku	text	xxx
2. Datum	DD.MM.2012	DD.MM.2012
3. Název média	Text	xxx
4. Informace o zdroji	Kód	1-4
5. Rozlišení zdroje	Kód	1-9
6. Styl	Kód	1-2
7. Forma	Kód	1-6
8. Hlavní téma	Kód	1-14

9. Orientace příspěvku	Kód	1-2
10. Obecné zaměření	Kód	1-9
11. Ladění titulku 1	Kód	1-2
12. Ladění titulku 2	Kód	1-6
13. Témata titulku	Kód	1-14
14. Zpravodajské hodnoty	Kód	1-11
15. Ohrožení	Kód	1-13
16. Afektované skupiny	Kód	1-13
17. Překonání krize	Kód	1-3
18. Důsledky krize	Kód	1-14
19. Prognóza	Kód	1-4
20. Ekonomická terminologie	Kód	1-2
21. Teritoriální vymezení	Kód	1-6
22. Osobnosti	Kód	1-10
23. Foto	Kód	1-6
24. Mediální obraz	Kód	1-6

1. Název článku

Název článku je identifikační proměnná, díky které se jednotlivé analytické jednotky navzájem odliší ve výběrovém souboru. Je uváděn jako text, nekóduje se.

2. Datum

Datum uveřejnění článku je identifikační proměnná uváděná s úvodními informacemi o daném mediálním sdělení. Slouží pro identifikaci článku v čase.

3. Název média

Název média slouží k identifikaci média, které článek uveřejnilo.

4. Informace o zdroji

Informace o pramenu uveřejňovaných zpráv. Indikátorem bude přítomnost či absence informací o zdroji. Dojde k posouzení konkrétnosti informací o zdroji, zde je možno informační prameny zpětně dohledat či nikoliv.

Hodnoty proměnné:

1. Chybí
2. Vágní, obecný
3. Neúplný
4. Přesný, úplný

5. Rozlišení zdroje

Uvedení konkrétního zdroje informací – název či označení, ze kterého autor čerpá, odkazuje.

Hodnoty proměnné:

1. Tisková agentura
2. Eurostat
3. Reuters
4. Studie, výzkum, průkum
5. Zpráva v jiných médiích
6. Politik, mluvčí ministerstva
7. Odborná společnost
8. Osoba zasažená krizí
9. Jiné

6. Styl

Proměnná informující o stylu, jakým byl článek napsán. Hodnota bude určena tak, že se stanoví, který druh informací převládá – hodnocení či prosté informování o faktech. Zpravodajský styl je definován jako forma popisu aktuálních událostí s důrazem na věcnost, přesnost a neutrálnost. Informace a fakta jsou podávána objektivně bez jakéhokoliv hodnocení.

Publicistický styl předkládá názory a souvislosti, analyzuje a poskytuje hodnocení. Mezi publicistický styl se zařazuje fejeton, glosa, reportáž, interview, komentář apod.

Hodnoty proměnné:

1. Zpravodajství
2. Publicistika
3. Nelze určit

7. Forma

Proměnná informující o formě dané analytické jednotky.

Hodnoty proměnné:

1. Informace-zpráva
2. Článek
3. Rozhovor
4. Komentář
5. Reportáž
6. Fotoreportáž
7. Jiné

8. Hlavní téma

Proměnná určuje, jaké je hlavní téma analytické jednotky.

Hodnoty proměnné:

1. Politika
2. Ekonomika

3. Finanční trhy
4. Bankovní sektor
5. Sektor stavebnictví
6. Sektor nemovitostí
7. Firmy
8. Domácnosti
9. Migrace obyvatel
10. Nezaměstnanost
11. Zadlužování
12. Platební neschopnost
13. Vztah Španělska se zahraničím
14. Stávka/protesty
15. Vládní opatření
16. Jiné
17. Nelze určit

9. Orientace příspěvku

Proměnná, která určuje, zda je španělská krize předmětem analytické jednotky nebo zda je zmíněna jen okrajově.

Hodnoty proměnné:

1. Předmětem článku je španělská krize
2. Španělská krize je zmíněna okrajově
3. Jiné téma

10. Obecné zaměření

Proměnná, která určuje, čím se článek zabývá obecně.

1. Důsledky krize
2. Hledání příčin krize
3. Ovlivnění reálné ekonomiky
4. Prevence, opatření
5. Analýza vývoje

6. Budoucí prognóza
7. Návrh řešení krize
8. Reakce na krizi
9. Jiné

11. Ladění titulku 1

Proměnná určuje, zda titulek odpovídá obsahu článku a všímá si zda titulek a článek mají stejný obsah.

Hodnoty proměnné:

1. Odpovídá obsahu článku
2. Obsahově neodpovídá
3. Nelze určit

12. Ladění titulku 2

Proměnná hovoří o celkovém vyznění titulku a hodnocení španělské krize v něm. Indikátorem je přítomnost hodnocení či emočně zabarvených slov.

Hodnoty proměnné:

1. Výhradně negativní vyznění titulku
2. Spíše negativní vyznění
3. Informačně neutrální vyznění titulu
4. Spíše pozitivní vyznění titulku
5. Výhradně pozitivní vyznění titulku
6. Nelze určit

13. Témata titulku

Proměnná hovoří o tématu titulku. Indikátorem je text titulku.

Hodnoty proměnné:

1. Politika
2. Ekonomika
3. Finanční trhy
4. Bankovní sektor

5. Sektor stavebnictví
6. Sektor nemovitostí
7. Firmy
8. Domácnosti
9. Migrace obyvatel
10. Nezaměstnanost
11. Zadlužování
12. Platební neschopnost
13. Vztah Španělska se zahraničím
14. Stávka/protesty
15. Vládní opatření
16. Reformy
17. Jiné
18. Nelze určit

14. Zpravodajské hodnoty

Proměnná hovoří o zpravodajských hodnotách, které byly určující při výběru analytické jednotky danými médii.

Hodnoty proměnné:

1. Jednoznačnost
2. Překvapení
3. Negativita
4. Elitní národy
5. Elitní osoby
6. Personalizace
7. Konflikt
8. Skandál
9. Blízkost
10. Pozitivita
11. Jiné

15. Ohrožení

Proměnná hovoří o typu ohrožení, které krize s sebou přináší pro španělskou ekonomiku.

Hodnoty proměnné:

1. Rostoucí nezaměstnanost
2. Zadlužení sektoru domácností, firem a vlády
3. Rostoucí deficit
4. Zpomalení hospodářského růstu
5. Problémy bankovního sektoru
6. Bankroty firem
7. Platební neschopnost
8. Pokles investic
9. Jiné
10. Nelze určit
11. Bankovní krah
12. EU
13. Nedůvěra investorů

16. Afektované skupiny

Proměnná hovoří o skupinách subjektů, na které se analytické jednotky zaměřují a které byly ekonomickou krizí zasaženy.

Hodnoty proměnné:

1. Vláda
2. Firmy
3. Domácnosti
4. Zaměstnanci
5. Zaměstnavatelé
6. Bankovní sektor
7. Stavební sektor
8. Sektor s nemovitostmi
9. Migranti
10. EU

11. Svět
12. Jiné
13. Nelze určit

17. Překonání krize

Proměnná hovoří o způsobu překonání krize.

Hodnoty proměnné:

1. Expanzivní politika
2. Restriktivní politika
3. Nelze určit

18. Důsledky krize

Proměnná hovoří o důsledcích, které měla ekonomická krize na obyvatele Španělska.

Hodnoty proměnné:

1. Ztráta zaměstnání
2. Pokles mzdy/pokles finančních příjmů
3. Bankrot rodinného podniku
4. Snížení pracovních hodin
5. Pokles životní úrovně
6. Zvýšení dluhů
7. Soudní vystěhování/exekuce
8. Platební neschopnost
9. Omezení spotřeby/investic
10. Problémy týkající se rodinných vztahů
11. Psychické problémy
12. Krize obyvatele neovlivnila
13. Pomoc EU
14. Bankrot bankovního sektoru
15. Škrty/reformny/zásah vlády
16. Pokles ekonomických ukazatelů
17. Jiné

18. Nelze určit

19. Prognóza

Proměnná určuje, jak se krize bude vyvíjet v následujícím období.

Hodnoty proměnné:

1. Krize ještě nedosáhla svého dna
2. Krize se nachází na svém dně
3. Krize se již odrazila od svého dna
4. Nelze určit

20. Ekonomická terminologie

Proměnná určuje, zda se v analytické jednotce objevuje ekonomická terminologie za účelem přidání na odbornosti.

Hodnoty proměnné:

1. Výskyt
2. Absence

21. Teritoriální vymezení

Proměnná hodnotí, zda se analytická jednotka vztahuje pouze na Španělsko či zda se zabývá EU a světem.

Hodnoty proměnné:

1. Týká se výhradně Španělska
2. Týká se EU a Španělska
3. Týká se světa a Španělska
4. Týká se Španělska a Řecka/Irska/Portugalska
5. Jiné
6. Nelze určit

22. Osobnosti

Proměnná zkoumá zda se analytická jednotka zmiňuje o konkrétních osobách v souvislosti s krizí.

Hodnoty proměnné:

1. Mariano Rajoy

2. Cristobal Montono
3. Angela Merkel
4. Juan Carlos
5. José Luis Zapatero
6. Luis de Guidos
7. Rodrigo Rato
8. Draghi
9. Jiný
10. Absence

Nelze určit

23. Foto

Hodnoty proměnné:

1. Lidé na ulici/trpící/bez domova
2. Ekonom/politik
3. Stávka/protest/demonstrace
4. Španělská vlajka
5. Absence
6. Jiný

24. Mediální obraz

Proměnná, která si všímá, jakým způsobem analytická jednotka referuje o krizi v souvislosti s celkovým mediálním vyzněním článku.

Hodnoty proměnné:

1. Výhradně negativní
2. Spíše negativní
3. Informačně neutrální
4. Spíše pozitivní
5. Výhradně pozitivní
6. Jiné